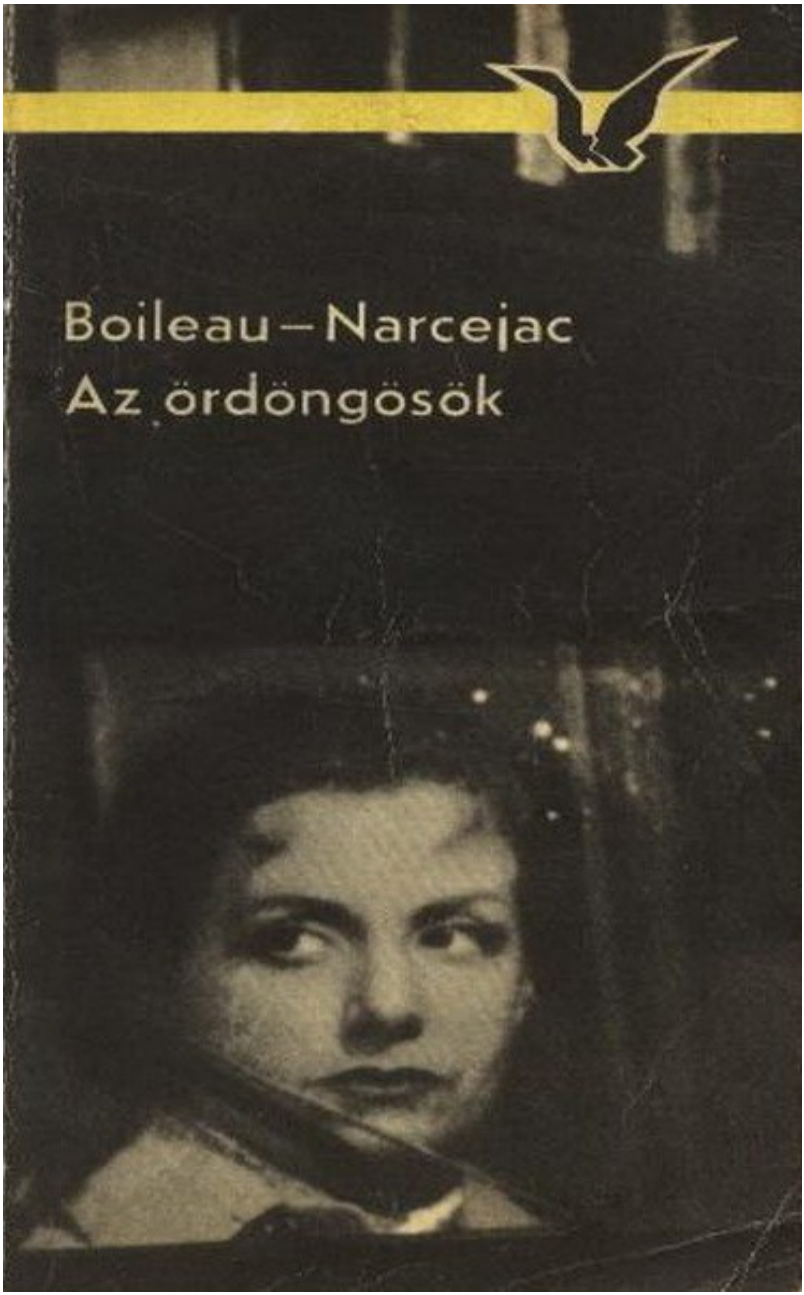
Boileau–Narcejac
Az ördöngösök

Boileau-Narcejac

Az ördöngösök

ALBATROSZ KÖNYVEK
BUDAPEST

BOILEAU-NARCEJAC
Les Diaboliques
(Celle Qui n'était plus)

Fordította
RUBIN PÉTER

© 1952 by Éditions Denoel, Paris
Hungarian translation
Rubin Péter 1975

1.

– Fernand, könyörgök, hagyd abba a járkálást!

Ravinel megállt az ablak előtt, és félrehúzta a függönyt. A köd megsűrűsödött. A rakpartot megvilágító lámpák körül sárga volt, az utcai gázégők alatt zöldes. Olykor gomolygó, súlyos felhővé duzzadt, máskor permetté ritkult, nagyon gyéren szitáló esővé, amelynek ragyogó cseppjei mintha megálltak volna a levegőben. A köd hasadékaiban homályosan meg-megjelent a *Smoelen* előfedélzete kivilágított ablakaival. Ha Ravinel mozdulatlan maradt, egy gramofon zenéjének foszlányait hallhatta. Onnan lehetett tudni, hogy gramofon, mert minden zenedarab körülbelül három percig tartott. A szünet nagyon rövid volt. Csak míg megfordították a lemezt. És máris újrakezdődött a zene. A teherhajóról jött.

– Ez veszélyes! – jegyezte meg Ravinel.

– Tegyük fel, hogy a hajóról meglátják Mireille-t, amikor bejön!

– Ne hidd! – mondta Lucienne. – Nagyon óvatosan fog viselkedni. . . És különben is idegenek! Mit is mondhatnának?

A férfi megtörölte zakója ujjával az ablaküveget, amelyet lélegzete bepárásított. Pillantása elsiklott a parányi kertecske kerítése fölött, és bal kéz felől felfedezett egy halvány fényekből összetett, pontozott vonalát, piros és zöld lámpák különös csillagalakzatát látta – egyes lámpák apró fogaskerekekhez hasonlítottak, mintha templom mélyén pislákoló gyertyalángok lettek volna, mások pedig majdnem hogy foszforeszkáltak, mint a szentjánosbogarak. Ravinel minden nehézség nélkül felismerte a quai de la Fosse ívét, a régi Bourse-pályaudvar szemaforját, a vasúti átjáró lámpását, amelyet a szállítóhíd éjszakai igénybevételét megtiltó láncokra aggattak, és a *Cantal,* a *Cassard* és a *Smoelen* jelzőfényeit. Jobb felől a quai Ernest Renaud kezdődött. Az egyik gázégő fénye halványan megvilágította a síneket, az ázott kövezetet. A *Smoelen* fedélzetén a gramofon bécsi keringőket játszott.

– Talán legalább az utca sarkáig taxin jön – mondta Lucienne.

Ravinel elengedte a függönyt, és megfordult.

– Ahhoz túlságosan is takarékos – dörmögte.

Újból csend lett. Ravinel megint sétálgatni kezdett. Az ablaktól az ajtóig tizenegy lépés. Lucienne a körmeit reszelte, időnként a

csillár felé emelte a kezét, és lassan forgatta, mint valami értékes tárgyat. A kabátját nem vette le, de ragaszkodott hozzá, hogy a férfi köntösbe bújjon, letegye a gallérját és a nyakkendőjét, papucsot húzzon.

– Nemrég jöttél haza. Fáradt vagy. Evés előtt kényelembe helyezed magad… Érted?

Nagyon jól értette. Sőt túlságosan is jól, kétségbeejtően tisztán. Lucienne mindent végiggondolt. Amikor Ravinel egy abroszt akart kivenni a kredencből, parancsoláshoz szokott, nyers hangján rászólt:

– Nem, abrosz nem kell. Most jöttél. Egyedül vagy. Sietve eszel, a viaszosvásznon.

És ő maga terített meg neki: a sonkát, a papírból ki se véve, hanyagul odavetette a borosüveg és a kancsó közé. A narancsot a camembert-es dobozra rakta.

Szép csendélet – gondolta a férfi. És jó darabig mozdulatlan arccal, moccanásra képtelenül, izzadó tenyérrel állt a helyén.

– Valami hiányzik – jegyezte meg Lucienne. – Nézzük csak! Levetkőzöl... Enni készülsz… egészen egyedül… Rádiód nincs… Megvan! Átfutod a napi megrendeléseket, így természetes!

– De biztosíthatlak…

– Add ide az aktatáskádat!

Az asztal egyik sarkán kiteregette a gépelt papírlapokat. Fejlécükön horgászbot és merítőháló volt keresztbe téve, mint két vívótőr. *„Blache és Lehuédé – boulevard de Magenta 145 – Párizs."*

Pillanatnyilag kilenc óra húsz volt. Ravinel percről percre el tudta volna mondani, hogy mit csináltak nyolc óra óta. Először szemügyre vették a fürdőszobát, megbizonyosodtak róla, hogy minden jól működik, és semmi sem fog elromlani az utolsó pillanatban. Fernand mindjárt tele is akarta tölteni a fürdőkádat. De Lucienne ellenezte.

– Gondold csak meg. Mindent meg akar majd nézni. És gondolkozni kezd azon, hogy mire való ez a víz…

Majdnem vitatkozni kezdtek. Lucienne rosszkedvű volt. Bár megőrizte hidegvérét, látszott rajta, hogy ideges, nyugtalan.

– Mintha nem ismernéd… Pedig öt év alatt, megismerhetted, szegény Fernand-om.

Tényleg, nem is volt olyan biztos benne, hogy ismeri. Egy asszonyt ismerni! Az ember étkezések idején találkozik vele. Együtt alszanak. Vasárnap elviszi moziba. Takarékoskodik, hogy egy kis házat vásárolhassanak a város környékén. „Jó

napot, Fernand!" „Jó estét, Mireille!" Az ajka üde, és az orra tövében apró szeplőcskék vannak. Csak akkor látja, ha megöleli. Alig érezni a súlyát, ha a karjába veszi. Soványka, de erős, csupa ideg. Kedves kis nő, jelentéktelen. Miért is vette feleségül? Hát tudja az ember, hogy miért nősül meg? Kezd korosodni. Harminchárom éves. Unja a szállodákat, a kifőzdéket, a menüket. Nem valami szórakoztató dolog kereskedelmi utazónak lenni. Négy napig az utakat róni. Az ember örül, amikor szombaton viszontlátja az enghieni kis házat és a mosolygó Mireille-t, aki a konyhában varrogat.

Az ajtótól az ablakig tizenegy lépés. A *Smoelen* ablakai – három aranyozott korong – egyre lejjebb süllyedtek, mert beállt az apály. Egy Chantenayből jövő tehervonat húzott el lassan. A kerekek csikorogtak a sínen, a vasúti kocsik teteje szelíden ringatózva úszott el a szemafor alatt, az eső fényudvarában. Utolsónak egy fékezőfülkés, ócska német vagon döcögött el, az ütközői fölé akasztott piros jelzőlámpával. A gramofonzene ismét hallhatóvá vált.

Háromnegyed, kilenckor megittak egy pohárka konyakot, hogy bátorságot merítsenek belőle. Utána Ravinel lehúzta a cipőjét, és felvette régi háziköntösét, amelynek elejére lyukakat égettek a pipájából kihulló szikrák. Lucienne megterített. Már semmi mondanivalójuk sem maradt egymás számára. A rennes-i motorvonat kilenc óra tizenhatkor ment el, fényfüzért vetítve az ebédlő mennyezetére, és még sokáig hallhatták kerekeinek éles kattogását.

A párizsi, vonat csak tíz óra harmincegykor érkezik. Még egy egész óra! Lucienne nesztelenül forgatta a körömreszelőt! A kandallón álló ébresztőóra sietősen ketyegett, ritmusa olykor megbomlott, mintha a szerkezet eltévesztette volna a lépést, aztán kissé más hangon folytatódott a ketyegés. Felemelték a fejüket, tekintetük találkozott. Ravinel kihúzta kezét a zsebéből, összekulcsolta a háta mögött, folytatta a járkálást, s egy ismeretlen, merev arcú, borús homlokú Lucienne képét vitte magával. Őrültséget készülnek elkövetni. Őrültséget!… És ha Lucienne levelét nem kézbesítették ki! És ha Mireille beteg … És ha …

Ravinel Lucienne-től nem messze leroskadt egy székre.

– Nem bírom tovább.

– Félsz?

Erre rögtön felhorkant.

– Még hogy félek! Nem félek jobban nálad.

– Bár úgy volna.

– Csak ez a várakozás. Belázasodok tőle.

A nő energikus, tapasztalt kezével megtapogatta a csuklóját, és lebiggyesztette a száját.

– Ugye megmondtam – folytatta a férfi. – Látod, hogy belebetegszem. Már csak ez hiányzik.

– Még nem késő – mondta Lucienne. Felállt, lassan begombolta a kabátját, és hanyagul végighúzta a fésűjét barna, göndör haján, amely a tarkóján rövidre volt nyírva.

– Mit csinálsz? – dadogta Ravinel.

– Elmegyek.

– Ne!

– Akkor szedd össze magad… Mitől tartasz?

Mindjárt újra kezdődik az örök vita. Ó, már kívülről tudta Lucienne érveit. Sok-sok napon át egyenként vizsgálgatta és tanulmányozta őket. Éppen eleget tétovázott, mielőtt megtette a döntő lépést! Most is maga előtt látja Mireille-t a konyhában. Éppen vasalt, és időnként megkeverte a mártást az egyik lábosban. Milyen jól tudott hazudni neki. Szinte erőfeszítésébe sem került.

– Találkoztam Gradére-rel, egykori ezredtársammal. Már beszéltem róla neked, vagy nem?… A biztosítási szakmában dolgozik. Állítólag sokat keres.

Mireille egy alsónadrágot vasalt. A vasaló fényes hegye gyöngéden befurakodott a gombok közé, s fehér sávot hagyott maga után, nyomában enyhe gőz szállt fel.

– Hosszan magasztalta az életbiztosítás előnyeit… Ó, be kell vallanom, hogy eleinte eléggé bizalmatlan voltam… Ismerem őket, képzelheted. Mindenekelőtt a jutalékukra gondolnak. Ez természetes… Mégis… némi gondolkodás után… Mireille letette a vasalót az állványra, és kihúzta a konnektorból.

– Az én szakmámban az özvegyasszonyoknak nem jár nyugdíj. És én folyton úton vagyok, ha esik, ha fúj… Az embert könnyen éri baleset… És akkor mi lesz veled? Pénzünk nincs… Gradére kidolgozott egy tervezetet… A biztosítási díj nem túl sok, a feltételek igazán kedvezőek… Ha történne velem valami… A fenébe is, nem lehet tudni, ki mikor hal meg… Kétmilliót kapnál.

Ez igen. Ezzel bizonyságot szolgáltatott szerelméről. Mireille megrendült tőle. „Milyen jó vagy, Fernand!"

De még hátra volt a neheze: Mireille-jel is aláíratni egy hasonló kötvényt a férje javára. Hogyan hozza szóba ezt a kényes kérdést?

De egy hét múlva szegény Mireille javasolta, önként…

– Drágám! Én is biztosítást akarok kötni… Ahogy mondtad: nem lehet tudni, hogy ki mikor hal meg… Képzeld el, hogy egyedül maradsz, cseléded sincs, senkid sincs!

Ravinel tiltakozott. Csak amennyit kellett. És Mireille megkötötte a biztosítást. Ennek valamivel több mint két éve.

Két éve! A biztosító társaságok ilyen határidőt szabnak arra az esetre, ha a halál oka öngyilkosság. Mert Lucienne semmit sem bízott a véletlenre. Ki tudja, milyen következtetést vonnak le a vizsgálatból? Nem szabad, hogy a biztosító kibúvót találjon…

Az összes többi részletet is ugyanilyen gondosan tisztázták. Két év alatt van idő gondolkozni, mérlegelni az érveket és az ellenérveket. Nem. Nincs mitől tartani.

Tíz óra.

Ravinel is felkelt, és csatlakozott az ablaknál álló Lucienne-hez. Az utca üres volt, fénylett az esőtől. Egyik kezét a szeretője karja alá csúsztatta.

– Nem tehetek róla. Idegesít. Ha arra gondolok…

– Ne gondolj semmire.

Mozdulatlanul álltak egymás mellett, a ház roppant csöndje a vállukon, mögöttük az ébresztőóra lázas ketyegése. A *Smoelen* kabinablakai mint megannyi sápadt fényű hold lebegtek a vízen. A köd még jobban megsűrűsödött. Most már a gramofonzene is elmosódott, a telefon, orrhangú csörgésére emlékeztetett. A végén Ravinel nem is tudta, hogy él-e még. Kiskorában ilyennek képzelte a pokol tornácát: hosszú várakozásnak a ködben. Hosszú, rémülettől terhes várakozásnak. Olyankor behunyta a szemét, és mindig azt érezte, hogy zuhan. Szédítő és rettenetes volt, és mégis inkább kellemes. Az anyja megrázta: „Mit csinálsz, te bolondos?" „Játszom."

Szédelegve, riadtan nyitotta ki a szemét. Valahogy bűnösnek érezte magát. Később, első áldozásakor, amikor Jousseaume abbé megkérdezte: „Nem voltak vétkes gondolataid?… A tisztaságot sértő mozdulataid?...", mindjárt a ködjátékra gondolt. Igen, az biztosan tisztátalan és tilos volt. Mégsem mondott le róla soha. Sőt a továbbiakban még tökéletesedett is a játék. Ravinelnek olyan érzése támadt, hogy láthatatlan, hogy elpárolog, mint egy felhő. Például azon a napon, amikor az apját temették… Azon a napon igazi köd volt, olyan sűrű, hogy a halottaskocsi hajóroncshoz hasonlított, amely egyenletesen sodródik a tapadós sűrűségben… Az ember máris egy másik világban érezte magát… Nem volt se szomorú, se vidám… Nagy béke uralkodott… A tilalmas határ túloldalán.

– Tíz óra húsz.

– Micsoda?

Ravinel rosszul megvilágított, szegényesen bebútorozott szobában találta magát, egy fekete kabátot viselő nő mellett, aki éppen egy fiolát húzott elő a zsebéből. Lucienne! Mireille! Mély lélegzetet vett, és újra élni kezdett.

– Rajta, Fernand! Szedd össze magad. Vedd ki az üvegdugót a vizesüvegből! Mozogj!

Úgy beszélt hozzá, mint egy sráchoz. Ezért szerette Lucienne Mogard doktornőt. Ez is egy bizarr, nem ideillő gondolat. A doktornő a szeretője! Voltak percek, amikor ezt alig hihetőnek, már-már szörnyűségnek tartotta. Lucienne beleöntötte a fiola tartalmát az üvegbe, és kissé megrázta a keveréket.

– Szagold meg te is. Nincs szaga.

Ravinel beleszagolt az üvegbe. Csakugyan, nincsen szaga. Erre megkérdezte.

– Biztos vagy benne, hogy nem túl erős az adag?

Lucienne vállat vont.

– Ha az egész vizet meginná, nem mondom. De még akkor se. Csakhogy be fogja érni egy-két pohárral. Gondolhatod, hogy ismerem a hatását!… Azonnal elalszik tőle, hidd el nekem.

– És… ha felboncolnák, nem találnák meg a nyomát a …

– Csakhogy ez nem méreg, szegény Fernandom. Ez altató. Azonnal felszívódik… Ülj az asztal mellé. Így ni!

– Talán várhatnánk még egy kicsit.

Egyszerre néztek az ébresztőórára. A párizsi vonat most megy át a nagy blottereau-i rendező pályaudvaron. Öt perc múlva megáll a nantes-i pályaudvaron. Mireille sietni fog. Alig húsz percre lesz szüksége. Valamicskével még kevesebbre is, ha villamossal jön a place du Commerce-ig.

Ravinel leült, kibontotta a sonkát a papírból. Undor fogta el a betegesen rózsaszínű hús láttán. Lucienne bort töltött a poharába, aztán még egyszer körülnézett, és úgy látszott, hogy elégedett.

– Magadra hagylak… Éppen ideje … Ne veszítsd el a fejed, viselkedj természetesen, és meglátod, hogy minden rendben lesz.

Kezét Ravinel vállára tette, gyors csókot lehelt a homlokára, és még egyszer ránézett, mielőtt kinyitotta az ajtót. A férfi elszántan levágott egy szelet sonkát, és rágni kezdte. Nem hallotta Lucienne távozását, de a csönd jellegéből megállapította, hogy egyedül van, és szorongani kezdett. Ravinel hiába végzett mindennapos mozdulatokat, hiába morzsolta szét a kenyeret, és dobolt indulót a

viaszosvásznon a kése hegyével, hiába nézegette szórakozottan a gépelt papírlapokat,

Luxor-típusú orsók (10)	30 000 Fr
Sologne-mintájú csizmák (20 pár)	31 500 Fr
Flexor-típusú, nehéz vető horgászbot (6)	22 300 Fr

egy falatot sem bírt lenyelni. A távolban, talán Chantenay körül, egy vonat fütyült. De az is lehet, hogy a Vendée-híd közelében. Lehetetlen megállapítani ebben a ködben. Megszökjön? Lucienne biztosan őrt áll valahol a rakparton. Már késő. Semmi sem mentheti meg Mireille-t. És mindez kétmillióért!

Mindez csak azért, hogy kielégítsék Lucienne becsvágyát, aki önálló orvosi rendelőt akar nyitni Antibes-ban. Már meg is tervezték a berendezést. Lucienne-nek üzletemberhez illő agya van, olyan, mint egy többszörösen tökéletesített kartotékrendszer. Minden terve hibátlanul ott sorakozik a fejében. Soha nem követte el a legcsekélyebb tévedést sem. Félig lehunyta a szemét, úgy mormolta: — Vigyázat! Ne keverjük össze! — és a billentyűzet máris működésbe lépett, kattant a kioldó szerkezet, megjelent a hiánytalan és pontos válasz. Ravinel viszont.… Belegabalyodott a számláiba, kénytelen volt órákat eltölteni a papírjai besorolásával és rendezésével, s már nem is tudta, hogy ki rendelt fémtokokat, és ki reklamálta meg a japán bambuszbotokat. Belefáradt ebbe a mesterségbe. Ezzel szemben Antibes-ban…

Ravinel a csillogó vizesüveget nézegette, amelyen át formátlan szivacshoz hasonlított a kenyérszelet… Antibes! Egy divatos üzlet… A kirakatban légpuskák víz alatti halászathoz, pápaszemek, védőálarcok, könnyű békaember-kezeslábasok … Gazdag amatőrökből álló vásárlóközönség! … Szemközt ott a tenger, a nap… Csupa könnyű, súlytalan gondolat, ami miatt nem kell pironkodni. Nyoma sincs a Loire és a Vilaine menti ködöknek… Vége a ködjátéknak! Más ember lesz belőle. Lucienne megígérte. A kristálygömbben megjelenik a jövő. Ravinel flanellnadrágban és tarka ingben látja magát.

Bronzbarnára lesülve. Megakad rajta az emberek szeme…

A vonat szinte az ablak alatt fütyült. Ravinel megdörzsölte a szemét, majd felemelte a függöny sarkát. Csakugyan a párizs-quimperi gyors az ott, amely ötpercnyi várakozás után Redon felé halad tovább. Mireille is azoknak a kivilágított kocsiknak valamelyikében utazott, amelyek most nagy, világos négyszögek

sorát vetítik az úttestre. Volt köztük üres fülke is, csipkékkel, tükrökkel, fényképekkel az ülések fölött. Volt fülke, ahol tengerészek falatoztak. Az egymást követő képek jóformán nem is voltak valódiak, és semmi közük sem lehetett Mireille-hez. Az utolsó fülkében egy ember aludt a fejére terített újság alatt. Aztán eltűnt a hátsó málhakocsi, és Ravinel észrevette, hogy a *Smoelen* fedélzetén elhallgatott a zene. Már nem látszottak a kabinablakok. Mireille egyedül van, nem lehet túl messze már a néptelen utcán, és sietve közeledik magas sarkú cipőjében. Talán pisztoly is van a táskájában, az a pisztoly, amelyet nála szokott hagyni, valahányszor üzleti útra indult. De nem tud bánni vele. És nem is lesz oka rá, hogy használja. Ravinel a nyakánál fogva megragadta az üveget, és a fény felé fordította. A víz kristálytiszta volt; az orvosság nem hagyott benne üledéket. Megnedvesítette az ujját, és a nyelvéhez érintette. A víznek volt egy csöpp bizonytalan mellékíze. De nagyon enyhe ! Csak akit figyelmeztettek rá…

Tíz óra negyven.

Ravinel kényszerítette magát, hogy megegyen pár falat sonkát. Most már mozdulni sem mert. Mireille-nek így kell meglepnie, amint magányosan, morcosan, fáradtan vacsorázik az asztal sarkán.

És hirtelen meghallotta, hogy jön a járdán. Lehetetlen eltéveszteni. Léptei szinte kivehetetlenek voltak. És mégis felismerte volna akár ezer közül is ezeket a tipegő, szaggatott, a kosztüm szűk szoknyájától akadályozott lépteket. A rácsos ajtó alighogy megcsikordult. Aztán csönd lett. Mireille lábujjhegyen vágott át a kiskerten, és lenyomta a kapu kilincsét. Ravinel megfeledkezett az evésről. Újra vett a sonkából. Akarata ellenére egy kicsit ferdén ült a székén. Félt a háta mögötti ajtótól. Mireille biztosan szorosan mögötte áll, fülét rátapasztva hallgatózik. Ravinel köhécselt, a borosüveg nyakát odakoccantotta pohara pereméhez, összegyűrte a papírlapokat. Ha Mireille arra vár, hogy csókok cuppanását hallja…

Az asszony nagy erővel nyitotta ki az ajtót. Ravinel megfordult.

– Te itt?

Tengerészkék kosztümjében és nyitott útiköpenyében Mireille olyan karcsú volt, mint egy kamasz fiú. Hóna alatt tartotta nagy, fekete táskáját, amelyen ott volt nevének két kezdőbetűje: M. R., és sovány ujjai közt. kesztyűjét tépdeste. Nem a férjét nézte, hanem a kredencet, a székeket, a csukott ablakot, aztán a terítéket, a sajtos dobozon. egyensúlyozó narancsot, a vizespalackot. Két lépést tett, és felemelte fátyolkáját, amelyen – mintha pókháló volna – fennakadt pár vízcsepp.

– Hol van? Azonnal mondd meg, hogy hol van!

Ravinel elképedt arccal, lassan felállt.

– Kicsoda?

– Az a nő… Mindent tudok… Nincs értelme hazudni.

A férfi gépiesen előretolta a székét, és kissé görnyedt háttal, a meghökkenés ráncával homlokán, lelógó kézzel, kifelé fordított tenyérrel hallgatta saját szavait:

– Kis Mireille-em… Mi van veled? Mit jelentsen ez?

Ekkor az asszony leroskadt a székre, és arcát behajtott karjára fektetve zokogni kezdett, miközben szőke haja belelógott a sonkástányérba. Ravinel pedig, akit ez váratlanul ért, őszintén meghatódott, és megveregette Mireille vállát.

– Jól van, no… Jól van no… Ejnye, nyugodj már meg! Miféle nőről beszélsz te itt? Azt hitted, hogy megcsallak… Szegény kicsikém! Gyere, nézz körül… De igen, igen! Ragaszkodom hozzá. Majd aztán megmagyarázod.

Felemelte a feleségét, átkarolta a derekát, apró léptekkel maga után vonta, az pedig a mellére borulva egyre csak sírt.

– Nézz meg jól mindent. Ne félj. Lábával belökte a hálószoba ajtaját, tapogatózva kereste a villanykapcsolót. Hangosan beszélt, mint afféle zsémbeskedő, igazi barát.

– Látod ezt a szobát?… Csak egy ágy és egy szekrény… Senki sincs az ágy alatt, senki sincs a szekrényben… Szagolj bele!… Szippants egy jó nagyot… erősebben… Igen, pipaszag van, mert elalvás előtt dohányzom… De ha parfümillatot keresel, akkor hiába fáradozol… Most menjünk a fürdőszobába… és a konyhába. De igen, ragaszkodom hozzá…

Tréfából még a pohárszéket is kinyitotta. Mireille a szemét törölgette, könnyein át már mosolyogni kezdett. Ravinel hátraarcot csináltatott vele, és a fülébe súgta:

– Szóval meggyőztelek?... Te kislány! Alapjában véve nincs ellenemre, hogy féltékeny vagy… De ilyen nagy utazást tenni! Novemberben! Szóval szörnyűségeket meséltek neked?

Közben már visszamentek az ebédlőbe.

– Fenébe is! Megfeledkeztünk a garázsról!

– Rosszul teszed, hogy tréfálsz – dadogta Mireille. És kis híján újra sírva fakadt.

– Ugyan már! Na, meséld el, mi okozta ezt a tragikus jelenetet… Tudod mit, ülj a karosszékbe, míg én bekapcsolom a fűtést… Nem vagy nagyon fáradt?… De hiszen látom, hogy kikészültél, nekem ne mesélj! Legalább helyezd magad kényelembe.

A villanymelegítőt közelebb húzta a felesége lábához, megszabadította Mireille-t a kalapjától, és ráült a fotel karfájára.

– Szóval egy névtelen levél?

– Ha csak egy névtelen levél lett volna… Ezt Lucienne írta.

– Lucienne!… Nálad van a levél?

– Nálam hát.

Kinyitotta a táskáját, és kivett belőle egy borítékot. A férfi kitépte a kezéből.

– Tényleg az ő írása. Nahát!

– Ó, nem restellte aláírni!

Ravinel úgy tett, mintha olvasná. Könyv nélkül tudta a három oldalt, amit Lucienne két napja írt a jelenlétében:

… a *Lyoni Hitelbank egy gépírónője, egy fiatal kis vörös, aki minden este meglátogatja. Sokáig haboztam, hogy figyelmeztessem-e Önt, de…*

Ravinel fel-alá járt, és az öklét rázta.

– Ez képtelenség! Lucienne hirtelen megbolondult…

Gépiesnek szánt mozdulattal a zsebébe dugta a levelet, és az ébresztőórára nézett.

– Persze kissé késő van már… Különben is szerdán a kórházban kell lennie… Kár! Haladéktalanul tisztázhattuk volna ezt a históriát… De semmi baj sem származik belőle, ha várunk vele.

Hirtelen megállt, és értetlensége jeléül széles ívben kitárta két karját.

– Egy nő, aki a barátunknak nevezi magát… Akit a családhoz tartozónak tekintünk… Miért?… Miért?…

Egy pohár bort töltött magának, és egy hajtásra kiitta.

– Eszel egy falatot? Az még nem ok rá, hogy Lucienne…

– Nem, köszönöm.

– Akkor egy kis bort?

– Nem. Csak egy nagy pohár vizet.

– Ahogy tetszik.

Fogta a vizespalackot, és anélkül hogy megremegett volna a keze, teletöltötte a poharat, majd letette Mireille mellé.

– És ha valaki utánozta az írását, az aláírását?

– Ugyan már! Azt nagyon jól ismerem… És a levélpapír! A levelet mindenképpen itt adták fel. Nézd meg a bélyegzőt: *„Nantes..."* Tegnap dobták be. A négyórás postával kaptam. Nem igaz! Micsoda ötlet!

Zsebkendőjével megtörölte az arcát, kezét kinyújtotta a pohár felé.

– Igazán nem teketóriáztam.

– Jellemző rád.

Ravinel szelíden simogatta a haját.

– Alapjában véve Lucienne talán egyszerűen csak féltékeny – dörmögte. – Látja, hogy nagyon jól megértjük egymást… Vannak, akik nem tudják elviselni mások boldogságát. Különben is honnan tudjuk, hogy mit gondol magában?… Három éve csodálatos volt, ahogy a gondodat viselte… Igen, odaadóan viselkedett. Sőt, azt is mondhatjuk, hogy megmentett… Mert már úgy látszott, hogy véged van… De hát az a dolga, hogy megmentse az emberek életét… És az is lehetséges, hogy egyszerűen csak szerencséje volt. Nem minden tífusz halálos.

– Igen, de emlékezz csak, milyen kedves volt… Még Párizsba is a kórház betegszállító autóján küldött haza.

– Igaz. De ki tudja, hátha már akkor is arra spekulált, hogy közénk áll? Mert ha most visszagondolok rá… Megpróbált közeledni hozzám. Még csodálkoztam is, hogy olyan gyakran találkozom vele… Gondold csak meg, Mireille! És ha szerelmes lett belém?

Mireille arca első ízben derült fel.

– Beléd? – kérdezte. – Egy ilyen öreg pasasba! Mi nem jut az eszedbe?

Kis kortyokban itta a vizet, félretolta az üres poharat, de amikor meglátta, hogy Ravinel milyen sápadt, és mennyire csillognak a szemei, a keze után nyúlt, és még hozzátette:

– Ne haragudj, drágám! Csak azért mondtam, hogy bosszantsalak… Most az egyszer rajtam volt a sor!

2.

– Csak nem mesélted el a bátyádnak, éppen n e k i ? …

– Mit képzelsz?! Nagyon szégyelltem volna magam… Különben is csak annyi időm volt, hogy a pályaudvarra rohanjak.

– Szóval senki sem tud az utazásodról.

– Senki. Nem vagyok köteles beszámolni. Ravinel a vizesüveg felé nyújtotta a kezét.

– Még egy kis vizet?

Sietség nélkül teletöltötte a poharat, aztán összeszedte az asztalon szétszórt gépelt papírlapokat: *„Blache és Lehuédé"…* Egy pillanatra elgondolkozott.

– Pedig nem tudok más magyarázatot. Lucienne szét akar választani minket… Gondolj csak vissza… Éppen egy éve, hogy arra a tanfolyamra járt Párizsban. Valld be, hogy lakhatott volna a kórházban vagy szállodában is… De nem. Hozzánk kellett költöznie.

– Ne hívtuk volna meg, amikor olyan figyelmes volt hozzám?

– Azt nem mondom. De miért tolakodott be hozzánk? Kis híján már mindenben ő döntött. A végén úgy engedelmeskedtél neki, mint egy cselédlány.

– Jól adod. Téged talán nem csavart az ujja köré?

– Mégsem én főztem neki ínyencfalatokat.

– Azt nem. De legépelted a postáját.

– Furcsa egy lány — mondta Ravinel. — Ugyan mire gondolt, amikor elküldte neked ezt a levelet? Számítania kellett rá, hogy te azonnal ideutazol… és tudta, hogy engem egyedül találsz. – Akkor pedig? Akkor pedig nyomban kiderül az alattomossága…

Mireille láthatólag megrendült, amit Ravinel fanyar élvezettel vett tudomásul. Nem bírta zsebre vágni, hogy a felesége többre becsüli nála Lucienne-t.

– Miért? — suttogta Mireille. — Igen, miért is?… Pedig jószívű.

– Jószívű!… Látszik, hogy nem ismered. Szegény kicsikém!

– Hiszen láttam munka közben! Itt, a saját környezetében.

– Fogalmad sincs róla!… Például az ápolónői! Ha tudnád, hogyan bánik velük!

– Ugyan már!

Mireille fel akart állni, de bele kellett kapaszkodnia a karosszékbe, aztán visszaroskadt, és keze fejével végigsimította a homlokát.

– Mi bajod van?

– Semmi!… Egy kis szédülés.

– Látod, mi a vége. Ha most megbetegszel… Annyi biztos, hogy nem Lucienne fog kezelni.

Az asszony ásított, és bágyadt mozdulattal kisimította a haját a homlokából.

– Segíts, légy szíves. Leheveredem egy kicsit. Hirtelen elálmosodtam, de nagyon.

Ravinel átkarolta. Mireille kis híján előrebukott, az asztal szélében kapaszkodott meg.

– Szegény gyermekem! Hogy valaki ilyen állapotba kerüljön!

A hálószoba felé vezette. Mireille lábai meginogtak, elgyöngültek. Lábfeje végigszántotta a parkettát, egyik cipőjét elvesztette. Ravinel, aki már nem bírta szusszal, ráejtette az ágyra. Az asszony halálsápadt volt, és szemmel láthatólag nehezen lélegzett.

– Azt hiszem, hogy… nem volt igazam …

Már csak suttogott, de a szemében volt még egy szikrányi élet.

– Nem kéne meglátogatnod Germaint vagy Marthe-ot a napokban? – kérdezte Ravinel.

– Nem… Csak a jövő héten. Ráborította a takarót a felesége lábára.

Mireille tekintete rászegeződött, szeme hirtelen nyugtalan lett, egy már-már kihunyó gondolat homályos küszködését lehetett megsejteni a mélyén.

– Fernand!

– Mi kell még ? … Pihenj már!

– … a pohár…

Már nem volt értelme hazudni. Ravinel távozni akart az ágy mellől. Felesége szeme könyörögve követte.

– Aludj! – kiáltott rá.

Mireille szempillája megrebbent: egyszer, kétszer. Már csak egy parányi tiszta pont látszott a pupillája közepén, aztán ez a fény is kihunyt, és szeme lassan lecsukódott. Ravinel hirtelen mozdulattal végigsimított a kezével az arcán, mint az olyan ember, aki pókhálót

érez a bőrén. Mireille már nem mozdult. Kifestett ajkai közt láthatóvá vált fogainak gyöngyházszínű vonala.

Ravinel kilépett a hálószobából, és tapogatózva végigment az előszobán. Enyhén szédült, recehártyájára tapadva őrizte Mireille szemének emlékképét, ezt a sárga, hol ragyogó, hol elmosódott képet, amely lidérces pillangó gyanánt mindenhol előtte lebegett.

Három lépéssel átszelte a kertecskét, kitárta a rácsos kaputt, amelyet Mireille félig nyitva hagyott, és halkan megszólalt:

– Lucienne!

A másik nő azonnal kilépett a homályból.

– Gyere! – mondta a férfi. – Megtörtént.

Lucienne előtte ment be a házba.

– Ereszd meg a vizet a kádban.

De Ravinel utánament a hálószobába, útközben felszedte a cipőt, és feltette a kandallóra, amelyre rá kellett támaszkodnia. Lucienne felhúzta Mireille szemhéját, előbb az egyiket, aztán a másikat. Látni lehetett a fehér szemgolyót és az ernyedt pupillát, amely mintha festve lett volna a recehártyára. Ravinel megigézve nézte, nem tudta elfordítani a szemét. Érezte, hogy Lucienne minden mozdulata megragad az emlékezetében, felszívódik, mint egy szörnyű tetoválás. Több riportot és cikket olvasott képes folyóiratokban az igazságszérumról. Ha a rendőrség… Megremegett, összetette a két kezét, aztán maga is megrettent ettől a könyörgő, mozdulattól, és a háta mögött kulcsolta össze. Lucienne figyelmesen kitapogatta Mireille pulzusát. Hosszú, ideges ujjai úgy futkároztak a fehér csuklón, mint egy fürge állat, amely az eret keresi, mielőtt szúr vagy harap. Aztán megálltak, találkoztak. Lucienne mozdulatlanul adta ki a parancsot:

– A kádat. Gyorsan!

Orvosi hangját használta, azt a kicsit rideg hangot, amely megszokta, hogy ellentmondást nem tűrő határozatokat jelentsen be. Ugyanazt a hangot, amely megnyugtatta Ravinelt, amikor a szívére panaszkodott. A férfi elbotorkált a fürdőszobába, kinyitotta a vízcsapot, mire a víz nagy zajjal csobogni kezdett a kád fenekén. Ekkor, ijedten, félig elzárta.

– Mi baj ?! – kiáltott oda Lucienne.

És minthogy Ravinel nem felelt, odament a küszöbig.

– A zaj – mondta a férfi. – Felébreszti.

Lucienne annyi fáradságot sem vett magának, hogy feleljen, hanem kihívóan egészen kinyitotta a hidegvíz-csapot, és utána a meleget is. Majd visszament a hálószobába. A víz lassan emelkedett

a kádban, egy kicsit zöldes volt, buborékok jelentek meg benne, könnyű pára támadt fölötte, szorosan egymáshoz tapadó kerek cseppekben csapódott le a kád fehér, zománcozott oldalán, a falon, sőt még a mosdó üvegpolcán is. A bepárásodott tükör csak elmaszatolódott, felismerhetetlen képet mutatott Ravinelnek. Bedugta az ujját a vízbe, mintha igazi fürdőről volna szó, majd lüktető halántékkal hirtelen kiegyenesedett. Megint rádöbbent az igazságra, mintha ütés érte volna. Ökölcsapás, amely egyúttal fénycsóva is. Megértette, hogy mit csinál, és tetőtől talpig megremegett… Ez az érzés szerencsére nem tartott sokáig. Nagyon gyorsan megfeledkezett róla, hogy bűnös, hogy ő, Ravinel, bűnös. Mireille altatót ivott. Egy kád megtelik. Mindez egy cseppet sem hasonlított bűnhöz. Cseppet sem volt borzasztó. Vizet öntött egy pohárba, a feleségét odatámogatta az ágyhoz… Ezek mindennapos mozdulatok. Mireille úgyszólván a saját hibájából hal meg, mint aki meggondolatlanságból felszed egy betegséget. Ezért senki sem felelős. Senki sem gyűlölte ezt a szegény Mireille-t. Ahhoz túlságosan jelentéktelen volt… És mégis, amikor Ravinel visszament a hálószobába… Mintha valamilyen képtelen álom lett volna. Nem is nagyon tudta, nem álmodik-e… De nem. Nem álmodik… A víz súlyosan zúdul be a kádba. A test még mindig ott van az ágyon, a kandallón pedig egy női cipő fekszik. Lucienne nyugodtan kotorászik Mireille táskájában.

– Na! – mondta Ravinel.

– A jegyét keresem – magyarázta meg Lucienne. – Hátha retúrjegyet vett. Mindenre gondolni kell… A levelem? Elvetted tőle?

– El. A zsebemben van.

– Égesd el… Most mindjárt. Képes lennél elfelejteni. Vedd le a hamutartót az éjjeliszekrényről.

Ravinel az öngyújtójával lángra lobbantotta a boríték sarkát, és csak akkor engedte el a levelet, amikor a tűz már az ujjait nyaldosta. A papír vonaglott a hamutartóban, és összezsugorodott, csipkés széle még mindig parázslott.

– Senkinek sem szólt az utazásáról?

– Senkinek.

– Germainnek sem? – Neki sem.

– Add ide a cipőjét.

Levette a cipőt a kandallóról, s közben zokogásféle rázta a torkát.

Lucienne ügyesen felhúzta a cipőt Mireille lábára.

– A víz – mondta, – Most már elég lesz. Ravinel úgy ment ki, mint egy alvajáró.

Elzárta a csapokat, és a hirtelen csönd elbódította. Meglátta arca tükörképét, amelyet az apró hullámok eltorzítottak. Tar koponya, vastag, bozontos, kissé vörhenyes szemöldök és furán ívelő orra alatt kefebajusz. Egy erélyes, már-már brutális ember arca. Közönséges álarc, amely rendszerint félrevezette az embereket, amely éveken át magát Ravinelt is félrevezette, de egy pillanatra sem csapta be Lucienne-t.

– Siess! – kiáltotta.

Ravinel összerezzent, és visszament az ágy mellé. Lucienne megemelte Mireille törzsét, és megpróbálta lefejteni róla a kabátját, Mireille feje ide-oda csuklott, hol az egyik vállára hanyatlott, hol a másikra.

– Tartsad!

Ravinel kénytelen volt összeszorítani a fogait, míg Lucienne óvatosan lehámozta a ruhaujjakat.

– Fektesd vissza!

Ravinel magához szorította a feleségét, mintha szerelmesen megölelte volna, s ez meglepte. Leeresztette a párnára, megtörölte a kezét, és lihegett. Lucienne hozzáértően összehajtogatta a kabátot, és átvitte az ebédlőbe, ahol Mireille kalapja maradt. Ravinel kénytelen volt leülni. Elérkezett a pillanat. Most már lehetetlen így gondolkozni: „Még nem késő megállni, nem késő meggondolni magunkat.” Ez a gondolat többször is eszébe jutott, még bátorította is. Azt mondta magában, hogy talán majd az utolsó pillanatban… De mindig halogatta, mert az olyan eseményben, amelyet csak elképzelünk, van valami megnyugtató bizonytalanság. Befolyásolhatjuk. Nem valódi. De ezúttal már itt volt az esemény. Lucienne visszajött, megveregette Ravinel kezét.

– Nem megy – dörmögte az. – Pedig megteszem, ami telik tőlem.

– Majd én fogom a vállát – mondta a nő. – Neked csak a lábát kell tartanod.

Hiúsági kérdés lett belőle, majdnem önérzeti kérdés. Ravinel elszánta magát. Ujjaival átfogta Mireille bokáját. Képtelen mondatok jártak a fejében: „Biztosítalak, hogy semmit se fogsz érezni, szegény Mireille-em… Hiszen látod… Kénytelen vagyok… Esküszöm, hogy nem akarok rosszat neked… Én is beteg vagyok… Bármely nap felfordulhatok… Egy

szívszélhűdés." Sírni lett volna kedve. Lucienne a sarkával berúgta a fürdőszoba ajtaját. Erős volt, mint egy férfi, és megszokta, hogy betegeket cipeljen.

– Támaszd rá a szélére… Oda… így jó… Bízd rám.

Ravinel olyan sietősen hátrált, hogy könyökével megütötte a mosdó fölötti polcot, és kis híján eltörte a fogmosó poharat. Lucienne előbb Mireille lábát lökte be a kádba, aztán becsúsztatta egész testét, miközben vízcseppek fröcsköltek és csöpögtek a kőpadlóra.

– Ejnye, siess már – mondta Lucienne. – Menj, keresd meg a tűzikutyákat… Igen, az ebédlőben vannak.

Ravinel kiment a fürdőszobából. „Vége… vége… Meghalt." A szavak dörömböltek a koponyájában. Nem bírt már egyenesen járni, az ebédlőben megivott egy nagy pohár bort. Az ablak alatt vonat fütyült. Nyilván a rennes-i személy… A tűzikutyákon maradt egy kis hamu. Vajon le kellene-e törülni? … De soha senki nem fogja megtudni.

Bevitte a tűzikutyákat, de megállt a szobában, nem mert közelebb lépni. Lucienne a kád fölé hajolt, és nem mozdult. Bal karját, amely a vízbe merült, nem lehetett látni.

– Tedd le őket – parancsolta.

Ravinel nem ismerte meg a hangját. A tűzikutyákat ott hagyta a fürdőszoba küszöbén, mire Lucienne lehajolt, és szabad kezével egymás után felvette őket. Zavara ellenére nem tett egyetlen felesleges mozdulatot sem. A tűzikutyák nehezékül szolgálnak, a víz fenekén tartják a holttestet. Ravinel pár rogyadozó lépéssel elérte az ágyat, fejét a párnába temette, és szabad folyást engedett bánatának. Szeme előtt egykori képek kavarogtak: Mireille, amint bejárja az enghieni kis házat: „Ugye a rádiót a hálószobába tesszük majd, szívem?" Mireille, amint tapsol örömében, amikor megvette az autót: „Ebben aludni is lehetne, tudod-e, elég nagy hozzá", és más képek is, bár ezek már nem olyan világosak, motorcsónak Antibes-ban, virágokkal teliültetett kert, pálmafa…

Lucienne vizet eresztett a mosdóba. Aztán Ravinel kölnivizes üveg koccanását hallotta. A doktornő olyan módszeresen tisztogatta a kezét és a karját, mint operáció után. Mégiscsak megszeppent ez a Lucienne! Szép dolog az elmélet… Úgy teszünk, mintha megvetnénk az emberi életet. Kiábrándult elméleteket hirdetünk. A cél szentesíti az eszközt… Hát igen, persze. De amikor itt a halál, még a szelíd halál is, az euthanasia, ahogy Lucienne szokta nevezni, akkor bizony nem legénykedünk. Nem, ő bezzeg sohasem felejti el Lucienne

tekintetét abban a pillanatban, amikor felemelte a tűzikutyákat, azt a zavart, tébolyult tekintetet… Ez a tekintet megnyugtatja Ravinelt. Most már bűntársak. Lucienne többé nem hagyhatja el. Pár hónap múlva összeházasodnak. Illetve ezt majd meglátják. Még semmi véglegesben nem állapodtak meg.

Ravinel a szemét törli, és csodálkozva állapítja meg, hogy milyen sokat sírt. Felül az ágyon.

– Lucienne!

– Mit akarsz?

Lucienne újra megtalálta mindennapi hangját. Ravinel megesküdne rá, hogy ebben a pillanatban éppen púderezi magát, és egy kis rúzst tesz a szájára.

– Mi lenne, ha még ma este elintéznénk?

Lucienne rögtön kijön a fürdőszobából, az ujjai közt szorongatja a rúzst.

– Ha… elvinnénk? – folytatja Ravinel.

– Hová tetted az eszed? Ebben az esetben igazán kár volt kidolgozni egy ilyen bonyolult tervet.

– Annyira szeretném, ha… mindennek vége volna.

Lucienne még egy utolsó pillantást vet a fürdőkádra, leoltja a villanyt, és nagyon halkan becsukja az ajtót.

– És az alibid?... Tudod, hogy a rendőrség nagyon könnyen gyanúba foghat. Hát még a biztosító. . . Szükség van rá, hogy több tanú lásson ma este. . . és holnap. . . meg holnapután.

– Na igen – mondja Ravinel leverten.

Rajta hát! Szegénykém, a legnehezebben túl vagyunk. Csak nem fogsz most meginogni?

Megsimogatja a férfi arcát. Ujjának kölnivízillata van. Ravinel a vállára támaszkodva feláll.

– Igazad van. Akkor nem is látlak előbb, csak… pénteken.

– Sajnos! Te is tudod… A kórház miatt. . . Különben is hol találkoznánk? . . . Itt talán mégsem.

– Ó, nem!

Ezt a szó szoros értelmében kiáltotta.

– Na látod. . . És éppen most nem is volna jó, ha együtt látnának minket. Ostobaság lenne mindent kockáztatni egy. . . gyerekségért.

– Akkor hát holnapután nyolc órakor?

– Nyolc órakor a Gloriette-sziget rakpartján, ahogy megbeszéltük. Reméljük, hogy az éjszaka ugyanolyan sötét lesz, mint ma.

Lucienne megkereste Ravinel nyakkendőjét és cipőjét, és segített neki felvenni a felöltőjét.

– Mit csinálsz ezen a két napon, szegény Fernandom?

– Nem tudom.

– Bizonyára akad még néhány ügyfeled, akit meglátogathatsz a környéken.

– Ami azt illeti, ügyfél mindig akad.

– A poggyászod az autóban van?… A borotvád is?… A fogkeféd?

– Igen: Minden elő van készítve.

– Akkor pucoljunk. Engem majd leteszel a place du Commerce-en.

Lucienne higgadtan bezárta az ajtókat, és kétszer is ráfordította a kulcsot a rácsos kapura, mialatt Ravinel kinyitotta a garázs ajtaját. Utcai lámpák szűrt fénye. Langyos és iszapszagú köd. Valahol a folyó partján egy motor járt, Diesel-motor, néha kihagyott. Lucienne beszállt a furgonba, Ravinel mellé, aki idegesen piszkálgatta a sebességváltót. Találomra leállította a kocsit valahol a járda mellett, becsukta a garázs csúsztatható ajtaját, egy darabig elkínlódott a zárral, aztán fejét felemelve a házra nézett, és felhajtotta a felöltője gallérját.

– Indulás!

Az autó nehézkesen gurult, kétfelé hasította a nyirkos közeget, amely sárgás drapériaként húzódott félre, de rátapadt a szélvédőre, bárhogy erőlködött is az üvegtörlő. Magányos mozdony rohant el előttük, világos csíkot húzva, nyomban el is tűnt a ködben, ahol sínek és váltók csillogtak.

– Senki sem fogja meglátni, amikor kiszállok – suttogta Lucienne.

Egy piros jelzőlámpa hívta fel figyelmüket a Börze építkezésére, és már a place du Commerce körül sorakozó villamosok fényeit is meglátták.

– Itt tegyél ki.

Odahajolt Ravinelhez, és megcsókolta a halántékát.

– Óvakodj a megfontolatlanságtól. Légy nagyon nyugodt. Jól tudod, kedvesem, hogy ennek így kellett történnie.

Becsapta az ajtót, és benyomult a szürkés falba, lomha füstgomolyok keletkeztek a léptei nyomán. Ravinel egyedül maradt, keze görcsösen szorongatta a vibráló kormánykereket. E pillanatban biztos volt benne, hogy ez a köd… Nem! Nem lehet véletlen. Ennek a ködnek pontos jelentése van. Ő, Ravinel úgy ült itt, ebben a

fémdobozban, mint az utolsó ítélet küszöbén… Ravinel… Egy szegény, jámbor fickó, aki alapjában véve nem rossz. Látta magát bozontos, vastag szemöldökével…Fernand Ravinel… kinyújtott kézzel botorkál át az életen, mint egy vak. . . Mindig köd veszi körül! … Alig látni futólag néhány alakot… csalóka alakokat… Mireille… A nap pedig sohasem fog felkelni. Ebben biztos volt. Nem fog távozni ebből az országból, amelynek nincsenek határai. Egy elkárhozott lélek. Egy kísértet! Ez a gondolat nem először gyötörte Ravinelt. Mindent egybevetve, talán ő is csak egy kísértet?

Sebességet váltott, egyes sebességgel járta körül a teret. A kávéházak párás ablakai mögött árnyak mozgolódtak. Egy orr, egy nagy pipa, egy nyitott kéz, amely váratlanul növekedni kezdett, és máris csillagalakot öltött, meg fények, sok fény. . . Ravinelnek szüksége volt rá, hogy fényt lásson, hogy fénnyel töltse meg porhüvelyét, amely egyszerre túl nagy lett számára. A *Fosse Söröző* előtt állt meg, és egy nevető, magas, szőke lány nyomában bement a forgóajtón. Másfajta füstbe került, pipák és cigaretták füstjébe, mert itt ez lebegett az arcok közt, ez tapadt rá a palackokra, amelyeket egy pincér vitt körbe kinyújtott karral egy tálcán. Szemek pillantottak fel. Ujjak pattintottak.

– Firmin! Mi van a konyakommal?

Pénzdarabok csendültek a pulton, az asztalokon, egy pénztárgép számokat darált a rendelések hangzavarában.

– És három fekete, három!

Golyók gurultak a biliárdasztalon, s tapintatos zajjal ütköztek egymásnak. A lárma! Az élet lármája. Ravinel leroskadt egy pad szélére, izmai elernyedtek.

– Megérkeztem – gondolta.

Két keze előtte feküdt a kávéházi asztalon, egy négyszögletű hamutartó mellett, amelynek minden oldalán a barna betűkkel írt *Byrrh* szó volt olvasható. Ez a hamutartó megbízható volt. Kellemes tapintású.

– Mit parancsol?

A pincér kedélyességgel vegyes tisztelettel hajolt fölé. Ekkor Ravinelt megszállta az ihlet.

– Egy puncsot, Firmin – mondta. – Egy nagy puncsot!

– Igenis, uram.

Ravinel lassan megfeledkezett az éjszakáról és arról a házról. Melege lett. Jó szagú cigarettát szívott. A pincér óvatos és ínyenc mozdulatokkal tüsténkedett. A cukor, a rum. . . Hamarosan már lángolt is a szesz. Szép lángja mintha magától keletkezett volna a

levegőben, az ital fölött. A láng először kék volt, aztán narancssárgán remegett, kis tűzpiros nyelveket nyújtogatva. Szemet vidító látvány. Ravinelnek eszébe jutott egy naptár, hosszan nézegette kiskorában: egy néger nő térdelt egzotikus fák tövében, aranyszínű part közelében, amelyet kék tenger nyaldosott. Ugyanezeket a harsány színeket látta viszont a puncs lángjában. Kortyolgatva nyelte a forró italt, úgy érezte, mintha folyékony aranyat öntene le a torkán, megnyugtató napfényt, amely elűzi a félelmet, az aggodalmat, a nyugtalanságot. Neki is joga van rá, hogy nagyvonalúan, dúsgazdagon éljen, senkinek se tartozzon számadással. Úgy érezte, hogy megszabadult valamitől, ami már régóta fojtogatta. Első ízben vette szemügyre semmitől sem tartva a másik Ravinelt, azt, aki a tükörből szembenézett vele. Harmincnyolc éves. Az arca máris egy öregemberé, pedig még nem is kezdett élni. Egyidős volt azzal a kisfiúval, aki a néger nőt és az azúr tengert nézegette. De még nincs túl késő.

– Firmin! Még egyet! És egy menetrendet.

– Igen, uram.

Ravinel kivett a zsebéből egy levelezőlapot. Természetesen az is Lucienne ötlete volt, hogy írjon pár szót Mireille-nek. *„Szombat reggel érkezem..."* Megrázta a töltőtollat. A pincér már visszajött.

– Mondja csak, Firmin, hányadika is van ma?

– De hát… negyedike, uram.

– Negyedike... Csakugyan! Negyedike. Pedig egész nap folyton ezt írogattam. . . Nincs véletlenül egy bélyege?

A menetrend mocskos volt, a sarkai foltosak. De Ravinel már nem törődött az ilyen részletekkel. Megkereste a régi Párizs– Lyon – Földközi-tengeri Vasúttársaság vonalait. Nyilvánvalóan Párizsból fognak indulni. Mégpedig vonattal! Akkor már szó sem lehet a furgonról! Elbűvölték a nevek, amelyeket az ujjai felfedeztek: Dijon, Lyon, a Rhone völgyének valamennyi városa…*"35. sz. – Riviéra Express – Első és második osztály – Antibes: 7 óra 44 – . . ."* Egyes gyorsvonatok, mint ez is, egészen Ventimigliáig mennek, mások Modanón át közvetlenül jutnak Olaszországba. Vannak vonatok étkezőkocsival, más vonatok hálókocsikkal… hosszú, kék hálókocsikkal. . . Látta őket a cigarettája füstjében. Elképzelte lassú himbálózásukat és a vasúti kocsi ablakán át az éjszakát, a tiszta, csillagos éjszakát, egy olyan éjszakát, amellyel szembe lehet nézni.

Az alkohol karamellízzel töltötte meg a száját. A fejében mintha útizajok zsongtak volna. A forgóajtó fénysávokat kergetett.

– Záróra, uram.

Ezúttal Ravinel vet néhány pénzdarabot az asztalra, a visszajáró apróval nem törődik. Egyetlen mozdulattal eltolja magától Firmint, eltolja a kasszírnőt, aki megbámulja, eltolja magától a múltat. Az ajtó elnyeli, és kidobja a járdára. Tétovázik, egy pillanatra nekitámaszkodik a falnak. Gondolatai összezavarodnak. Egy szó fakad az ajkán minden ok nélkül: – Tipperary. – Nem is tudja, hogy mit jelent. Tipperary. Fáradtan mosolyog.

3.

Már csak másfél nap van hátra! Már csak egy nap! És Ravinel most már az órákat számlálja. Azt hitte, hogy rettenetes lesz ez a várakozás. De nem. Nem rettenetes. Ám bizonyos értelemben talán még rosszabb. Végeérhetetlen és komor. Az idő elvesztette mércéjét. Az öt évre ítélt rab tapasztalhat ilyen érzést eleinte. És az életfogytiglanra ítélt rab… Ravinel elhessegeti ezt a gondolatot, amely makacsul zümmög a fejében, mint légy a romlott hús körül.

Iszik. Nem azért, hogy lássák. Nem azért, hogy berúgjon. Csak hogy megváltoztassa élete ritmusát. Két pohár konyak közt az ember néha azon kapja rajta magát, hogy nagyon sok idő eltelt, nem is tudja, hogyan. Aprócska részleteken rágódik. Itt van például a szálloda, ahol az előző este kellett aludnia. Rossz ágy. Undorító kávé. Emberek, akik szakadatlanul jönnek-mennek. Vonatok, amelyek fütyülnek. Ott kellett volna hagyni Nantes-ot, elnézni Redonba, Annecybe. De lehetetlen elutazni. Talán mert az ébredés sajgó, elbátortalanító tisztánlátással jár együtt. Az ember latolgatja az esélyeit. Annyira csekélyeknek tűnnek, hogy igazán nem érdemes küzdeni. Tíz óra tájban a bizakodás hirtelen visszatér. Mint fénysugár, amely furcsán megvilágítja a kétkedést kiváltó okokat, és reményt sugalló okokká változtatja őket. Akkor az ember bátran belöki a *Francia Kávéház* ajtaját. Szembenéz a barátaival. Mindig vannak ott ketten-hárman, akik rumos kávét isznak.

– Itt az öreg Fernand!

– Nézze meg az ember! Hogy te milyen rossz színben vagy!

Le kell ülni közéjük, mosolyogni kell. Szerencsére elfogadják az első, hajánál fogva előrángatott magyarázatot. Olyan könnyű hazudni. Elég elmesélni, hogy az embernek megfájdult a foga, és meghülyítik a fájdalomcsillapítók.

– Nekem – mondja Tamisier – tavaly megfájdult egy zápfogam!... Ha tovább tart, igazán azt hiszem, hogy beugrottam volna a vízbe, annyit szenvedtem.

Furcsa dolog, de még az ilyen megjegyzéseket is szemrebbenés nélkül fogadják. Az ember meggyőzi magát, hogy fáj a foga, és minden úgy alakul, mintha csakugyan fájna. A minap is,

Mireille-jel… A minap, az… Istenem! Tegnap este történt... Hazudik az ember?… Nem! Ez sokkal bonyolultabb. Az ember egyszerre belecsöppen egy másik életbe, mint a színészek. Csakhogy egy színész, ha a függöny lehull, többé nem téveszthető össze a figurával. Míg egyeseknél… lehetetlen tudni, hol végződik az ember, hol kezdődik a szerep.

– Mondd csak, Ravinel, komoly dolog ez az új orsó, ez a *Rotor?* A *Képes Halászatban* láttam.

– Nem rossz. Különösen tengeri halászathoz.

Novemberi reggel van, a nap fakón dereng át a ködön a nedves járdák fölött. Olykor egy-egy villamos kanyarodik be éppen a kávéház szögletén, és kerekei éles, elnyújtott, de azért nem kellemetlen hangon csikorognak a sínen.

– Otthon minden rendben?

– Minden.

És ezúttal sem hazudott. Kissé elképesztő ez a kettősség!

– Különös egy élet – jegyzi meg Belloeil. – Mindig úton lenni!… Még sohasem támadt kedved átmenni Párizs környékére?

– Nem. Először is Párizs környéke a legrégibb utazóknak van fenntartva. Aztán pedig itten sokkal nagyobb forgalmat érek el.

– Én mindig azon tűnődöm – mondja Tamisier – hogy miért választottad ezt a mesterséget... A te képzettségeddel!

És elmagyarázza Belloeilnek, hogy Ravinel jogi tanulmányokat folytatott. De hogyan értesse meg velük, amit ő maga sem tudott soha kibogozni. A víz vonzása. . .

– Ugye fáj? – dörmögi Belloeil.

– Igen, időnként belém nyilall.

A víz vonzása és a költészeté, igen, mert ez is költészet, lakkozott, finom, bonyolult szerkentyűk költészete. Van talán benne némi gyerekesség, egy érzés, ami azt bizonyítja, hogy nem bírt kikászálódni a gyermekkorból. De miért is kászálódott volna ki? Hogy olyan, legyen, mint Belloeil, aki ingeket és nyakkendőket árul, és két ügyfél között lassan, türelmesen, reménytelenül alkoholistává válik? Annyi ember van, akit láthatatlan lánc fűz a fészkéhez! Hát meg lehet mondani nekik, hogy megveti őket egy kicsit, mert ő maga a nomádok erősebb fajtájához tartozik, hiábavalóságokban utazik, és álmot árusít, amikor horgokat, műlegyeket vagy találóan *csali*-nak nevezett tarka műhalakat sorakoztat fel egy pulton? Neki is van mestersége, mint mindenki másnak. De ez nem egészen olyan, mint a többi. Hasonlít egy kicsit a festészethez és az irodalomhoz. . . Nehéz megmagyarázni. A horgászat amolyan menekülésféle. De mi

elől menekülünk? Ez a kérdés lényege.

… Ravinel összerázkódik. Fél tíz. Háromnegyed órája mereng előző esti emlékein.

– Pincér!… Egy konyakot!

A kávéházi beszélgetés után mi is történt? Meglátogatta Le Flemet, aki a Pirmil-híd közelében lakik. Le Flem három sekélyvízi horgot rendelt nála. Elbeszélgetett egy borbéllyal, aki óriási csukákat fog minden hétfőn a Pellerinen. Fejes domolykókról, legyes horgászatról értekeztek. A borbély nem bízott a műlegyekben. Hogy meggyőzze, fogolytollból egy Hitchcockot kellett készítenie. Ravinel legyeihez hasonlókat senki sem tud készíteni Franciaországban, de talán egész Európában sem. Ahogy a horgot a bal kezében tartja. De főleg ahogy a horog szárára rátekeri a tollat, ahogy a toll minden pelyhet kibodorítja, ahogy csomót köt. A fényezést bárki elvégezheti. De a parányi szálacskák felborzolása, a tapogatóknak, ezeknek a csápféléknek az elhelyezése, amelyek életszerűséget kölcsönöznek a légynek, a színek megválasztása, ez már művészet. A légy vibrál, remeg az ember tenyerében… Csak egy kis fuvallat, és már el is röpül. Az illúzió olyan tökéletes, hogy az ember viszolyog, amikor azt látja, hogy ez a szőrös légy a bőréhez ér. Kedve volna agyoncsapni.

– Nahát! – mondta a borbély.

Le Flem egyetlen csuklómozdulattal azt a benyomást kelti, hogy bevágja a horgot, és a képzeletbeli bambuszrúd ívben meghajlik a markában. Karján rángások futnak végig, mintha amott a hal már belefúrná magát a cseppfolyós sűrűségbe.

– Így kapja el az ember a domolykót… gyere csak, kicsikém!

Bal keze fürgén egy álombeli merítőhálót tart a megfékezett hal alá. Elegánsan csinálja ez a Le Flem.

Teltek-múltak az órák. Délután moziba ment. Este megint moziba. Aztán egy másik szállodába, ez meg túlságosan is nyugodt volt. Mireille állandó jelenléte gyötrelmes. Nem a fürdőkádban levő Mireille-é, hanem az enghienié. Egy nagyon is élő Mireille-é, akinek az ember szívesen elmesélné az aggodalmait. „Mit tennél, Mireille, az én helyemben?" Egyszerűen kénytelen megérteni, hogy még mindig szereti, vagy inkább most kezdi, félénken, szeretni. Képtelenség! Sőt, ha tetszik felháborító is, és mégis…

– Nicsak! Hiszen ez… Ravinel.

– Micsoda?

Ketten állnak meg előtte. Cadiou és egy másik férfi, egy magas, sovány alak, bélelt dzsekiben, aki mélyen a szemébe néz, mintha…

– Bemutatom neked Larmingeat-t – mondja Cadiou.

Larmingeat! Ravinel valaha jól ismert egy Larmingeat-t, egy fekete iskolaköpenyt viselő kisfiút, aki a problémáiról mesélt neki. Nézik egymást. Elsőnek Larmingeat nyújt kezet.

– Fernand! Ez aztán meglepetés... Van vagy huszonöt éve. Igaz-e?...

Cadiou tapsol egyet.

– Három konyakot!

Mindennek ellenére egy pillanatig zavarban vannak. Ez a magas fickó, a karvaly orrával és hideg szemével, ez volna Larmingeat?

– Mi lett belőled? – kérdi Ravinel.

– Építész!... És tebelőled?

– Ó, belőlem kereskedelmi utazó.

Ez mindjárt távolságot teremt köztük. Larmingeat lavírozik, Cadiou-hoz fordul.

– Együtt jártunk iskolába Brestben. Azt hiszem, hogy a végbizonyítványt is együtt szereztük meg. Milyen távol van már mindez!

Markában melengeti a konyakját, és visszafordul Ravinelhez.

– A szüleid?

– Meghaltak.

Larmingeat felsóhajt, és megmagyarázza Cadiou-nak.

– Az apja tanár volt a gimnáziumban. Még: ma is magam előtt látom az esernyőjével és az aktatáskájával. Nem valami gyakran mosolygott.

– Hát nem. Nem mosolygott valami gyakran. Tüdőbeteg volt. De ezt Larmingeat-nak nem kell tudnia. Ne beszéljünk erről a mindig feketébe öltözött apáról, akit a gimnazisták Szardíniának neveztek. Alapjában véve ő vette el Ravinel kedvét a tanulástól. Mindig ezt ismételte: „Ha én már nem leszek… Ha már nem állok melletted." És dolgozni kellett, dolgozni. . . Az asztalnál abbahagyta az evést, roppant szemöldöke, Ravinel szemöldöke alól szemügyre vette a fiát. „Fernand, mikor kötötték meg a campoformiói békét?. . . mi a bután képlete ? . . . milyen az idők egyeztetése a latinban?" Precíz, aprólékos ember volt, mindent cédulákra jegyzett fel. Számára a földrajz városok jegyzéke volt, a történelem dátumok jegyzéke, az ember csont- és idegnevek jegyzéke. Ravinelt még ma is kiveri a hideg veríték, ha az érettségijére gondol. S gyakran jutnak az eszébe fura nevek, emléktöredékek egy lázálomból: Pointe-á-Pitre . . . krétakorszak… egyszikűek. . . Az ember nem lehet büntetlenül a Szardínia fia. Mit mondana Larmingeat, ha Ravinel bevallaná neki,

hogy imádkozott édesapja haláláért, hogy mohón figyelte közelgő végének jeleit? Ó, az orvostudományban igazán jártas. Tudja, hogy mit jelent egy kis hab a száj sarkában, bizonyos fajta mélyről jövő köhögés, esténként. Azt is tudja, mit jelent, ha valaki egy tüdőbeteg ember fia. Hogy mindig remeghet az egészsége miatt, hogy évszakváltáskor mérheti a lázát. Mint ahogy az anyja mondta: „Nálunk nem szokás megöregedni." Pár hónappal a férje után ő is meghalt, feltűnés nélkül, elkoptatta a számítgatás és a takarékoskodás. S minthogy Ravinel egyetlen gyerek volt, felnőtt kora ellenére az volt a benyomása, hogy árvaságra jutott. Árva is maradt. Valami nem bírt kibontakozni benne, mindig összerezzen, ha becsapnak egy ajtót, vagy ha váratlanul megszólítják. Fél a hirtelen feltett kérdésektől. Ma már nyilvánvalóan nem kérdezik meg tőle, hogy mikor volt a campoformiói béke, azért még mindig fél, hogy nem tud felelni, hogy nem képes megadni egy fontos felvilágosítást. És tényleg meg is esett már vele, hogy elfelejtette a telefonszámát vagy a kocsija rendszámát. Egy napon majd a nevét is elfelejti. Nem lesz se fiú, se férj, se semmi. . . Csak egy ember a többi közt, és ezen a napon, ki tudja, talán boldog lesz, tiltott boldogságot érez!

– Emlékszel, amikor még a Spanyol-fokon kószáltunk?

Ravinel lassan a felszínre bukkan.

– Ó, igen, Larmingeat.

– Szerettem volna ismerni Ravinelt abban az időben – mondja Cadiou. – Úgy képzelem, hogy kemény fickó volt. Igaz?

– Kemény fickó?

Larmingeat és Ravinel összenéz. Egyszerre mosolyodnak el, s ezzel mintha egyezséget kötöttek volna. Mert Cadiou úgysem tudja megérteni.

– Kemény fickó, hát igen, ha úgy tetszik – mondja Larmingeat, és megkérdi:

– Nős vagy?

Ravinel a jegygyűrűjére néz, és elpirul.

– Igen. Enghienben lakunk, Párizs közelében.

– Ismerős vagyok arrafelé.

A társalgásban hézagok vannak. Bőven jut idejük szemügyre venni egymást. Larmingeat is jegygyűrűt visel. Néha megtörli könnyező szemét, mert nem szokott alkoholt inni. Ki lehetne kérdezni, de minek? Mások élete sohasem érdekelte Ravinelt.

– Halad az újjáépítés? – kérdi Cadiou,

– Többé-kevésbé – feleli Larmingeat.

– Mibe kerül egy átlagos, de kényelmes földszinti lakás?

– Attól függ. Négy szoba és fürdőszoba körülbelül kétmillióba. Természetesen a legmodernebb fürdőszobáról beszélek.

Ravinel odahívja a pincért.

– Ezzel még ráérünk – javasolja Cadiou.

– Nem. Randevúm van. Bocsáss meg, Larmingeat.

Puha kezeket szorít meg. Larmingeat egy kicsit felhúzza az orrát. Persze nem akar tapintatlannak mutatkozni.

– Igazán velünk ebédelhettél volna – dörmögi Cadiou.

– Majd máskor.

– Számítok rá. Megmutatom majd neked a telket, amelyet nemrég vettem a cens-i hídnál.

Ravinel gyors léptekkel távozik. Szemrehányást tesz magának, hogy nem tudja megőrizni a hidegvérét, de hát tehet ő róla, hogy olyan érzékeny, mint akit megnyúztak? Vajon valaki más az ő helyében?…

Telnek az órák. Elviszi a kocsiját az erdre-i szervizbe. Olajat cseréltet. Feltölteti a benzintankot. Óvatosságból két kannát is teletöltet. Aztán a place du Commerce felé halad, elmegy a Tőzsde mellett, keresztülvág a Joliette-sziget terén. Bal kézről a kikötőt látja, egy távolodó Liberty-típusú hajó fényeivel, és a benne tükröződő képektől csupa ránc Loire-t. Sohasem érezte még, hogy ilyen közel van a tárgyakhoz, hogy ennyire megszabadult önmagától, s a melle mégis fájdalmas görcsbe húzódik, idegei pedig megfeszülnek,, hogy elviselje a közelgő megpróbáltatást. Egy végtelen hosszú tehervonat megy el mellette. Ravinel megszámolja a vagonokat. Harmincegy. Lucienne már biztosan eljött a kórházból. Hagyni fogja, hadd fejezze be Lucienne *a* munkát. Végül is ő eszelt ki mindent. Hohó, a ponyva! Tudja, hogy ott van mögötte, összehajtva fekszik a furgon sarkában, de azért megfordul, hogy megnézze. Egy *California*-márkájú ponyva, amelyet a campingfelszerelés mintájaként szokott bemutatni. Ahogy visszafordul, meglátja Lucienne-t, aki nesztelenül érkezik krepptalpú cipőjében.

– Jó estét, Fernand… Jól vagy?… Nem fáradtál el?

Még mielőtt kinyitotta volna a kocsi ajtaját, lehúzta a kesztyűjét, hogy megtapogassa Ravinel kezét. Aztán lebiggyesztette az ajkát.

– Éppen elég idegesnek látszol… És érzem, hogy ittál.

– Muszáj volt – dörmögte a férfi. – Te magad mondtad, hogy menjek emberek közé.

Az autó a quai de la Fosse-on halad. Eljött a munka befejezésének ideje. Több tucat ide-oda cikázó, apró, kerek fényforrás keresztezi egymást az éjszakában: kerékpárosok. Jól ki

kell nyitnia az embernek a szemét, de Ravinel, ha nem is ért valami nagyon a műszaki dolgokhoz, vezetni igazán tud. Ügyesen surran a kerékpárosok közt. A kompon túr már sokkal könnyebb közlekedni.

– Add ide a kulcsokat – suttogja Lucienne.

Ravinel fordul, és bekanyarodik, hátrafelé, megy, Lucienne pedig becsukja a garázs ajtaját. Ravinel szívesen meginna egy konyakot.

– A ponyvát! – mondja Lucienne.

Kinyitja a másik ajtót, a belsőt, és hallgatózik. Aztán felmegy két lépcsőfokon, és belép a házba, mialatt Ravinel kihúzza a ponyvát, kibontja, összetekeri. És egyszerre meghallja a zajt, amitől előre félt… A víz… A fürdőkádból kifolyó víz… A levezető cső a garázson megy keresztül. Többször is látott már vízbefúltakat. Az ő szakmájában az ember szükségszerűen sokszor közlekedik a folyók mentén. Egy vízbefúlt nem szép látvány. Fekete és püffedt. A csáklyától felszakad a bőre. Felmegy két lépcsőfokon. Ott fent, a néma ház mélyén a fürdőkád gurgulázva és szuszogva ürül ki... Ravinel megindul a folyosón, megáll a hálószoba küszöbén. A fürdőszoba ajtaja nyitva van. Lucienne a fürdőkád fölé hajol, ahonnan még egy utolsó bugyborékolás hallatszik. Valamit néz… A ponyva leesik. Ravinel nem is tudja, hogy leejtette-e, vagy kicsúszott a kezéből… Megfordul, bemegy az ebédlőbe. A borosüveg még ott van az asztalon, a vizespalack mellett. Addig iszik az üvegből, míg el nem áll a lélegzete. De aztán! Döntenie kell. Visszamegy, felemeli a ponyvát.

– Terítsd ki jó simán! – mondja Lucienne.

– Mit?

– A ponyvát.

Az arca kemény, könyörtelen, Ravinel még sohasem látta ilyennek. A férfi kiteríti a vízhatlan anyagot. Most olyan, mint egy jó nagy, zöldes színű szőnyeg, egy kicsit túl nagy a fürdőszobához.

– Mi van vele? – suttogja Ravinel. Lucienne közben már levette a kabátját, feltűrte a ruhája ujját.

– Mi van vele? – ismétli meg Ravinel.

– Mit képzelsz? – feleli a nő. – Negyvennyolc óra elteltével…

Különös hatalma van a szavaknak! Ravinel hirtelen fázni kezd. Mireille helyett fázik. Látni akarja. A kád fölé hajol, mint aki szédül. Látja a lábakhoz tapadó szoknyát, a behajtott karokat, a nyak köré feszülő kezeket… Ó!

Felkiált, és hátrál. Látta Mireille arcát, a víztől sötét haját, amely a homlokára, a szemére hull, és olyan, mint az algák. Látta a

vicsorító fogakat, a megdermedt szájat…

– Segíts – mondja Lucienne.

Ravinel a mosdónak támaszkodik. Hányingertől vonaglik.

– Várj… egy kicsit.

Szörnyű! Ugyanakkor el kell ismernie, hogy rosszabbat képzelt. De akiket a folyókból halásznak ki, azok régi halottak, hosszú napokon át sodródtak a gyökerekkel megtűzdelt fekete folyókban. Ezzel szemben…

Kiegyenesedik, leveszi a felöltőjét, a zakóját.

– Fogd meg a lábát – parancsolja Lucienne.

A kényelmetlen mozdulatok súlyosabbá teszik a terhet. Vízcseppek csöpögnek jó hangosan. Ó, ezek a merev, jéghideg lábak! Mireille teste átkel a fürdőkád pereme fölött. Lefektetik a ponyvára. Lucienne belegöngyöli a testet a ponyvába, szinte becsomagolja. Most már nincs más a lábuk előtt, csak egy fényes vászonhenger, amelyből egy kis víz szivárog. Elég megtekerni a ponyva két végét, hogy jól meg lehessen fogni. És elindulnak egymás mögött, viszik terhüket a házon át.

– Ki kellett volna nyitnod az autót – jegyzi meg Lucienne.

Ravinel felemeli a hátsó ajtót, bemászik a furgonba, és maga felé húzza a csomagot, de hosszúsága miatt kénytelenek ferdén elhelyezni.

– Jobb lett volna összekötözni – mondja Ravinel.

De mindjárt megharagszik magára ezért az észrevételért. A kereskedelmi utazó szólalt meg benne. Nem a férj. Egyébként Lucienne talán nem gondolt erre a részletkérdésre?

– Enghienben nem lesz vesztegetni való időnk. Így is megfelel.

Ravinel kiszáll, a derekát masszírozza. Tessék! Már kész is! Egy kicsit maga is meg van hökkenve. Nem kellett felhasználnia az egész energiatartalékát, így felesleges ereje ideges rángásokban, szükségtelen mozdulatokban nyilvánul meg. Keresztbe teszi, majd kiegyenesíti az ujjait. Dörzsölgeti a koponyáját, kifújja az orrát, vakarózik.

– Várj meg! – mondja Lucienne. – Egy kis rendet csinálok.

– Nem!

Ezt már nem! Képtelen egyedül elviselni a várakozást ebben a rosszul világított garázsban. Együtt mennek fel. Lucienne rendbe rakja az ebédlőt, kiüríti a vizespalackot, megtörli. Felitatja a vizet, ami a fürdőszoba kövezetére csorgott. Aztán felöltözik. Ravinel kikeféli a zakóját, leteríti az ágyat. Minden rendben van. Még egyszer körülnéznek. Ravinel kalappal a kezében, Lucienne kesztyűben,

Mireille kabátjával és táskájával. Na jó! Megfordul.

– Elégedett vagy, drágám?… Akkor csókolj meg.

Soha! Itt nem. Lucienne-nek nincs szíve. Vannak pillanatok, amikor Ravinel nem érti ezt a nőt, amikor teljességgel felelőtlennek tartja. Kitolja a folyosóra, kulcsra zárja az ajtót. Aztán lemegy a garázsba, még egyszer szemügyre veszi a kocsit, cipője orrával kipróbálja a gumikat. Lucienne már beült. Kivezeti a furgont, gyorsan becsukja a garázsajtót. Az autó ott áll mögötte, kitéve bárki kíváncsi szeszélyének… Újra aggódni kezd. Becsapja az ajtót, bekapcsolja a motort. A pályaudvar felé robog, rosszul világított utcákat választ, eléri a rue du Général Buat-t. A furgon rázkódik a kövezeten, csikorgó villamosokat előz meg, amelyek sötét árnyakat hintáztatnak párás ablakaik mögött.

– Nem kell ilyen gyorsan menni – mondja Lucienne.

De Ravinel szeretné mielőbb elhagyni a várost, hogy a sötét mezők közt roboghasson. Piros, fehér benzinkutak vonulnak el… munkásházak… gyárfalak. Egy út túlsó végén vasúti átjáró sorompója ereszkedik le csillogva. Most fokozódik, egyre fokozódik a félelem. Ravinel megáll egy teherautó mögött, kioltja a fényszóróit.

– Legalább a városi világítást kapcsold be!

Ez a nő fából van! Elmegy a vonat, egy zúzalékot szállító vonat, ócska mozdony vontatja, tűzszekrénye lángba borítja az éjszakát. A teherautó meglódul. Az út szabad. Ravinel imádkozna, ha nem felejtett volna már el minden imát.

4.

Ravinel gyakran vezetett éjjel. Szívesen teszi. Ilyenkor egyedül van az ember. Teljes sebességgel belerohan a sötétségbe. Akkor sem lassít, amikor falvakon megy át. A fényszórók bizarrul világítják meg az utat, s az olyan lesz, mint egy csatorna, amelyen könnyű hullámok futnak végig. Az embernek az a benyomása, hogy motorcsónakban ül. S aztán egyszerre mintha egy hullámvasút lejtőjén csúszna lefelé: a fordulókat jelző fehér cölöpök szédítő gyorsan rohannak, és úgy csillognak, mint megannyi drágakő. Az ember szinte kénye-kedvére hív életre egy nyugtalanító tündérvilágot; afféle mágus lesz belőle, aki varázspálcája hegyével megérint mindenféle alaktalan holmit a bizonytalan látóhatár mélyén, s röptében tűznyalábokat, rőt fényeket, csillagcsokrokat, napokat ránt elő. Álmodozik. Lassan kibújik a bőréből. Sodródó lélek lesz belőle, aki az alvó világban kóborol. Utcák, rétek, templomok, állomások -suhannak és tűnnek el nesztelenül. Talán soha nem is léteztek? Az ember uralkodik a formákon. Elég ha gyorsít, s. már csak. hajlékony, vízszintes vonalakat lát, amelyek úgy sivítanak el az ablakok mellett, mint egy alagút falai. De ha a fáradt láb nyomása enyhül, megváltozik a díszlet, bár ugyanolyan valószínűtlen marad, képek füzére vonul el, amelyek közül egyik-másik rajta marad a retinán, rátapasztja a sebesség, mint a felszabdalt leveleket a hűtőre vagy a szélvédőre: egy kút, egy targonca, egy bakterházacska vagy egy patika csillogó tégelyei. Ravinel szereti az éjszakát. Angers elmarad, már csak fények csillagképe a visszapillantó tükörben, s a lassú, gördülő mozgás fokozatosan kiviszi a tükörből. Az út elhagyatott. Lucienne csendben van, keze a kabátja ujjában, álla a gallérjában. Ravinel Nantes óta mérsékelt sebességgel halad. Óvatosan veszi a kanyarokat. Szánja a mögötte levő testet, amelyet nyilvánvalóan megrázkódtatnak a zökkenők. Nem kell megnéznie a kilométerórát. Tudja, hogy átlag ötven kilométert tesz meg. Ezzel a tempóval napfelkelte előtt Enghienben lesznek, úgy, ahogy tervezték. Ha minden jól megy!... Az imént, amikor átvágtak Angers-n, a motor többször is kihagyott. Erre önindítózott, és minden rendbe jött! Ostoba volt, hogy nem tisztította ki a karburátort! Kínos volna ma éjjel

egy defekt! Szó sem lehet róla, hogy elengedje magát- Ügyelnie kell a motorra. Olyan helyzetben vannak, mint a pilóták az Atlanti-óceán fölött. A defekt azt jelentené…

Ravinel egy pillanatra behunyja a szemét. Bizonyos gondolatok vonzzák a balsorsot.

Amott egy vörös jelzőlámpa. Egy kamion. Sűrű gázolaj füstöt okád, s rosszul helyezkedik el, szűk átjárót hagy csak bal felől, vaktában kell nekivágni. Ravinel egyenesbe hozza a kocsit, érzi, hogy egészen benne van a kamion reflektornyalábjában. A vezetőfülkéből a sofőr biztosan látja a furgon belsejét. Ravinel gyorsít, a motor köpköd egy kicsit. Bizonyára por ment a fúvókába. Lucienne mit sem sejt. Szunyókál, őt sok minden hidegen hagyja, ami Ravinelt felizgatja. Furcsa, hogy milyen kevéssé nőies. Még szeretkezés közben is… Hogyan lehetett a szeretője? Kettőjük közül ki választotta a másikat? Eleinte mintha észre sem vette volna a férfit. Csak Mireille iránt érdeklődött. Inkább barátnőként bánt vele. nem mint a betegével. Egyidősek Mireille-jel…Vajon Lucienne rájött volna, hogy a házasságuk nem valami szilárd? Vagy váratlan felhevülésnek engedett? De hiszen Ravinel tudja magáról, hogy nem szép. Nem is szellemes. Szeretőnek inkább középszerű. Sohasem mert volna Lucienne-hez érni… Lucienne egy másik, előkelőbb, kifinomult, ravasz világhoz tartozik. Egy olyan világból való, amelyet a férfi apja, a bresti gimnáziumi tanár a szegény ember szemével, csak messziről nézett. Pár hétig Ravinel azt hitte, hogy női szeszélyről van szó. Furcsa szeszélyről!... Gyors ölelkezések, néha a vizsgálóágyon, a zománcfestékkel bevont asztal mellett, amelyet gézzel letakart, nikkelezett orvosi műszerek borították. Megtörtént, hogy utána Lucienne megmérte a férfi vérnyomását, mert féltette a szívét… Féltette… Nem. Még ez sem biztos. Mert bár többnyire gondoskodott róla, és szemlátomást igazán nyugtalankodott miatta, néha mosolyogva intette le: „Ugyan, drágám, légy nyugodt, semmiség az egész." Ez a bizonytalanság végül egészen megzavarta. Minden valószínűség szerint… Vigyázat! Gonosz ez az útkereszteződés… Minden valószínűség szerint már az első napon messzemenő tervei voltak… nagyon messzemenő tervei. Bűntársra volt szüksége. Már kezdettől fogva, már az első tekintet óta bűntársak… A szerelem, az, amit általában szerelemnek neveznek, semmit sem számít!… Őket nem az fűzi össze, hogy kiválasztották egymást, hanem valami mélyebb, ami a szellem homályos köreit érinti. Vajon a pénz, csak a pénz vonzza Lucienne-t? Inkább a hatalom, amit a pénz nyújt, a tekintély, a parancsolás joga. Lucienne-nek szüksége van rá, hogy

uralkodhasson. Ravinel ezért vetette alá magát azonnal. De ez nem minden. Van Lucienne-ben valami nyugtalanság, alig lehet megérezni, mégis lehetetlen fel nem ismerni. Egy olyan ember nyugtalansága, aki nem áll biztosan a lábán, aki nem egészen normális. Ezért ismertek egymásra. Mert Ravinel sem normális, nem normális abban az értelemben, mint például Larmingeat. Úgy él, mint a többiek, a többiek közt él, sőt kitűnő ügynök hírében áll, de ez csak látszat… Átkozott emelkedő! Ez a motor nyilvánvalóan nem húz eléggé!…

Mit is mondtam?… Igen, én afféle peremvidéken élek, mint egy menekült, aki a szülőföldjét próbálja megkeresni! És ő is, ő is keres, ő is szenved, hiányzik neki valami. Néha látszólag úgy kapaszkodik belém, mintha meg volna rémülve. Néha úgy néz rám, mintha azon tűnődne, hogy ki vagyok. Vajon élhetünk-e valaha is együtt? Vajon egyáltalán vágyom-e rá, hogy vele éljek?

Gyors fékezés. Két vakító fényszóró. Egy autó száguld el, felkavarja a levegőt. Aztán újra üres az út, a fák embermagasságig fehérre vannak festve, az úttest közepén ott a sárga vonal, időről időre egy hervadt levél ereszkedik alá feketén, messziről olyan, mint egy nagy kődarab vagy egy repedés a kátrányos útburkolaton. Ravinel újra meg újra meghányja-veti ugyanazokat a gondolatokat. A halottról megfeledkezik. Megfeledkezik Lucienne-ről is. A bal lábába görcs áll, nagyon szeretne cigarettára gyújtani. Úgy érzi, hogy védve van ebben a jól zárt autóban, mint ahogy annak idején is biztonságban érezte magát iskolába menet, jól begombolt körgallérjában, a fejére húzott kapucniban, ahonnan kinézhetett, anélkül hogy őt látták volna. Akkor vitorlásnak képzelte magát, és bonyolult műveletekre adott parancsot önmagának: „A sudárvitorlákat szél ellen fordítani! Összetekerni az előkötél-vitorlát!" Meghajolt, szél alá fordult, és a fűszerüzlet felé vitorlázott, ott egy liter bort vásárolt. Már akkor szeretett volna máshol lenni, kiszabadulni a felnőttek világából, akik csak sivár erényeket prédikálnak.

Lucienne keresztbe veti a lábát, gondosan betakarja a térdét, a kabátjával, Ravinelnek pedig nagy nehezen eszébe jut, hogy hullát szállít.

– Hamarabb odaérnénk, ha Tours-on át mentünk volna.

Lucienne nem fordította feléje a fejét, amíg beszélt. Ravinel sem mozdul, de mogorván odaveti…

– Angers után javítják az utat. És különben is mi értelme volna?

Ha Lucienne ragaszkodna álláspontjához, a férfi belemenne a vitába, bár semmi oka rá. De az asszony megelégszik azzal, hogy

előszedi a térképeket a tartójukból, és tanulmányozza őket, közben pedig a műszerfal fényei felé hajlik. Ez a mozzanat is bosszantja Ravinelt. A térképek az ő hatáskörébe tartoznak. Ö talán szaglászik az asszony fiókjaiban? Hiszen még csak nem is járt soha Lucienne lakásán. Mind a ketten nagyon elfoglaltak. Csak annyi idejük van, hogy időnként együtt ebédeljenek, vagy alkalomadtán találkozzanak a kórházban, ahová a férfi azzal az ürüggyel megy, hogy orvosi tanácsot kér. Többnyire Lucienne keresi fel a rakparti kis házban. Ott terveltek ki mindent. Ugyan mit tud Lucienne-ről, a múltjáról? Az asszony nem nagyon hajlamos bizalmas vallomásokra! Egyszer elmondta, hogy az apja bíró volt az aixi törvényszéken. A háború alatt halt meg. A nélkülözések miatt. Az anyjáról viszont sohasem beszél. Hiába tett rá célzásokat Ravinel. Egy szemöldökráncolás. Ez minden! Könnyű kitalálni, hogy Lucienne nem érintkezik vele. Bizonyára valami családi viszály miatt. Annyi bizonyos, hogy Lucienne soha többé nem ment haza. Pedig szívéhez nőhetett az a vidék, hiszen Antibes-ban akar letelepedni. Fivére vagy nővére nincs. A rendelőjében van, vagy inkább volt egy kis fénykép, amely már régen eltűnt: egy nagyon szép, szőke, skandináv típusú lány fényképe. Ravinel egyszer majd érdeklődni fog felőle. A házasságuk után. Furcsán hangzik ez a szó! Ravinel nem tudja elképzelni, hogy összeházasodik Lucienne-nel. Furcsa ezt így kijelenteni, de Lucienne-en, meg rajta is látszik, hogy nem tartoznak a házasulandók közé. A rögeszméik is magányos emberekhez illenek. Ravinel rögeszméi összefonódnak a személyiségével. Szereti őket. De gyűlöli Lucienne rögeszméit. A parfümjét is. Ezt a fanyar parfümöt, amelynek a szaga virágra emlékeztet, de állatra is. A gyűrűjét, amelyet beszélgetés közben forgatni szokott; ezt a nehéz gyűrűt, amely nagyon jól mutatna egy bankár vagy egy iparbáró ujján. Ahogy eszik, ahogy nagyokat harap, és a húsnak mindig véresnek kell lennie. Néha van némi közönségesség a mozdulataiban, a kifejezéseiben. Pedig vigyáz magára. Tökéletesen van nevelve. De megesik vele, hogy otrombán nevet, vagy nyomatékos és kihívó arcátlansággal nézi az embereket. A csuklója széles, a bokája vastag, melle alig van. Ez egy kicsit bosszantó. És ha egyedül van, vékony, fekete, büdös szivarokat szív. Ezt a szokást állítólag Spanyolországban szedte fel! De mit keresett Spanyolországban? Mireille múltjában legalább nem voltak rejtélyek!

La Fléche után a táj dimbes-dombos kezd lenni. A mélyedésekben köd lebeg, s permet formájában csapódik le az ablakokra. Ravinel kénytelen kettes sebességgel kapaszkodni fel

egyes emelkedőkön. Ez a kétrészes keverék igazán vacak! Árt. a motornak, és nem húz jobban, mint a generátorgáz. Az ég felhős, fél tizenegy van. Senki sincs az úton. Ha gödröt ásnánk a mezőn, hogy eltemessük a holttestet, senki sem zavarna minket. Volt, nincs… De nem erről van szó!… Szegény Mireille! Nem érdemli meg, hogy így gondolkozzunk róla. Ravinel kétségbeesett gyöngédséggel gondol vissza rá. Miért nem tartozott ugyanahhoz a fajtához, mint ő? Született kis háziasszony, és milyen magabiztos volt! És ösztönösen szeretett mindent, ami divatos: a színes filmeket, az *Egységáruházakat,* a *Nők Lapjá-t,* az apró cserepekbe ültetett húsos szobanövényeket. Különbnek tartotta magát a férjénél, kritizálta a nyakkendőit, gúnyolódott a kopaszságán. Nem értette, hogy bizonyos napokon miért kószál a házban felhős homlokkal, zsebre dugott kézzel, szúrós szemmel. „Mi van veled, szívem? Akarod, hogy elmenjünk a moziba?… Mondd meg, ha unatkozol." De nem, Ravinel nem unatkozott. Sokkal rosszabb történt vele! *Életunt* volt, ez a helyes kifejezés. Most már tudja, hogy ebből sohasem fog kigyógyulni. Ez mélyen gyökerezik. Nincs rá orvosság. Mireille meghalt. Mi változott. Talán majd később, ha letelepednek Antibes-ban.

Az országút mindkét oldalán roppant síkság terül el. Az embernek az a benyomása, hogy a kocsi már nem is halad. Lucienne kesztyűs kezével letörli az oldalsó ablakot, és nézi a mellettük húzódó töltés egyhangú vonalát. Amott a látóhatár külső peremén Le Mans fényei ragyognak.

– Nem fázol?

– Nem – feleli Lucienne.

Ravinelnek Mireille-jel sem volt szerencséje. Mint ahogy Lucienne-nel sem. Vagy nem elég tapasztalt, vagy csak frigid nőkkel találkozik. Mireille hiába csinált úgy, mintha felizgulna, a férfi sohasem dőlt be neki: alapvetően érzéketlen maradt még akkor is, amikor kiáltozott, görcsösen belekapaszkodott a férjébe, és igyekezett elveszíteni a fejét. Lucienne nem próbálja megtéveszteni. Látható, hogy ingerli a szerelem. De az a szegény Mireille azt hitte, hogy meg kell játszania a csábnőt, komolyan vette magát. Ebből fakadt a nézeteltérésük. Ravinel már semmit sem vesz komolyan. Amit igazán komolyan kellene venni, annak nincsen se neve, se formája. Az valami súly. Meg űr. Lucienne tudja ezt. A szeme néha kitágul, megmerevedik, s ez nem csal. Mireille talán ezt is szerette volna megtanulni, mint ahogy meg akarta tanulni a szerelmet is? Talán a szerelem az az út, amely ehhez a bensőséges titokhoz

vezet?

Ravinel a ködjátékra gondol. Foglalkozni kellett volna Mireille-jel. Annyi biztos, hogy fogékony és nagyon nőies volt! Éppen ellenkezője Lucienne-nek.

Ravinel megtiltja magának ezeket a gondolatokat. Elvégre megölte Mireille-t! De éppen ez az, ami zavarba ejti. Nem képes meggyőzni magát arról, hogy bűnt követett el. A bűnt mindig szörnyűnek tartotta, most is szörnyűnek tartja! Vadembernek, vérszomjasnak kell lenni hozzá. Ő pedig egyáltalán nem vérszomjas. Képtelen lett volna kést ragadni… vagy akár csak meghúzni a pisztolya ravaszát. Enghienben, az íróasztala fiókjában egy töltött browningot tart. Davril, az igazgató tanácsolta, hogy legyen fegyvere… Az utak… éjjel… nem tudni, kivel találkozik az ember. Egy hónap múlva behajította az egyik fiókba a pisztolyt, mert a fegyverzsír bepiszkolta a térképet. De soha eszébe nem jutott volna, hogy rálőjön Mireille-re! Az ő bűne apró körülmények, közönyből elkövetett kis gyávaságok láncolata. Ha egy bíró, egy olyan pasas, mint Lucienne apja, kikérdezné, jóhiszeműleg felelné: „Nem csináltam semmit!" És minthogy nem csinált semmit, nem is sajnál semmit. Hogy sajnáljon valamit, ahhoz előbb meg kellene bánnia. De mit bánjon meg? Előbb-utóbb azt kellene megbánnia, hogy olyan, amilyen. Ennek pedig semmi értelme.

Egy tábla: *„Le Maris.* 1500 m." Benzinkutak, mindegyik fehér. Az út egy fémhíd alatt vezet, alacsony házak közt kanyarog.

– Kerülöd a városközpontot?

– Nem. A legrövidebb utat választom. Ennyi az egész.

Tizenegy óra huszonöt. Az emberek kijönnek a mozikból. A járdák nedvesek. A motor visszhangot ver a néptelen utcákon. Nagy ritkán egy-egy nyitva tartó kocsma. Balra egy tér, amelyen két rendőr megy át, biciklijét maga mellett tolva. Aztán egy másik külváros, amelyet gázzal világítanak. Megint alacsony házak és benzinkutak. A kockakövezet elmarad mögöttük. Újabb híd, amely egy tolatómozdonyt hordoz. Egy bútorszállító autó jön szembe. Ravinel egy kicsit rákapcsol, eléri a hetvenöt kilométert. Pár másodperc múlva átlépik Beauce határát. Az országút egészen Nogent-le-Rotrou-ig jól járható.

– Autó jön mögöttünk – mondja Lucienne.

– Már rég látom.

A fényszórók visszfénye mintha aranyport szórna a kormánykerékre, a műszerfalra, az embernek kedve volna lesöpörni a kezével, s előttük az út egyszerre sötétebbnek látszik. Az autó

megelőzi őket, egy Peugeot az, túl gyorsan vág elébük. Ravinel elvakítva káromkodik. A Peugeot olyan hirtelen tűnik el a távolban, mint ahogy egy kép zsugorodik össze a filmvásznon. Aztán, nagyon messze, felfut az égre, két fényszarvat lök ki magából. Legalább száztízzel megy. Ugyanebben a pillanatban a motor köhögni, kopogni kezd. Ravinel hiába tapos a gázpedálra. A motor leáll. A kocsi a lendülettől fut csak tovább.

Ravinel reflexszerűen az útpadkára kormányozza, fékez, elzárja a fényszórókat, és meggyújtja a helyzetlámpáit.

Mi jutott az eszedbe?! — kérdi Lucienne agresszíven.

Defekt! Hát nem érted? Defektünk van. Biztosan a karburátor az oka.

– Kellemes!

Mintha Ravinel szándékosan csinálta volna. És éppen Le Mans közvetlen közelében. Egy olyan helyen, ahol még éjszaka is nagy a forgalom! Ravinel elszorult szívvel száll ki az autóból. Éles szél fütyül a kopasz fák közt. Minden zaj önálló életet él, meglepően közeli. Tisztán hallani az egymásnak ütköző vagonokat, aztán egy induló szerelvényt. Egy autóduda rikoltása járja be lassan a síkságot. Vannak emberek, akik itt élnek és mozognak, egy kilométeres körzetben. Ravinel felemeli a motorköpenyt.

– Add ide a villanylámpát.

Lucienne odahozza, majd ráhajlik a forró és olajos motorra, amelyről lecsúszik a csavarhúzó.

– Siess!

Ravinelnek nincs szüksége tanácsra. Nagyokat fújva erőlködik a benzin- és olajbűztől fojtogató levegőben. A törékeny úszóház a kezében pihen. Szét kell szedni a porlasztót, valahová le kell tenni a parányi csavarokat. A biztonságuk függ minden egyes kis fémdarabtól. Az izzadság megnedvesíti Ravinel homlokát, csípi a szeme sarkát. Leül a felhágóra, gondosan szétrakja maga előtt a **karburátor részeit. Lucienne** a **rongyok közé ékeli a lámpát, és fel-alá sétál az országúton.**

– **Jobban tennéd, ha segítenél** – **jegyzi meg Ravinel.**

– **Talán tényleg gyorsabban menne. Szinte hihetetlen…**

– **Mi hihetetlen?**

– **Arra nem gondolsz, hogy** az **első** erre **járó gépkocsivezető megkérdezheti tőlünk, nincs-e szükségünk valamire?**

– **És akkor?**

– **Akkor? Kiszállhat, hogy segítsen nekünk.**

Ravinel vékony rézcsövekbe fúj, savanyú, csípős íz tölti

meg a száját. Már nem hallja Lucienne megjegyzéseit. Annyira fújtat, hogy már csak a saját egyre erősebb érverését hallja. Végre levegőhöz jut.

– … a rendőrség!

Mit mesél ez a Lucienne?! Ravinel megtörli a szemét, az asszonyra néz. Hiszen az fél. Kétség sem férhet hozzá! Rettentően fél! Kiveszi a táskáját az autóból. Ravinel azonnal feláll a szelep a foga közt, úgy dadogja:

– Csak nem fogsz… itt hagyni?

– Ugyan már, te ostoba!

Egy kocsi. Le Mans felől jön. Már mellettük is van, mielőtt akár egyetlen mozdulatot is tehetnének. Meztelennek érzik magukat a fényfüggönyben, amely ragyogó világossággal veszi körül őket. A kocsi csak egy növekvő fekete tömeg, amely fokozatosan lassít.

– Súlyos? – kiáltja egy derűs hang.

Most már kiveszik egy nagy teherautó körvonalait. A vezető kihajol az ablakon. Tisztán látni cigarettájának parázsló végét.

– Nem! – mondja Ravinel. – Már kész is vagyok.

– Mert ha a kis hölgy velem akar jönni…

A vezető nevet és integet indulóban. A teherautó távolodik, nyikorogva kapcsol át egyik sebességről a másikra.

Lucienne, akit az izgalom letaglóz, lehanyatlik az ülésre. Ravinel viszont inkább dühös. Most történt először, hogy az asszony ostobának nevezte.

– Tedd meg nekem azt a szívességet, hogy veszteg maradsz, jó? És tartsd meg magadnak a megjegyzéseidet. Ha itt vagyunk, ennek legalább annyira vagy te az oka, mint én.

Vajon csakugyan meg akart lógni az imént? Visszamenni Le Mans-ba? Mintha nem lennének egymásra utalva. Mintha a szökés neki, egyedül, biztonságot nyújthatna.

Lucienne hallgat. A viselkedéséből könnyű megérteni, hogy úgy döntött: nem mozdul többé. Boldoguljon Ravinel egyedül! Pedig keserves munka összeszerelni egy karburátort, amikor jóformán nem is látni, s a lámpát az akkumulátor dobozán, a tengelyen vagy a gyújtótekercsen kell kiegyensúlyozni. A csavarok minden pillanatban leeshetnek, elgurulhatnak a kavicsok közt. De a harag olyan biztonságot, ügyességet, olyan szakszerűséget kölcsönöz Ravinel ujjainak, amit még sohasem tapasztalt. Átmegy a kocsi túlsó oldalára, és működésbe hozza az indítót. Ez az! A motor jár, külön hallható mind a négy ütem. Ekkor Ravinel dacból megmarkolja az egyik

benzineskannát, és sietség nélkül feltankol. Egy tartálykocsi megy el mellettük, éles fényt vetve az autó belsejében a ragadós, zöld, hosszúkás csomagra. Lucienne összekuporodik az ülésen. Annyi baj legyen! Ravinel visszateszi a nagy kannát a visszhangzó bádoglemezre, és gondosan bezárja a hátsó ajtót. Indulás! Fél egy van. Ravinel beletapos a gázba. Majdnem jókedvű. Lucienne megijedt. Sokkal jobban megrémült, mint a fürdőkád mellett vagy bármely más pillanatban. Miért? A kockázat most is csak ugyanakkora. Akárhogy is, valami hirtelen megváltozott köztük. Lucienne kis híján elárulta. Erről soha többé nem lesz szó, de Ravinel elhatározza, hogyha az asszony megint éles hangon beszél majd, ezt éreztetni fogja vele.

Közeledik a tartálykocsi piros lámpája. Megelőzik, a tartálykocsi elmarad mögöttük. Ez itt már Beauce. Az ég kitisztult. Tele van csillagokkal, amelyek lassan vonulnak az ablak előtt. Mire gondolt Lucienne, amikor felvette a táskáját? Az állására, a rangjára? Egy kicsit megveti a férfit. Kereskedelmi utazó! Ezt már rég nem érezte. Derék embernek tartják, nem sejtik, hogy észreveszi a kis árnyalatokat. Pedig nem olyan ostoba!

Nogent-le-Rotrou! Egy végeérhetetlen, kanyargós, visszhangzó utca. Egy hidacska és fekete víztükör, amely menet közben felfénylik. *„Figyelem! Iskola."* Éjszaka nincs tanítás. Ravinel nem lassít. Nekivág a fennsíkra vezető kapaszkodónak. A motor csodálatosan duruzsol.

Az istenit! Csendőrök. Három, négy. Egy Citroen áll ferdén, elállja az utat; a padkán motorok. Nincs a dologban semmi rendkívüli; a jelenet fényben fürdik, amely sárgára festi a csizmákat, a vállszíjakat, az arcokat. Integetnek. Meg kell állni. Ravinel leoltja a fényszóróit. Hirtelen hányinger gyötri a gyomrát, ugyanúgy, mint a fürdőszobában. Kíméletlenül, gépiesen fékez. Lucienne kénytelen a műszerfalnak támaszkodni. Felnyög. Már Semmit sem látni, csak egy zseblámpa kerek fényét, ahogy végigsöpör a motorházon, és a karosszérián sétál. Az ablakban felbukkan egy egyensapka. A csendőr szeme egészen közel van a Ravineléhez.

– Honnan jönnek?

– Nantes-ból. Kereskedelmi utazó vagyok.

Ravinelnek volt ideje arra gondolni, hogy ez a szabatosság megmentheti őket.

Nem előztek meg egy nagy, zárt teherautót Le Mans környékén?

Lehetséges. Az ember a végén már észre se veszi

A csendőr tekintete Lucienne felé fordul. Ravinel olyan

természetes hangon kérdi, amilyen csak telik tőle:

– Gengszterek?

A másik az ülés mögé pillant, és eloltja a lámpáját.

– Csempészek. Szajrét szállítanak.

– Furcsa mesterség – mondja Ravinel. – Én jobban szeretem a magamét.

A csendőr félrehúzódik, Ravinel pedig lassan elindul, elhajt a felsorakozott emberek előtt, és fokozatosan növeli a sebességét.

– Ezúttal igazán azt hittem… – dörmögi.

– Én is – mondja Lucienne. Alig ismerni meg a hangját.

– Azért nincs kizárva, hogy feljegyezte a számunkat.

– Hát aztán?

Ez igaz! Miféle jelentősége volna? Ravinel nem szándékszik eltitkolni ezt az éjszakai utazást. Bizonyos értelemben még kívánatos is lenne, ha a csendőr felírta volna a számát. Akkor szükség esetén tanúskodhatna… Mégis van egy bökkenő. Egy nő ült mellette. De hogyan emlékezhetne erre a csendőr?

A műszerfal órájának mutatója folytatja egyhangú útját. Három óra. Négy óra. Chartres ott van, nagyon messze, délnyugati irányban. Elérik a rambouillet-i kanyart. Az éjszaka továbbra is ugyanolyan sötét. Szántszándékkal választották a novembert. De a kocsik száma most már növekszik. Tejszállító autók, taligák, egy postaautó. Ravinelnek már nincs ideje elmélkedni. Figyeli az utat, a nézése kemény. Itt van Versailles. A város alszik. Utcaseprők vonulnak sorban egy hatalmas teherautó mögött, amelyen látszanak a csapszegek, olyan, akár egy tank. Fáradtság nehezedik Ravinel vállára. Szomjas.

Ville-d'Avray… Saint-Cloud… Pu-teaux… Mindenhol házak. De fény még nem látszik a csukott redőnyök mögött. Lucienne a kisujját sem mozdította a csendőrökkel való találkozás óta. De nem alszik. A párás szélvédőn át egyenesen maga elé néz.

Egy feneketlen, sötét árok a Szajna. Hamarosan feltűnnek Enghien első villái. Ravinel a tótól nem messze, egy sehová sem vezető kis utca végében lakik. Befordul, és mindjárt leállítja a motort. Az autó nesztelenül továbbgurul, viszi a lendülete. Ravinel az utca végét képező kis köröndön megáll, és kiszáll. A keze annyira merev, hogy nem tudja megfogni a kulcsot. Végre belöki a rácsos kapu két szárnyát, beviszi a kocsit, és sietve becsukja a kapu szárnyait. Jobbra a kis ház árnyéka látszik, balra az alacsony és masszív garázsé, amely olyan, mint egy bunker. Egy lefelé lejtő fasor végén, néhány fa közt fészer áll.

Lucienne meginog, belekapaszkodik a kocsi ajtajának kilincsébe. Kénytelen mozgatni a lábait, egyiket a másik után behajlítani, annyira elgémberedtek. Az arca zárt, morcos, mint legrosszabb napjaiban. Ravinel már fel is emelte a furgon hátsó ajtaját.

– Segíts!

A csomag érintetlen. A ponyva egyik sarka lecsúszott, kilátszik egy cipő, amelyet a víz összezsugorított. Ravinel maga felé húzza. Lucienne a másik végét markolja meg.

– Megyünk?

Az asszony bólint. Hopp! Egymás mögött, félig meghajolva végigmennek a fasoron, elhaladnak a lugasosan nevelt körtefák mellett, amelyek rács benyomását keltik. A fészer egy kis mosóház. Egy szinte állóvizű patak simul a ferde deszka pereméhez. Egy túlfolyónál kiszélesedik, nevetséges kis zuhatag képében lecsobog, és egy jókora vargabetű után belevész a tóba.

– A lámpádat!

Lucienne újra átveszi a parancsnokságot. A csomagot leteszik a mosókonyha kövezetére. Ravinel rászegezi a zseblámpáját. Lucienne pedig elkezdi kigöngyölni a ponyvát. A test megfordul, ruhái ziláltan tapadnak rá. Mireille haja félig megszáradt, borzas; arca olyan, mintha vicsorogna. Most már egy lökés is elég. A test lecsúszik a deszkán, hullámot ver, amely nekicsapódik a túlsó partnak. Még egy kicsit. Lucienne meglöki a lábával, a test elmerül. Felveszi a ponyvát, de tapogatózva, mert Ravinel már eloltotta a lámpát. Kénytelen maga után húzni. Öt óra húsz.

– Nagyon ki van számítva az időm – dörmögi Lucienne.

Bemennek a házba, az előszoba fogasára felakasztják Mireille útiköpenyét és kalapját, táskáját leteszik az ebédlőasztalra.

– Siess! – veti oda Lucienne, akinek már ismét kipirult az arca. – A nantes-i gyors hat óra négykor indul… Nem kockáztathatom meg, hogy lekésem.

Visszaülnek a furgonba. Ravinel most már érzi, hogy özvegy.

5.

Ravinel lassan lement a Montparnasse-pályaudvar lépcsőjén, vásárolt egy csomag zöld *Gauloise-t* a csarnok bejáratánál, és betért a Dupont-ba. *„Dupont-nál jó koszt vár."* A fényreklám vérszegény rózsaszínre váltott a nyirkos hajnalon. A széles ablakon át egy sor hátat lehetett látni a bárnál és egy óriási kávéfőző gépet, mindenféle kerekekkel, fogantyúkkal, számlapokkal, amelyeket egy pincér fényesített ásítozva. Ravinel leült az egyik ajtó mögé, és lazított. Vajon hányszor telepedett le itt ugyanebben az órában? Kerülőt tett Párizson át, hogy ne érkezzen haza túl korán, hogy ne ébressze fel Mireille-t. Ez a reggel is olyan, mint a többi…

– Egy feketekávét… és három rongyoskiflit.

Nagyon egyszerű a dolog: most olyan, mint egy lábadozó. Érzi a bordáit, a könyökét, a térdét, minden izmát. A legkisebb mozdulatra átcsap fölötte a fáradtság hulláma. A fejében valamilyen égő anyag szorítja, nyomja a szemét, kiszárítja az arcbőrét, és úgy ráfeszíti a pofacsontjára és az állkapcsára, hogy az már fáj. Nem sok kellene hozzá, hogy elaludjon a széken a kávéház lármás nyirkosságában. Holott a legnehezebb még hátravan. Most kell felfedeznie a holttestet. De amikor olyan álmos! Mindenki azt hinné, hogy a bánat sújtotta le. Bizonyos értelemben segítene rajta a kimerültség.

Pénzt tett az asztalra, és belemártotta az egyik kiflit a kávéba. Úgy találta, hogy a kávé epeízű. A csendőrrel történt találkozás némi megfontolás után minden jelentőségét elvesztette, még ha a csendőr jelentené is, hogy volt egy nő a kocsijában. Ezt a nőt nem ismerte, stoppal utazott. Angers után vette fel. Versailles-ban szállt ki. Semmi köze Mireille halálához… És különben is kinek jutna eszébe, hogy hazatérésének körülményeit kivizsgálja? Még ha feltételezzük is, hogy először gyanúba fogják, akkor is csak az alibijét próbálnák ellenőrizni. Ravinel nem hagyta el Nantes környékét. Harminc tanú bizonyítaná. Jóformán óráról órára igazolhatnák, mire fordította az idejét. Sehol egy hézag. 4-én, szerdán – mert a boncolás pontosan megállapítja a halál napját, sőt éppenséggel az óráját is – 4-én, szerdán?… Tessék csak várni! Az estét a *Fosse Söröző-ben* töltöttem. Éjfél utánig maradtam. Kérdezzék meg Firmint, a pincért,

biztosan emlékezni fog rá. 5-én reggel pedig X. Y.-ékkal fecsegtem… De mi értelme már megint ezeken a dolgokon rágódni? Lucienne is ezt mondta, mielőtt felszállt a vonatra. Magától értetődik, hogy baleset történt. Megszédült, beleesett a patakba, azonnal megfulladt. … Ilyesmi nap nap után megesik. Persze Mireille városi ruhát viselt. Akkor mit keresett a mosóházban? Éppen elég oka lehet annak, hogy egy nő lemenjen a mosóházba. Talán fehérneműt vagy egy darab szappant felejtett ott… Egyébként senki sem fog feltenni neki ilyen kérdéseket. És ha valakinek jobban tetszik az öngyilkossági teória, hát tessék. A két év már letelt, letelt az a két év, ameddig a biztosító nem fizet…

Tíz perc múlva hét: Gyerünk! Indulni kell. Ravinel nem bírta rászánni magát, hogy megegye az utolsó kiflijét. A másik kettő még mindig zsíros, émelyítő pép volt a szájában, sehogyan sem tudta lenyelni. A járda szélén egy pillanatig habozott. Autóbuszok és taxik száguldoztak mindenfelé. Egy csomó tisztviselő, környékbeli kisember hagyta el futva a pályaudvart. Kerékcsikorgás, léptek kopogása. Borús idő, ólomszínű, beteges nap. A hajnali Párizs egész szomorúsága. Gyerünk! Indulni kell.

A furgon a pályaudvar helyjegypénztárának közvetlen közelében parkolt. Ki volt téve üveg alatt egy nagy Franciaország-térkép, nyitott kézhez hasonlított, s behálózták a vasútvonalak, Párizs—Bordeaux, Párizs—Toulouse, Párizs—Nizza… Szerencsevonalak, életvonalak. Szerencse! Sors! Ravinel hátramenetben kanyarodott kifelé. Minél előbb értesíteni kell a biztosítót. És egy táviratot küldeni Germainnek. El kell majd intézni a temetést… Mireille… biztosan… szép temetést akart volna, templomi szertartással… Ravinel úgy vezetett, mint egy automata. Olyan jól ismerte az utcákat, a körutakat… és a forgalom még nem is volt nagyon nagy… Mireille-t nem lehetett vallásosnak nevezni, de azért eljárt a misére. Legszívesebben a nagymisére, az orgona, az énekek, a ruhák miatt. És Nagyböjt idején Riquet atya egyetlen szentbeszédét el nem mulasztotta volna a rádióban. Nem mindig értette, de úgy vélte, hogy szép kiejtése van. És különben is deportált volt!… A clignancourt-i kapu. Egy rózsaszínű kis folt próbál kibontakozni az égen… És ha mégis van lélek? Azt mondják, hogy a halottak látnak minket. – Talán Mireille is látja őt ebben a pillanatban. Akkor azt is tudja, hogy nem gonoszságból tette. Nevetséges!… És nincsen fekete ruhája, amit felvegyen. Meg kell kérni egy szomszédasszonyt, hogy varrjon neki egy fekete karszalagot. Lucienne közben szép nyugodtan várakozik Nantes-ban. Ez nem méltányos!

Ravinel abbahagyta a tűnődést, mert egy ócska Peugeot volt előtte, amely nem engedte, hogy megelőzze. Nem sokkal Epinay előtt jó ösztönnel mégis előzött, de mindjárt le is lassított. Na lássuk! „Most jövök Nantes-ból, még nem tudom, hogy a feleségem meghalt." Ez a legnehezebb. Nem tudom…

Enghien. Megállt egy trafik előtt.

– Jó napot, Morin.

– Jó napot, Ravinel úr... Ma nem valami korán jön, nem igaz? Mintha rendesen korábban szokott volna erre járni.

– A köd késleltetett. Átkozott köd volt! Különösen Angers környékén.

– Nahát, ha nekem egész éjjel vezetnem kellene!…

– Megszokás kérdése az egész. Adjon egy doboz gyufát… Semmi újság errefelé?

– Nem, semmi. Ugyan mi történhetne itt?

Ravinel kilépett a trafikból. Nem halogathatja tovább. Legalább ne volna egyedül, akkor minden egyszerűbbnek és kevésbé félelmetesnek tűnne! És különben is milyen jó volna, ha valaki erőt öntene belé!… Jé, nocsak! Goutre bácsi. Micsoda szerencse!

– Hogy van, Ravinel úr?

– Megvagyok… Nagyon örülök, hogy találkoztunk. Éppen fel akartam keresni.

– Mivel állhatok a rendelkezésére?

– A fészerem rossz állapotban van. Egy nap még a fejünkre dől. Hogy a feleségemet idézzem: „Beszélned kéne Goutre bácsival."

– Aha! Az a kis mosóház a kert végében.

– Igen. Van most egy perce?… Jöjjön velem! Egy pohár muskotállyal kezdhetnénk a napot.

– Az a helyzet, hogy be kell mennem a műhelybe.

– Basse-goulaine-i muskotállyal. Egy szőlősgazdától vettem. Nem győzi majd dicsérni.

Goutre hagyta, hogy beültesse az autóba.

– De csak egy percre! Tailhade vár rám. Pár száz métert tettek meg szótlanul a bonyolult építésű villák közt. Ravinel megállt a rácsos kapu előtt, amelyet egy zománctábla díszített: *„Derűs Lak."* Hosszan dudált.

– Nem, nem. Ne szálljon ki. A feleségem majd kinyitja a kaput.

– Talán még nem is kelt fel – mondta Goutre.

– Ilyenkor? Ne tréfáljon! Ráadásul szombat van.

Megpróbált mosolyogni, és újra megnyomta a kürtöt.

– A redőnyök még le vannak eresztve – jegyezte meg Goutre.

Ravinel kiszállt a furgonból, **és** elkiáltotta magát:

– Mireille!

Goutre is kiszállt.

– Talán már kiment a piacra.

– Meglepne. Különben is jeleztem, hogy hazajövök. Mindig értesítem, ha tudom.

Ravinel kinyitotta a kaput. A felhők felszakadoztak, a szélfútta foszlányok között átütött a kék ég.

– Vénasszonyok nyara – mondta Goutre. És hozzátette: – A kapuja rozsdásodik, Ravinel úr. Szüksége volna egy kis míniumra.

A postaládába egy újságot dugtak. Ravinel kihúzta, **s** vele együtt egy levelezőlapot is, amelynek a sarka beleakadt az újságot átkötő spárgába.

– A levelezőlapom – dörmögte. – Mireille nincs itthon. Biztosan elment a fivéréhez. Remélhetőleg nincs valami baja Germainnek. Nem valami erős a háború óta.

Megindult a ház felé.

– Lepakolok, és megyek maga után. Ismeri az utat.

A házban dohos, nyirkos szag volt. Ravinel meggyújtotta a lámpát a folyosón; a lámpához bojtokkal díszített rózsaszín selyemernyő tartozott. Mireille maga készítette a *Divat és Szabadidő* című folyóiratban talált szabásminta alapján. Goutre lecövekelt a terasz előtt.

– Menjen csak, menjen! – kiáltotta Ravinel. – Úgyis utolérem.

Elidőzött a konyhában, hagyta, hogy Goutre némi előnyt szerezzen, de az a távolból visszakiáltott:

– Szépek a salátái. Szerencsés kézzel választotta ki őket.

Ravinel kilépett a házból, az ajtót nyitva hagyta. Cigarettára gyújtott, hogy ne lehessen észrevenni nyugtalanságát. Goutre közben odaért a mosókonyhához. Belépett, Ravinel pedig megállt a fasor közepén, egyetlen lépést sem bírt már tenni, sőt lélegezni sem bírt, egy kis füst tódult ki az orrán.

– Hé, Ravinel úr!

Goutre hívta, de Ravinel hiába parancsolta meg a lábainak, hogy induljanak. Kiabálni kell-e majd, sírni? Vagy belekapaszkodni Goutre-ba, mint akit letaglóztak? Goutre megjelent a mosóház bejárata előtt.

– Mondja, maga már látta?

Ravinel hirtelen azon kapta rajta magát, hogy fut.

– Mit? Miről van szó?

– Ő, nem érdemes ennyire izgalomba jönni. Elvégre kijavítható.

Nézze csak!

A tetőszerkezet egyik pontjára mutatott, és colstokjával megkapargatta a fát.

– Korhadt. Egészen elkorhadt. A szarufát teljes hosszában ki kell cserélni.

Ravinel, aki háttal állt a pataknak, nem mert megfordulni.

– Igen, igen… Látom … Egészen … korhadt…

Már dadogott.

– De ott van még… a deszka is… a parton…

Goutre sarkon fordult. Ravinel szeme elől eltűnt a szarufa. A tetőszerkezet durva gerendáival lassan, szívszorongatóan forogni kezdett, mint egy kerék a küllőivel. Mindjárt elájulok – gondolta.

– A cement jó – jegyezte meg Goutre a lehető legtermészetesebb hangon. – A deszka persze… De hát mit akar? Minden elkopik egyszer!

Az ostoba! Ravinel kimerítő erőfeszítés árán odanézett, és elejtette a cigarettáját. A patak kerek öblöcskét alkotott a mosóház előtt. Tisztán lehetett látni a kavicsokat a fenekén, egy rozsdás abroncsot, vékony, hosszúkás, keskeny fűszálakat és azt a kiugró peremet, ahol a víz megfürdött a fényben, mielőtt lefolyt volna. Goutre a deszkát tapogatta, majd kiegyenesedett, és körülnézett a mosóházban, körülnézett Ravinel is, mindent megnézett, szemben egy ritkás fűvel borított mezőt látott, amely üres telekre emlékeztetett, a lábánál pedig a mosásnál használt bakokat látta, a fekete hamuval teli tűzhelyet, a csupasz, üres, elhagyott cement-felületet, azt a cementpadlót, amelyen két órája kigöngyölték a ponyvát.

– A cigarettája – mondta Goutre.

És odanyújtotta Ravinelnek, miközben a lábikráját veregette a colstokjával.

– Az igazat megvallva – folytatta, és felemelte a fejét – a legjobb volna ledobni az egész tetőt. Én a maga helyében egy jó rostos cementlapot rakatnék fel.

Ravinel a pataknak a zubogón túli részét figyelte. Még ha fel is tételezné, hogy a patak sodra magával ragadta a testet – holott már ez is elképzelhetetlen, – akkor is feltétlenül fenn kellett volna akadnia a szűk átereszben.

– Húsz darab ezressel megússza az egész mulatságot. De jól tette, hogy szólt nekem. Nagyon is itt az ideje nekifogni. Különben a kedves feleségének bármikor a fejére dőlhet az egész… De mi a baja, Ravinel úr? Olyan, furcsa arcot vág.

– Nem… csak a fáradtság… Egész éjjel vezettem.

Goutre mindent megmért, és számokat jegyzett fel egy borítékra nagy, lapos plajbászával.

– Lássuk csak, holnap vasárnap van… Hétfőn Véroudis-nál van egy kis javítanivalóm... Kedden! Kedden már ideküldhetek egy munkást… Ravinelné asszony itt lesz?

– Nem tudom – mondta Ravinel. – Azt hiszem, igen… vagy inkább mégsem… Szóval attól függ … Majd benézek magához, és megmondom, jó?

– Ahogy gondolja.

Ravinel szeretett volna végignyúlni az ágyán, szerette volna lehunyni a szemét, és összeszedni a gondolatait. Itt feltétlenül van valami tenni-, megérteni-, elképzelnivaló. Ez nem lehetséges… Nem! Ez az ember meg nyugodtan tömködi a pipáját, lehajol a saláták fölé, és a fejét rázva vizsgálgatja a körtefákat.

– Maga sohasem trágyázza őket?… Talán nem helyes. Chaudron azt mesélte nekem tegnap… vagy nem… inkább csütörtökön… Mégiscsak jól mondtam, tegnap történt…

Ravinel legszívesebben beleharapott volna az öklébe, kiabált volna, könyörgött volna Goutre-nak, hogy menjen már el.

– Csak nézelődjön, Goutre bácsi. Mindjárt jövök.

Feltétlenül vissza kellett mennie a mosóházba, amely olyan üres volt, mint. a tenyere, hogy még egyszer körülnézzen. Az ember néha hallucinál, és olyan dolgokat lát, amelyek nem léteznek. Hátha vannak olyan hallucinációk is, amelyek ellenkező hatást váltanak ki. Az ember nem látja, amit látnia kell. De nem! Ravinel nem álmodott. Hideg napfény tűzött be ferdén a mosóház ablakán, és megvilágította a patak medrének legcsekélyebb részleteit is. A kavicsokat mintha meg se mozdították volna. Azt kell hinnie, hogy a holttestet egy másik mosóházban rakták le, amely pontosan olyan, mint ez, de valahol máshol van, a lázálmok országában, **s** többé már nem is lehet megtalálni az oda vezető utat. Goutre, ez a szerencsétlen Goutre már biztosan türelmetlenkedik… Ravinel verítékben fürödve felment a fasoron át.Goutre a konyhában ülve várta. Már csak *ez* hiányzott! Ott ült, a sapkája mellette feküdt az asztalon, és hüvelykujját meg-megnyálazva papírokat rendezgetett.

– Ne siesse el a dolgot, Ravinel úr. Először rostos cementre gondoltam, de érett megfontolás után talán a hullámbádog…

Ravinelnek hirtelen eszébe jutott a muskotály. A fenébe! Ez itt a muskotály miatt horgonyzott le.

– Egy pillanat, Goutre bácsi. Lemegyek a pincébe.

Az istenit! Megkapja a muskotályát, de akkor aztán elmegy,

vagy különben … Ravinel keze ökölbe szorult. Meghatározhatatlan felindulás rázta meg, mint egy görcs. A pince ajtajában döbbenten megállt. A pince!… De miért találná Mireille-t a pincében? Mi ez az ostoba rémület? Felgyújtotta a villanyt. A pince természetesen elhagyatott volt! Ravinel mégsem maradt lent sokáig. Kivett egy palackot az egyik rekeszből, és sietve felment. Nem tudott zajtalanul ügyködni, bevágta a kredenc ajtaját, amikor elővette a poharakat, a palackot pedig nekiütötte az asztal szélének. Mozdulatait nem tudta összehangolni. Kis híján eltörte a palack nyakát, amikor kihúzta a dugót.

– Töltsön maga, Goutre bácsi. Nekem remeg a kezem… Nyolc óra vezetés van a csuklómban…

– Pedig kár volna melléönteni – mondta Goutre felvillanó szemmel.

Lassan, szakértő módján teletöltötte a két poharat, és felállt, hogy megtisztelje a muskotályt.

– Egészségére, Ravinel úr! És a kedves feleségének is egészségére… Remélem, hogy nem beteg a sógora. Bár ilyen nyirkos időben… Én a lábammal bajlódom.

Ravinel egy hajtásra ledöntötte a fehér bort a garatján, újra megtöltötte, a poharát, és kiürítette kétszer, háromszor.

– Ez már döfi! – jegyezte meg Goutre. – Látszik, hogy hozzászokott.

– Ha kifáradok, ez állít talpra.

– Ő – mondta Goutre – ez egy halottat is talpra állítana.

Ravinel belekapaszkodott az asztalba. Most már komolyan forgott körülötte minden.

– Goutre bácsi, ne vegye rossz néven, de muszáj… Az időm ki van számítva… Jól érzem magam a társaságában, de maga is tudja, hogy van ez.

Goutre feltette a sapkáját.

– Na persze! Már itt sem vagyok. Különben is várnak a műhelyben a munka megkezdésével.

Megdöntötte a palackot, hogy elolvassa a címkét: *„Elsőrendű muskotály* – Basse *Goulaine."*

– Adja át az üdvözletem annak, Ravinel úr, aki ezt a borocskát szüretelte. Nem akárki az illető, nekem elhiheti.

A küszöbön még sor került egy kis kölcsönös udvariaskodásra, aztán Ravinel becsukta az ajtót, ráfordította a kulcsot, elvánszorgott a konyhába, és felhajtotta a maradék muskotályt.

– Lehetetlen – dörmögte. Tökéletesen világos volt a feje, de

olyan világos, mint az alvóé, aki lát egy ajtót, megérinti, tudja, hogy ott van, és mégis átmegy rajta, érzi, hogy átmegy rajta, érzékeli a testében a farostok keménységét, és mindezt egészen természetesnek tartja. A kandallón álló ébresztőóra a maga megszokott köreit rótta, és egy másik ébresztőórára emlékeztetett, amely a nantes-i ebédlőben áll.

– Lehetetlen!

Ravinel felállt, és átment az ebédlőbe. Mireille táskája még mindig ott volt. És az előszobából sem tűnt el a köpeny, sem a kalap. Továbbra is a fogason lógtak. Felment az emeletre. A ház üres volt, szigorúan és teljesen üres és néma. Ekkor Ravinel észrevette, hogy a nyakánál fogva szorongatja az üres palackot, mint egy bunkót. Félt, a csontja velejéig átjárta a félelem. A palackot letette a padlóra, de olyan csöndesen, mintha ezentúl a legcsekélyebb zaj is tiltva lenne. Kihúzta az íróasztala fiókját, de vigyázott, hogy ne nyikorogjon. A pisztoly még mindig ott feküdt, olajos rongyba göngyölve. Megtörölgette, és hátrahúzta a csövét, hogy golyóra töltse.. Egy kattanás hallatszott. Ravinel megfordult. A félelem erősebb nála. Ugyan mit képzel? És ez a pisztoly mire jó? Vajon le lehet-e lőni pisztollyal a kísérteteket? Felsóhajtott, és a nadrágja zsebébe dugta a fegyvert. Ez talán nevetséges volt, de egy kicsit nyugodtabbnak érezte magát. Leült az ágy szélére, kezét összekulcsolva lógatta a térdei között. Hol kezdje? Mireille teste nincs már a patakban, ennyi az egész. E tény nyilvánvaló volta kezdett megvilágosodni az elméjében. Nincs sem a patakban, sem a mosóházban, sem a házban. Hogy az a!… Elfelejtette megnézni a garázsban.

Ravinel lerohant a lépcsőn, átvágott a fasoron, és kinyitotta a garázst. Semmi! Annyira semmi, hogy nevetnie kellett. A garázsban semmi sem volt, csak három-négy olajoskanna és egy csomó kulimásszal telemázolt rongy. Ekkor Ravinelnek más gondolata támadt. Lassan végigment a fasoron. Goutre lábnyomai és a sajátjai tisztán látszottak, egyéb nyom sehol sem volt. Ravinel egyébként nem is nagyon tudta, hogy mit keres, mit gondol. Váratlan ötleteknek engedett, mert cselekedni, tenni kellett valamit. Kétségbeesetten nézett körül. Jobbra és balra beépítetlen telkek húzódtak. Legközelebbi szomszédai sem láthattak mást az utcáról, mint a *Derűs Lak* homlokzatát. Ravinel visszament a konyhába. Érdeklődjön itt is, ott is? Mondja: „Megöltem a feleségemet... Nem találták meg történetesen a hulláját?" Ez groteszk volna! Lucienne?... De Lucienne a vonaton ül. Tizenkettő előtt lehetetlen elérni telefonon. Visszamenni Nantes-ba?… Milyen ürüggyel? És ha a testet valahol megtalálják

napközben? Hogyan igazolja távozását, menekülését?

A kör! A pokoli kör! Lehetetlen megmoccanni is. Lehetetlen megtudni valamit. Ravinel megnézte az ébresztőórát. Tíz óra! Be kell nézni a boulevard de Magentára *Blache és Lehuédé-hez.* Ravinel gondosan bezárta a ház kapuját, bemászott a kocsijába, és visszaindult Párizs felé. Az idő enyhe, kellemes volt. Ez a november eleje tavaszi enyheséggel tüntetett. Egy 203-as jött szembe Ravinellel. Az utasai lehajtották a védőtetőt. Nevettek, hajukba belekapott a szél, Ravinel pedig gyöngének, öregnek, vétkesnek érezte magát. S ezért Mireille-re haragudott. Csúnyán elárulta. Már első kísérletre sikerült neki, amit a férje mindig elrontott: átlépte a rejtélyes határt; most már a túloldalon van, láthatatlan és megfoghatatlan, mint egy kísértet, mint egy ködfoszlány, amely az útról száll fel. Egyszerre lehetünk élők és holtak. Ezt gyakran érezte. Igen, de mi lett a testtel?

Gondolatai összetorlódtak. Álmos lett. Nem ő volt az, aki vezetett, aki hibátlanul fordult, kanyarodott, felismerte az utcákat, az útkereszteződéseket. A kocsi mintha magától állt volna meg az üzlet előtt.

*

A boulevard de Magentáról az autó bevitte a város központjába, a Louvre környékére. Errefelé jóformán sohasem járt. Csakhogy ma nem volt egészen ura elhatározásainak. Számolgatott, belezavarodott a számokba… Lássuk csak, a vonat 11.20-kor érkezik... vagy 11.40-kor… Az utazás öt óra hosszat tart… tehát 11.10-kor… A kórház ötpercnyire van a pályaudvartól. Lucienne most már biztosan megérkezett. Megállt egy vendéglő előtt.

– Ebédelni tetszik?

– Igen, ha jónak látja.

– Hogyhogy, ha én…

A pincér rábámult a borotválatlan vendégre, aki kezével egy pillanatra eltakarta a szemét. Úristen, ez ugyancsak lumpolhatott **az** éjszaka!

– A telefon?

– Hátul, jobbra.

– Lehet interurbán is?

– Szóljon a kasszánál.

A konyha ajtaja megállás nélkül nyikorgott Ravinel mögött. „Három előételt!… Kérem már azt a rostélyost!" A vonal sercegett.

Lucienne hangját alig lehetett felismerni. Messziről jött, olyan messziről, hogy az már elbátortalanító volt. És lehetetlenség nyugodtan beszélni ebben a zűrzavarban.

– Halló!… Halló, Lucienne?… Igen, én vagyok, Fernand… Eltűnt… Nem, nem jöttek érte… Eltűnt… Ma reggel már nem volt ott…

A háta mögött valaki a telefonra vár, és **a** mosdó tükre előtt fésülködik.

– Lucienne!…Halló,…hallasz engem?…Vissza kell jönnöd… Hogy szülésed van? Fütyülök rá… Nem, nem vagyok beteg… és nem is ittam… Tudom, hogy mit beszélek... Nem! Nyoma sincs... Hogyan?... Csak nem képzeled, hogy képes vagyok kitalálni egy ilyen históriát, csak hogy visszahívhassalak… Hogyan?… Persze, az volna a legjobb. De ha semmiképpen sem tudsz ma este elindulni… Akkor holnap 12.40-kor… Mi? Hogy menjek vissza?… Körülnézni? Hol nézzek körül?… Én sem értem … Igen! Rendben van. Tehát holnap.

Ravinel letette a kagylót, és leült az egyik ablak mellé. Lucienne-t meg lehet érteni. Ha neki, Ravinelnek telefonálják meg ezt a hírt, ő talán elhiszi? Gépiesen evett, újra beszállt az autóba. Ismét itt van a clignancourt-i kapu, az enghieni út. Lucienne-nek igaza volt. Jobb ha visszamegy, újra körülnéz, és legalább mutatkozik a szomszédok előtt. Időt nyer. Főleg pedig normálisan viselkedik, mint akinek tiszta a lelkiismerete.

Ravinel kinyitotta az ajtót. Még mindig kulcsra volt zárva. Enyhe csalódottságot érzett Ugyan mit várt? Az igazat megvallva, nem várt már semmit. Nyugalmat, békességet, feledést akart. Lenyelt egy port, felment a hálószobába, bezárkózott, letette a pisztolyt az éjjeliszekrényre, és ruhástul végigdőlt az ágyon. Nyomban el is aludt, mint akit agyoncsaptak.

6.

Ravinel öt óra tájban sajgó tagokkal, émelygő gyomorral, felpüffedt arccal, izzadó tenyérrel ébredt… De amikor feltette magának a kérdést: „Mi történt a holttesttel?", azonnal megtalálta rá a nyilvánvaló feleletet: „A holttestet ellopták." És ettől Ravinel átmenetileg egy kicsit megnyugodott. Felkelt, gondosan megmosakodott hideg vízben, és nem is nagyon idegesen megborotválkozott. Hát ellopták, a fenébe is! Súlyos, nagyon súlyos az ügy, de a veszély természete megváltozott. Egy tolvajjal meg lehet egyezni. Elég, ha az ember fizet.

Fejéből kitisztult az alvás bódulata. Újra kapcsolatba került a hálószobával, a bútorokkal, az élettel. Lábába visszatért az erő. Meghitt, barátságos, rejtélyek nélküli ház vette körül. Lássuk csak, egy kis hidegvérrel igazán nem ördöngösség… Ellopták, ennyi az egész! … mellett kell kitartani.

De amikor közelebbről is megvizsgálta ezt a gondolatot, egyre több kételye támadt. Ellopni egy hullát? Ugyan minek? És a tolvaj sokat kockáztat! Közvetlen szomszédaikat jól ismerték: a kapun kilépve jobbra Bigaux lakik, tisztviselő a vasútnál, ötvenéves, a jelentéktelen kisember mintapéldánya. Munka, kertészkedés, alsós parti. Soha fel nem emeli a hangját. Hogy Bigaux eldugjon egy hullát! Groteszk ötlet. És a feleségének gyomorfekélye van. Ha csak ráfújnak, eldől… Balra Poniatowski lakik, könyvelő egy bútorgyárban, elvált, jóformán soha sincs otthon. Azt is beszélik róla, hogy el akarja adni a házát… Egyébként sem Bigaux, sem a könyvelő nem lehetett tanúja a mosóházi jelenetnek. Tegyük fel, hogy később fedezték fel a holttestet! De a patakhoz nem lehet odajutni. Hacsak át nem vág valaki az üres telkeken vagy a szemközti réten. És végül: miért kaparintották volna meg a hullát, ha nem tudtak a bűntényről?… Mert a lopásnak csak egy magyarázata lehet: zsarolás. De a biztosítási kötvényről senki sem tud. Akkor hát? Vajon érdemes-e zsarolni egy ügynököt? Mindenki tudja, hogy Ravinel éppen csak hogy tisztességgel megél, ennyi az egész… Igaz, hogy egyes zsarolók kevéssel is megelégszenek. Egy kis állandó jövedelemmel… járadékkal. De akkor is! Nem beszélve a szükséges bátorságról.

Kérdéses, hogy bárki, képes-e minden előkészítés nélkül hullát lopni. Ravinelnek biztosan nem volna hozzá elég lélekjelenléte.

Végiggondolta mindezeket a feltevéseket, anélkül hogy biztos következtetéseket vont volna le, és megint ránehezedett tehetetlenségének tudata. Nem, a hullát nem lopták el.

És a hulla még sincs ott. Tehát ellopták. De nincs semmilyen ok, ami megmagyarázná, hogy miért lopták el. Ravinel enyhe kis fájdalmat érzett a bal halántékában, és megdörzsölte a homlokát. Nincs joga rá, hogy egy ilyen pillanatban megbetegedjen. De mit tegyen, az istenért, mit tegyen?!

Körbejárt a hálószobában, és nyomasztó magányosságában az ajkát harapdálta. Annyi ereje sem volt, hogy megigazítsa a gyűrött ágyterítőt, és kiöntse a szürkés vízzel teli lavórt, vagy felvegye az ottfelejtett palackot, amelyet csak belökött egy szekrény alá a cipője orrával. Fogta a pisztolyát, lement a lépcsőn. Hová induljon? Kihez forduljon? Kinyitotta az ajtót. Kezdett már esteledni. Hosszú, rózsaszínű foszlányok húzódtak az égen, valahol egy repülőgép zümmögött. Banális és ünnepélyes este volt, nehéz volt a szíve a bánattól, nehezteléstől, sajnálkozástól. Olyan este volt, mint amikor először találkozott Mireille-jel a quai des Grands-Augustins-en, a place Saint-Michel közvetlen közelében. Ravinel egy könyvárus ládájában kotorászott. Mireille is ott volt, egy könyvet lapozgatott… Fények gyúltak ki körülöttük, egy rendőr sípszava hallatszott a híd felől. Ostobaság ezekre a dolgokra emlékezni. Fájdalmat okoz!

Ravinel elment a mosóházig. A zubogó alatt a patak egy kicsit tajtékos volt, s vörhenyes visszfényeket görgetett. A réten egy kecske mekegett, a postás kecskéje a túlsó parton. Ravinelbe belehasított egy gondolat.

A postás kecskéje… **A** kislány minden reggel kihozza, és egy hosszú kötéllel odaköti **a** cölöphöz. Aztán minden este eljön érte. Talán csak nem?…

A postás özvegy. Több gyereke nincs. **A** kislányt Henriette-nek hívják. Többnyire otthon tartózkodik, mert kicsit együgyű. Főz és takarít. Bár csak tizenkét éves, jól ellátja **a** háztartást.

*

– Egy felvilágosítást szeretnék, kisasszony. Senki sem szokta kisasszonynak nevezni. Félénkségében nem merte beengedni Ravinelt, az meg zavartan igyekezett lecsillapítani lihegését, mert szaladva jött, és már nem is tudta, mivel kezdje.

– Maga vitte ki **a** kecskét a rétre ma reggel?

A kislány elpirult, és mindjárt megszeppent.

Vajon mit követhetett el?

– Ott lakom szemben... *A Derűs Lakban…* Az enyém az a kis mosóház.

Minthogy a lány kancsalított egy kicsit, Ravinel előbb az egyik szemébe nézett bele, aztán a másikba, és igyekezett megelőzni az esetleges hazugságot.

– A feleségem zsebkendőket akasztott ki száradni… Valószínűleg egy szélroham vitte el őket.

Ez ugyan hóbortos, nevetséges ürügynek tűnt, de túlságosan fáradt volt, hogy ravaszkodjon.

– Ma reggel… Nem látott lebegni valamit a mosóház előtt, a vízen?

A kislány hosszú, vékony arcát két merev varkocs fogta közre, s bár a szája csukva volt, két foga kiállt. Ravinelnek az a bizonytalan érzése támadt, hogy van valami megható a találkozásukban.

A kecskéjét a patakhoz egész közel szokta kikötni. Soha nem szokott a mosóház felé nézni?

– De igen.

Akkor próbáljon visszaemlékezni. Ma reggel…

– N e m … Semmit sem láttam.

– Hány órakor ment ki a rétre?

– Nem tudom.

A folyosó végéről sistergés hallatszott. A kislány még jobban elpirult, és gyűrdösni kezdte a kötényét.

– A leves – mondta. – Elmehetek megnézni?

– Hát persze… Fusson gyorsan.

A lány elszaladt, ő pedig belépett a folyosóra, hogy eltűnjön a szomszédok szeme elől. Látta a konyha egyik zugát, a kötelekre akasztott konyharuhákat. Jobban tenné, ha elmenne. Nem valami szép dolog így faggatni ezt a bakfist.

– Csakugyan a leves volt – mondta Henriette. – Belefolyt a tűzbe.

– Sok folyt bele?

– Nem. Nem nagyon sok… Papa talán semmit sem fog észrevenni.

Az orrcimpáit egy kicsit összehúzta. Az orra körül szeplős volt, akárcsak Mireille.

– Össze szokta szidni magát? – kérdezte Ravinel.

Rögtön megsajnálta a mondatot, mert megértette, hogy ennek a

kislánynak, bár még csak tizenkét éves, annyi tapasztalata lehet,, mint egy öregasszonynak.

– Hány órakor szokott felkelni? Henriette összehúzta a szemöldökét, és a varkocsait babrálta. Talán a szavakat, keresi.

– Még sötét van, amikor felkel?

– Igen.

– Mindjárt kiviszi a kecskéjüket?

– Igen.

– Nem szokott sétálni egy kicsit a réten?

– Nem.

…– Miért nem?

Henriette a keze fejével megtörölte az ajkát, s a fejét elfordítva motyogott valamit.

– Mit mond?

– Félek.

Tizenkét éves korában Ravinel is félt, amikor iskolába ment. Nyirkos sötétség, szitáló eső, kukatartályokkal teli szűk utcák Recouvrance környékén. Mindig azt hitte, hogy jönnek mögötte. Ha egy kecskét kellett volna kivinnie a rétre... Megnézte magának ezt a koravén kislányt, akire máris rányomta bélyegét az aggodalom és a félelem. Hirtelen a kis Ravinelt látta maga előtt, ezt az ismeretlent, akiről soha senki sem beszélt neki, akire nem szívesen gondolt, de aki mindig elkísérte, mint egy tanú – és nem volt több mondanivalója. Ha ő, Ravinel látott volna lebegni valamit a vízen…

Nincs mód rá megtudni. Olyan ez, mintha a kettejük titka lenne.

– Nem volt senki sem a réten?

– Nem… Nem hiszem.

– És a mosóházban… Nem látott senkit?

– Nem.

Talált a zsebében egy tízfrankos érmét, és a kislány kezébe nyomta.

– A magáé.

– Papa úgyis elveszi.

– Dehogy. Csak talál egy helyet, ahová eldughatja.

Henriette tűnődve rázta meg a fejét, aztán meggyőződés nélkül behajtotta az ujjait.

– Máskor is eljövök – ígérte Ravinel.

Egy bizakodó szóval, optimista benyomást keltve kell távozni, úgy tenni, mintha nem is volna kecske és mosóház. Ravinel kilépett, és beleütközött a postásba, egy sovány emberkébe, aki hátradőlve cipelte a táskáját, úgy járt, mint egy terhes asszony.

– Jó napot, főnök… Engem keres? – kérdezte a postás. – A csőpostalevélért jött?

– Nem. Én… Ajánlott levelet várok… Csőpostalevél, azt mondja?

A másik figyelmes pillantást vetett rá sapkájának törött ellenzője alól.

– Igen. Csöngettem, de senki sem nyitott ajtót. Én meg becsúsztattam a levélszekrénybe. Nincs otthon a kedves neje?

– Párizsban van.

Semmi sem kötelezte válaszadásra, de most már alázatos volt. Nagyon sok embert kell megnyernie.

– Isten vele! – mondta a postás, bement, és becsapta az ajtót.

– Csőpostalevél? Bizonyára nem *Blache és Lehuédé-től,* hiszen csak most járt náluk. Talán Germaintől? Nem nagyon valószínű. Hacsak nem Mireille-nek címezték a levelet.

Ravinel kivilágított utcákon át ment haza. Hirtelen már-már hidegre fordult az idő, és a gondolatai gyorsabban váltották egymást. A postás lánya semmit sem látott, vagy ha látott is valamit, nem értette meg, és ha mégis megértette volna, akkor is hallgatna. Mindenki ismerte Mireille-t. Ha valaki felfedezte volna a holttestét, feltétlenül szólt volna.

De itt ez a csőpostalevél. Talán a tolvaj írta, hogy közölje feltételeit.

A boríték keresztben fekve pihent a levélszekrényben. Ravinel a konyhai lámpa fényénél nézte meg. *„Fernand Ravinel úrnak.”* Ez az írás!… Behunyta a szemét, tízig számolt, arra gondolt, hogy talán beteg, súlyosan beteg. Szemét újra kinyitotta, a címzésre szegezte. Emlékezetkihagyás… személyiségzavarok. Valamikor tanult róluk, az utolsó középiskolai évben, Malapert ócska könyvéből… Tudathasadás, szkizofrénia… Ez itt nem Mireille írása. Az istenit, mi ez?! Nem lehet az ő írása!

A borítékot gondosan leragasztották. **A** kredenc fiókjában keresgélt, elővette a papírvágó kést. Úgy fogta, mint egy fegyvert, miközben az asztal felé ment, ahol a fénylő viaszosvásznon pihent a mályvaszínű boríték. A kés hegye hiába keresett egy kis rést. Ekkor Ravinel egyetlen vad mozdulattal felhasította a levelet, és anélkül hogy megértette volna, egyvégtében elolvasta.

Drágám!

Kénytelen vagyok két-három napig távol maradni. De ne

nyugtalankodj. Nincs semmi komoly baj. Majd elmagyarázom. A pincében, az élelmiszertartó szekrényben találsz ennivalót. Edd meg a megkezdett lekvárt, mielőtt kinyitsz egy másik üveget, és ne felejtsd el gondosan elzárni a gázcsapot, ha már nincs szükséged a tűzhelyre. Erre sohasem gondolsz. A viszontlátásra! Csókollak amúgy istenigazában, édesem.

Mireille

Ravinel újra elolvasta, most már lassabban, majd újrakezdte. A posta tévedett. Mireille bizonyára a hét elején volt távol. Megkereste a bélyegzőt a borítékon. *„Párizs, november 7. 16 óra."* November 7. Az… Az ma van! A csudába is, hát miért ne? Mireille nyilvánvalóan Párizsban van. Mi sem természetesebb! Gombócot érzett a torkában. Nevetett, görcsös erőlködéssel nevetett. Könnyek homályosították el a szemét, és váratlanul teljes erejéből odavágta a kést. Keresztülröpült a konyhán. A pengéje egyenesen beleállt az ajtóba, úgy remegett, mint a nyíl, Ravinel pedig tátott szájjal, eltorzult arccal, megrendülten állt; aztán a talaj kicsúszott alóla, a feje nagyot koppant a kövön, és ő mozdulatlanul feküdt az asztal és a tűzhely közt, szája szögletében habos nyál.

*

Valószínűleg nagyon sok idő múltán az első gondolata az volt, hogy mindjárt meghal. Némi tűnődés után az a benyomása támadt, hogy bizonyára már meg is halt. Lassan kászálódott ki valamiféle zavaros fáradtságból. Lebegett: könnyű volt, mintha belül üres lenne. Szétvált, mint a víz és az olaj keveréke, amely két különálló réteget alkot. Egyik felében felszabadultságot, végtelen megkönnyebbülést érzett, másik felében még mindig minden súlyos, zagyva, vaskos, ragadós volt. Csak egy kis erőfeszítés, és áttör egy vékony falon, valahol másutt nyitja ki a szemét. De a szeme már nem az övé. Nem tudott beállni a folytonosság. Aztán egyszerre sápadt fényű síkságra ért. A túlvilág küszöbére. Végre megszabadult. Itt volt, épségben, csak a gondolatai nem voltak világosak… valami folyékony anyaghoz hasonlított, amely bármely formát felvehet… Lélek… Lélek lett belőle. Mindent újrakezdhet… De mit kezdjen újra? E kérdésnek pillanatnyilag nem volt semmi jelentősége. Csak az volt lényeges, hogy az ember figyelje ezt a fehérséget, hogy belehatoljon, hogy átitatódjon vele, hogy ragyogónak érezze magát, mint a napsugártól

egészen a- mederfenékig áttetsző víz. Vízzé válni, tiszta vízzé. A fehérség ott elöl arannyal színeződik. Nem akármilyen síkság ez. Sötétebb csíkok szabdalják, például egy nagy, homályos homokpart, ahonnan szabályos és gépies zaj hallatszik, talán az egykori élet zaja. A fehérség közepén megmozdult valami, egy szökdécselő fekete pont. Egy szóból meg lehetne tudni, hogy mi az. Egyetlen szó, és végérvényesen át lehetne kelni a határon. Akkor nem volna kétes ennek a nagy békességnek az érzete. Nyugodt, kicsit mélabús örömmé változna. Valahol már keletkezőben volt az a szó. Nagyon messze született, és zúgva közeledett errefelé. Kitörni készülő fenyegetést leplezett: légy! .

Légy. Egy légy volt. Egy légy volt a mennyezeten… A nagy, fekete folt a sarokban a kredenc. Minden újrakezdődött a csendben és a hidegben. Kitapogatom magam körül a kövezetet. Jéghideg vagyok. Fekszem. Ravinel vagyok. Egy levél van az asztalon…

Főleg megérteni nem szabad. Magunkat faggatni nem szabad. A lehető legtovább meg kell őrizni ezt a kétségbeesett közönyfélét. Nehéz dolog. Kimerítő. De nem szabad gondolkozni. Meg kell elégedni azzal, hogy az ember egyik izmát a másik után megmozdítja. Az izmok engedelmeskednek. A kar felemelkedik, ha úgy kívánjuk. Az ujjak behajtanak. A szem megpihen olyan dolgokon, amelyeket szívesén nézünk. Szeretnénk szótagolni a dolgok nevét: a tűzhely... a kőpadló… Ezek a dolgok nem hazudnak. Ezzel szemben az asztalon az a mályvaszínű papír, az a tátongó boríték… Veszélyhelyzet! Falnak vetett háttal ki kell osonni, tapogatózva ki kell nyitni az ajtót, egyetlen mozdulattal újra becsukni és bezárni, ráfordítani a kulcsot egyszer, ráfordítani kétszer. Most már nem lehet tudni, mi történik e mögött az ajtó mögött. Jobb nem is tudni. Mert talán azt látná az ember, hogy a levél szavai megduzzadnak, elválnak egymástól, és vonalakba rendeződnek, s ezek egymáshoz csatlakozva egy rettentő alak körvonalait rajzolnák ki.

Az utca végére érve, Ravinel hátrafordul. A ház most lakottnak látszik, mert a villany égve maradt. Esténként hazatérőben gyakran látta Mireille elvonuló árnyékát a zsaluk mögött. De most már túl messze van. Még ha elvonulna is az árnyék, már nem lenne képes meglátni. Elmegy az állomásig. Hajadonfőtt van. A szomszéd kávéházban megiszik két pohár sört. A pultnál kiszolgáló Victor nagyon el van foglalva, különben szívesen elbeszélgetne vele. Rákacsint, mosolyog. Mi a magyarázata, hogy egy pohár friss sör úgy égeti az ember mellét, mintha csak tiszta alkohol volna? Megszökni? Ennek már nincs értelme. Egy másik mályvaszínű levél eljuthat a

rendőrkapitánysághoz, és bejelentheti a bűnténytt. Mireille panaszt tehet, hogy megölték. Állj! Erre tilos gondolni! Sok ember van a peronon. A színek szinte fájnak. A piros jelzés túl vörös, a zöld jelzés pedig édeskés, mint a szirup. A kirakott újságoknak orrfacsaró festékszaguk van. Maguk az emberek vadszagot izzadnak, és a vonat olyan büdös, mint a metró. Hát igen! Ennek így kellett végződnie. Valamelyik nap szükségszerűen meg kellett látnia, ami mások előtt rejtve szokott maradni. Élők és holtak egy és ugyanaz a népség. Minthogy érzékeink durvák, általában azt képzeljük, hogy a halottak másutt vannak, azt hisszük, hogy két világ van. Erről szó sincs! Itt vannak a láthatatlanok is, részt vesznek az életünkben, s tovább foglalkoznak apró ügyeikkel. „… *ne felejtsd el gondosan elzárni a gázcsapot…"* Beszélnek árnyékszájukkal, írnak füstkezükkel. A szórakozott emberek nem veszik észre, de bizonyos körülmények közt mindez mégis érzékelhető. Nyilvánvalóan az kell hozzá, hogy az ember csak félig éljen e világon, ne adja át magát maradéktalanul a lármás, színes életnek, a hangok, a színek, a formák viharának… Ez a levél semmi egyéb, mint a beavatás kezdete. Minek rémüldözni?

– Kérem a jegyeket!

A kalauz. Pirospozsgás férfiú, két ránc van a tarkóján. Türelmetlen mozdulattal tolja félre az utasokat. Nem is sejti, hogy egy csomó árnyat is félretolt, akik az élők közé keveredtek. Nem mindenki képes tisztelni a határt. Mireille most már hamarosan mutatkozni fog. Ez a levél figyelmeztetés volt. Nem akart személyesen jönni. Tapintatból két-három napig távol marad. *„Kénytelen vagyok… távol maradni."* Micsoda gyerekes ravaszság, *„Nincs semmi komoly baj. Majd elmagyarázom."* A halál nem komoly baj, ez nyilvánvaló. Csak megváltozik az ember súlya, sűrűsége. Szóval az is élet, csak hidegség nélkül, gondok nélkül, és nem kell aggódni többé, hogy az ember kilóg a sorból. Mireille nem boldogtalan! Mindent meg fog magyarázni. Ó, nem is kell sokat magyaráznia. Ravinel ismeri a dolgokat. Milyen jól megérti egyszerre a múltját. A többiek, az apja, az anyja, a barátai mindig megpróbálták magukhoz fűzni, lekötni, elvonni a lényegestől. A vizsgák, a mesterség mind csak csapda. Ezt még Lucienne sem érti. A pénz, a pénz! Csak erre gondol. Mintha nem a pénz volna a nehézségi erő alapelve. Hát nem ő beszélt elsőnek Antibes-ról?

Ha sütne a nap, ha erősen sütne, minden megváltozna. Mireille nem mutatkozna többé. Hát nem eltakarja a fény a csillagokat? De azért a csillagok továbbra is léteznek. Antibes! Ez az egyetlen módja

Mireille meggyilkolásának. Vagyis eltüntetésének. Lucienne jól tudta, hogy mit csinál. De most már Ravinel is ért mindent, nincs többé kedve megszökni, a déli tájak ragyogásába menekülni. Mireille ugyanis nem haragszik rá. Most már csak a félelmet kell legyőznie. Ezt a kegyetlen félelmet, amely csak kedvező alkalomra vár, hogy a torkának ugorjon. Nehéz lesz hozzászokni. Talán arra van szükség, hogy remegés nélkül gondoljon a fürdőkádra, a halott, merev, hideg Mireille-re, víztől csapzott hajára.

A vonat mellett teljes sebességgel csatlakoznak egymáshoz és válnak el egymástól a sínek. Szerelvények, állomások, hidak, raktárak tűnnek el dübörögve. A vasúti kocsi, amelyet kékes lámpák világítanak meg, szelíden himbálózik. Az ember úgy érzi, hogy nagyon hosszú utazásra indult. Tulajdonképpen már nagyon régen elindult, és sehová sem fog megérkezni, mivel az élők között száll majd ki.

Esik. A mozdonyokból felszálló füst visszacsapódik, szétoszlik, a hordárok megakadályozzák, hogy az ember kijusson. Férfiak, nők szaladnak, integetnek, találkoznak, ölelik egymást. *„Csókollak amúgy istenigazában, édesem."* De Mireille még nem lehet itt. Még nem jött el az ő órája. Postahivatal.

– Nantes-tal szeretnék beszélni!

A falakon firkálmányok, számok, trágár rajzok.

– Halló, Nantes?... A kórházat... Lucienne Mogard doktornőt kérem.

A fülke körül csak a tömeg morajlása hallatszik, mint amikor egy folyó két ágra szakad egy híd íve alatt.

– Halló!… Te vagy az?… Irt nekem. Pár napon belül vissza kell hogy jöjjön… De hát Mireille! Mireille írt nekem… Csőpostalevelet… Biztosíthatlak, hogy ő… Nem. Nem. Teljesen magamnál vagyok… Egyáltalán nem akarlak kínozni, de jobb, ha te is tudsz róla… Hát persze, tisztában vagyok vele. De én sok mindent kezdek megérteni… Ó, túl sokáig tartana, amíg elmagyaráznám… Hogy mit fogok csinálni? Hát tudom é n ? … Igen, rendben van. A holnapi viszontlátásra!

Szegény Lucienne! Neki mindig okoskodni kell… Majd meglátja, akárcsak ő, Ravinel. Kézzel fogja érinteni a rejtélyt. Látni fogja a levelet.

De vajon láthatja-e a levelet? Nyilvánvalóan láthatja, miután a kézbesítő elhozta, egy postás lepecsételte, egy másik postás kivette a levélszekrényből! A levél kézzelfogható. Csak a jelentését nem foghatja fel akárki. Ahhoz egyszerre kell gondolkozni mind a két

világban.

Boulevard de Denain. Az eső fénylő nyilacskái. Az autók csillogó nyája. A látszatok körtánca. A kávéházak mintha nagy, ragyogó barlangok lennének, mélységüket a végtelenségig megsokszorozzák a láthatatlan tükrök. Itt is határ húzódik, elválasztja a képeket és a tükörképeket, anélkül hogy bárki is ügyet vetne rá.

Az éjszaka örvénylő folyadék gyanánt árasztja el a körutat, mint iszapos víz, amely vegyesen hordoz fényeket, illatokat, embereket. Rajta! Légy őszinte. Hányszor álmodtál arról, hogy vízbe fúlva sodródsz az utcák árkainak mélyén. Vagy hal voltál, és azzal szórakoztál, hogy az orrodat sorra beleverted a kirakatokba, és elnézted a varsák módjára az árnak feszülő templomokat, a kis tereket, ezeket a füves vízilegelőket, ahol az árnyak szövevényében mindenféle alakok keresik, üldözik, falják fel egymást. Ha elfogadtad a fürdőkád gondolatát, a víz miatt fogadtad el. Nem igaz? E miatt a fényes és sima felszín miatt, amely alatt szédítő dolgok történnek. Azt akartad, hogy Mireille is. vegyen részt a játékban. Most pedig te érzel kísértést. Talán irigyled is?

Ravinel soká, nagyon soká sétál vaktában. És egyszer csak odaér a Szajna partjához. A kőkorlát mellett halad, amely majdnem a válláig ér. Előtte egy híd, lendületes íve olajos visszfények nyüzsgése fölé feszül. A város elhagyatottnak látszik. Könnyű szél fúj, zsilip- és vágóhídszagot hoz. Mireille is valahol errefelé lehet, beleveszve az éjszakába. Mind a ketten léteznek, de mindegyikük másféle közegben mozog, képtelenek találkozni, egymással. Különböző tulajdonságokkal rendelkező síkokon élnek. De lehetséges az interferencia, az áthallás, a kölcsönös jeladás, mint két egymástól távolodó hajó utasai közt.

Mireille!

Szelíden ejti ki ezt a szót. Nem halogathatja tovább. Most már neki is meg kell szöknie, szét kell törnie a tükröt.

7.

Ravinel, amikor felébredt, egy szállodai szobában találta magát: eszébe jutott, hogy előző este sokáig járkált, maga előtt látta Mireille képét, és felsóhajtott. Beletelt néhány perc, míg eldöntötte, hogy valószínűleg vasárnap van. Sőt egész biztosan vasárnap van, mert Lucienne tizenkettő után pár perccel érkezik vonattal. Bizonyára már úton is van. Mit tegyen, amíg megjön? Mit tehet az ember vasárnap? Ez holt nap, eltorlaszolja a hetet, megakadályozza a továbbjutást, holott Ravinelnek sürgős dolga van. Sietve célba akar érni! Kilenc óra.

Felkelt, felöltözött, és félrehúzta az ablakot eltakaró, kopott függönyt. Szürke ég. Háztetők. Padlásablakok, amelyek közül néhányat még mindig kék légvédelmi papír fed. Nem valami vidám látvány! Lement, és kifizette a számlát egy öregasszonynak, aki hajcsavarókat viselt a fején. A járdán észrevette, hogy a . Vásárcsarnok közelében van, kétlépésnyire…Germain…házától.… Miért ne ugorna fel Germainhez? Azzal is telik az idő…

Mireille fivére a negyediken lakott, s minthogy a lépcsőházi világítás rossz volt, tapogatózva kellett felmennie a vasárnapi szagok és zajok közepett. A vékony válaszfalak mögött emberek voltak, akik danolásztak, akik kinyitották a rádiójukat, akik a délutáni meccsre, az esti filmre gondoltak; tej ömlött ki sisteregve egy tűzhelyen, srácok üvöltöttek. Egy pizsamás férfi jött szembe Ravinellel felhajtott gallérú felöltőben, kutyáját pórázon vezetve. Ravinelt kizárták ebből a vigasságból. Idegennek számított ebben a világban. A kulcs az ajtóban volt. A kulcs mindig ott volt az ajtóban. De Ravinel sohasem használta. Kopogtatott. Germain nyitott. ajtót.

– Nini, Fernand! Hogy vagy?

– És te?

– Egy kicsit nyamvadtul… Nézd el a rendetlenséget. Csak most keltem fel. Ugye iszol egy kis kávét? Hát persze hogy iszol!

Ravinel előtt lépett be az ebédlőbe, helyükre tolta a székeket, és eltüntetett egy pongyolát.

– Hát Marthe? – kérdezte Ravinel.

– Elment a misére, de hamarosan haza jön… Ülj le, öreg

Fernand. Meg sem kérdezem, hogy szolgál az egészséged. Mireille azt mondta, hogy remek formában vagy. Te szerencsés fickó! Nem úgy, mint én… Erről jut eszembe, hogy még nem is láttad az utolsó röntgenképemet… Nocsak, szolgáld ki magad; a kávé ott van a gázon. Idehozom neked.

Ravinel bizalmatlanul szívta be az eukaliptuszillattal vegyes, áporodott patikaszagot. A kávéskanna mellett egy kis lábas volt, benne injekciós tűk és fecskendő; Ravinel már megbánta, hogy eljött. Germain a szobájában matatott. Időnként kikiáltott.

– Majd meglátod, milyen tiszta… Mint ahogy a doktor mondta… Kellő elővigyázatossággal…

Amikor az ember megnősül, azt hiszi, hogy egy nőt vesz feleségül, holott a családot, a család minden ügyét veszi el. Feleségül veszi Germain hadifogságát, Germain bizalmas közléseit, Germain bacilusait. Az élet hazug. Amikor az ember kicsi, mintha csupa csodával volna tele, később azonban…

Germain nagy, sárga borítékokkal jött vissza, amelyek egy politikus napi postájára emlékeztettek…

– Hát akkor láss hozzá, barátom!…Persze talán már reggeliztél… Kitűnő ember az a Gieize doktor. Olyan felvételeket készít!… És milyen magyarázatokat fűz hozzájuk!…Te csak fekete és fehér foltokat látsz, ő meg úgy megfejti ezeket a jeleket, mintha könyvből olvasná.

Az ablak előtt a magasba emelte a zizegő felvételt. '

– Ott, látod, a szív fölött… Igen, az a fehér rész, az a szív. Lassan már én is kiismerem magam, miután annyiszor… pontosan a szív fölött, az a kis vonalféle... Túl messze vagy. Gyere közelebb!

Ravinel gyűlölte ezt. Nem akarta tudni, milyenek az ember szervei. Mindig különös, rossz érzés fogta el, amikor elnézte a csontváznak azokat a részeit, amelyeket a röntgen felfed, és egyben meg is szépít. Vannak dolgok, amelyeknek rejtve kell maradniuk. Nincs jogunk megmutatni őket. Nincs jogunk megsérteni bizonyos titkokat. Germain mindig undort keltett benne ezzel a szörnyeteg kíváncsiságával.

– A hegesedés már nagyon előrehaladott állapotban van – magyarázta Germain. – Csak persze még óvatosnak kell lenni. De azért ez már biztató!… Várj, megmutatom a köpetek elemzését… De hová is tettem a laboratórium jelentését?… Ez a szegény Marthe mindent elhány… Hacsak el nem küldte a biztosítónak... Egyébként Mireille is megmondhatja…

– Igen, igen.

Germain szeretettel csúsztatta be a felvételt a borítékba, aztán saját gyönyörűségére egy másikat húzott elő, és a fejét félrehajtva nézegette.

– Háromezer frank egy felvétel!… Szerencsére felemelik a nyugdíjamat. Hát bizony ez alapos munka. A doktor azt szokta mondani: *„Maga érdekes eset."*

A kulcs megcsikordult a zárban. Marthe jött vissza a miséről.

– Jó napot, Fernand. Milyen kedves, hogy eljött. Nem látni magát valami gyakran.

Marthe egy kicsit fanyar teremtés. Levette a kalapját, gondosan összehajtotta a fátylát. Mindig gyászt viselt valakiért, és szerette is a feketét, mert az méltóságot és előkelőséget sugároz. „Nincs szerencséje" – suttogták mögötte az emberek.

– Jól megy az üzlet? – kérdezte egy csepp gyanakvással a hangjában.

– Nem megy rosszul. Nem panaszkodhatom.

– Szerencsés ember… Germain, a kanalas orvosságod.

Közben már felvett egy köténytő, és fürge, határozott mozdulatokkal leszedte az asztalt. – Mireille hogy van?

– Az imént járt itt – felelte Germain. – Alighogy elmentél a misére.

– Ilyen koránkelő lett? – jegyezte meg Marthe.

Ravinelnek erőt kellett vennie magán, hogy megértse.

– Pardon, pardon – dörmögte. – Mireille itt járt? Mikor?

Germain tovább számolta a pohár vízbe hullajtott cseppeket: T í z … tizenegy... tizenkettő…– Összeráncolta a homlokát, nem hagyta elterelni a figyelmét. – Tizenhárom… tizennégy ... tizenöt...

– Mikor?... – mondta közönyös hangon. – Hát egy órája. Talán egy kicsit régebben… tizenhat… tizenhét... tizennyolc…

– Mireille?

– Tízenkilenc, húsz.

Germain becsomagolta a cseppentőt egy csipetnyi vattába, aztán egy darab selyempapírba, és felemelte a fejét.

– Persze hogy Mireille, mi van ebben különös?… Mi a bajod, Fernand?... Valami rosszat mondtam?

– Várj! – suttogta Ravinel…– V á r j ! … Bejött ide? Láttad?

– A csudába! Hogy láttam-e? Még ágyban voltam. Bejött, ahogy szokta. Megcsókolt.

– Biztos vagy benne, hogy megcsókolt?

– Ugyan már, Fernand! Nem értelek.

Marthe, aki közben bement a hálószobába, pár pillanat óta már

a küszöbön állt, és a két férfit figyelte, Ravinel pedig egy cigarettát vett elő a tárcájából, hogy leplezze zavarát.

– Ne – mondta Germain. – Hiszen tudod… a füst. A doktor megtiltotta.

– Igaz, igaz. Bocsáss meg.

Ravinel gépiesen forgatta a cigarettát az ujjai közt.

– Különös – sikerült végre kijelentenie, – Nekem nem szólt.

– A röntgenfelvételemre volt kíváncsi – szolgált újabb részlettel Germain.

– Úgy találtad, hogy … olyan mint máskor?

– Igen.

– Amikor megcsókolt, a bőre… Szóval olyan volt, mint mindig?

– Nem értelek… Mi van veled, Fernand?… Marthe, figyelj csak egy kicsit. Úgy látom. Fernand nem akarja elhinni, hogy Mireille itt járt.

Marthe közelebb jött, és Ravinel azonnal megértette, hogy tud valamit. Olyan merev volt a tartása, mint vádlottnak a bírái előtt.

– Mikor ért haza Nantes-ból, Fernand? – Tegnap… Tegnap reggel.

– És senki sem volt otthon?

Ravinel figyelmesen megnézte. Még sohasem csillogott így az asszony szeme, sohasem volt ilyen keskeny az ajka.

– Nem, Mireille nem volt otthon.

Marthe többször rábólintott.

– Azt hiszed? – dörmögte Germain.

– Biztosan arról van szó – mondta Marthe.

Ravinel nem bírta visszatartani magát.

– Beszéljetek! Az isten szerelmére! Mit tudtok?… Jártatok nálunk tegnap reggel?

– Ó! – mondta Germain sértődötten. – Ebben az állapotban?!

– Jobb lenne, ha megmagyaráznád neki – jelentette ki Marthe, és nesztelenül eltűnt a hálószobában.

– Megmagyarázni? Mit? – kérdezte Ravinel. – Miféle összeesküvés ez?

– Ne tüzelj – mondta Germain. – Marthe-nak igaza van… Jobb, ha megtudod… Voltaképpen már akkor figyelmeztetnem kellett volna téged, amikor összeházasodtatok. De azt hittem, hogy a házasság mindent rendbe hoz. Az orvos azt állította…

– Germain! Ki vele, járjunk a végére már!

– Nem szívesen okozok neked fájdalmat, öreg Fernand-om. De arról van szó, hogy Mireille időnként megszökik.

A hálószoba hátteréből Marthe Ravinelt figyelte. A férfi megérezte, hogy tekintete őt kémleli. Egész elképedten ismételte meg:

– Megszökik?... Megszökik?

– Ó, nem gyakran – mondta Germain.

– Úgy tizennégy éves korában kezdte.

– Férfiakkal ment el?

– Nem, dehogy. Ugyan mit ki nem találsz, szegény Fernand-om. Csak megszökött, ahogy mondtam. Nem hallottál még ilyesmiről?... Mireille váratlanul elment hazulról. Az orvos elmagyarázta nekünk, hogy fejlődési rendellenességről van szó. Állítólag kamaszkorban gyakori az ilyesmi. Vonatra ült, vagy addig gyalogolt, amíg ki nem merült… Minden alkalommal értesíteni kellett a rendőrséget.

– Az aztán jó hatást tett a szomszédokra – jegyezte meg Marthe, miközben egy párnát rázott fel.

Germain vállat vont.

– Minden családban előfordul ilyesmi. Még a legjobbakban is… Utána olyan boldogtalan volt a szegény kislány! De nem bírt magával. Amikor rájött, el kellett mennie.

– És aztán? – kérdezte Ravinel.

– Aztán… – Jókat kérdezel, Fernand. Az a benyomásom, hogy rájött a roham. Távolléte hazulról, futó látogatása itt, ma reggel… Pár napon belül mindenképpen hazamegy hozzád, ezt határozottan állítom.

– De hiszen ez lehetetlen! – tört ki Ravinel. – Ha egyszer… Germain felsóhajtott.

– Ettől tartottam. Nem hiszel nekünk… Marthe, nem hisz nekünk.

Marthe felemelte az egyik kezét, mintha esküt akarna tenni.

– Együtt érzek magával. Nem kellemes dolog efféléket megtudni. Amikor értesültem róla, hogy Mireille… ugye… igazán semmi kifogásom szegényke ellen… De ha engem megkérdeztek volna, én bizony az első nap figyelmeztettem volna magát… De azért ne panaszkodjon. Nincs gyerekük. Könnyen születhetett volna nyúlszájú kisbabájuk.

– Marthe!

– Tudom, mit beszélek. Annak idején megkérdeztem az orvost.

Már megint az orvos! És a röntgenfelvételek az asztal sarkán. A cseppentő a selyempapírban. És Mireille, aki már tizennégy éves korában megszökött! Ravinel a két keze közé fogta a fejét.

– Elég! – suttogta. – Megbolondítotok.

Amikor beléptem, mindjárt éreztem, hogy valami nincs rendben – folytatta Marthe. – Én nem vagyok olyan, mint Germain. Ő soha semmit nem vesz észre. Ha itt lettem volna az imént, rögtön láttam volna, hogy Mireille nem úgy viselkedik, mint máskor.

Ravinel szétmorzsolta a cigarettáját, már csak egy piszkosfehér halmocska volt az asztalon. Kedve lett volna megragadni a házaspárt, és összekoccantani egymáshoz közelítő és álságosán részvevő fejüket. Megszökött! Mintha Mireille még képes lenne megszökni! Mireille, akit saját kezűleg göngyölt bele a ponyvába. Ez összeesküvés. Mindnyájan egy húron pendülnek... De nem! Germain túl buta ehhez. Már ellentmondásokba keveredett volna.

– Milyen ruhát viselt?

Germain elgondolkodott.

– Várj csak!... A napfény egy kicsit a szemembe sütött. Azt hiszem, hogy a prémmel szegélyezett szürke kabátja volt rajta. Igen, már biztos vagyok benne… és az a kis kalapja. Mindjárt arra gondoltam, hogy az évszakhoz képest túl melegen öltözött. Könnyen meghűlhet.

– Talán éppen vonatra akart szállni? – vetette fel Marthe.

– Ó, nem. Egyáltalán nem az volt a benyomásom. Minél tovább gondolkozom, annál furcsábbnak találom, hogy egy cseppet sem látszott nyugtalannak. Régen, ha rájött a roham, ideges és feszült volt. Semmiségek miatt sírva fakadt. Ma reggel viszont nyugodtnak, nagyon nyugodtnak tűnt...

Minthogy Ravinel ökölbe szorította a kezét, még hozzátette:

– Derék asszonyka ő, Fernand.

Marthe lábasokat rakosgatott a sógora **há**ta mögött, és időnként megjegyezte:

– Ne zavartassa magát… Nagyon jól elférek…

De Ravinel kénytelen volt állandóan arrább tenni a székét, és minden mozdulat nehezére esett. Az ingaóra, egy abszurd, aranyozott ingaóra, amelyet két meztelen keblű nimfa tartott, tíz óra húszat mutatott. Lucienne már bizonyára elhagyta Le Mans-t. A szoba lassanként megtelt szomorú napfénnyel, amely árnyékban hagyta a zugokat, és mintha finom porral vonta volna be a falakat, a bútorokat, az arcokat.

– Tudom, mire gondolsz – mondta Germain.

Ravinel megremegett.

– Azt hiszed, hogy megcsalt. Igaz?

Az ostoba! Nem, ez biztosan nem komédiázik.

– Kár volna összevissza képzelődnöd. Én ismerem Mireille-t. Néha talán nehéz megérteni, de becsületes.

– Szegény Germainem! – sóhajtotta Marthe, aki krumplit hámozott.

Ez félreérthetetlenül a következőt jelentette: *„Szegény Germainem! Hát értesz te a nőkhöz?"*

Germain lehurrogta.

– Mireille? Ugyan már! Ő csak a házára, az apró tennivalóira gondol. Elég ránézni.

– Túl gyakran van egyedül – mondta halkan Marthe. – Ó, ez nem szemrehányás, Fernand. Maga kénytelen utazni, ez nyilvánvaló, de el tudom képzelni, hogy egy fiatal nő számára ez nem mindig szívderítő. Maga azt felelheti erre, hogy nem megy nagyon messze. Ez igaz. De a távollét akkor is távollét.

– Amikor én hadifogoly voltam… – kezdte Germain.

Éppen ezt a mondatot kellett volna elkerülni. Most aztán Germain, alaposan felélénkülve, hússzor hallott történeteket fog elmesélni. Ravinel már nem hallgatott oda. Nem is gondolkozott. Szelíden elmerült enyhén fájdalmas álmodozásába. Két ember lett belőle. Visszatért Enghienbe, ott bolyongott az üres szobákban. Ha valaki ebben a pillanatban ott tartózkodott volna, bizonyára látott volna egy bizonytalan körvonalú, lebegő alakot, amely Ravinelre emlékeztetett. Vajon ismerjük-e a telepátia minden rejtélyét? Germain azt állítja, hogy látta Mireille-t! De mindazok, akik jelenéseket láttak, és ezeknek a száma légió, először mindig azt hitték, hogy élő, valóságos emberek állnak előttük. A halott Mireille éppen azt a pillanatot választotta ki, hogy megjelenjen a fivére előtt, amikor az, álmából felébredve, még nem volt képes kellő figyelmet szentelni annak, amit látni vélt. Tipikus eset. Ravinel számos hasonlót talált a *Metapszichikai Szemlébe,* amelynek házassága előtt előfizetője volt. Egyébként ezek a szökések azt bizonyítják, hogy Mireille jó médium lett volna. Bizonyára rendkívül érzékeny volt mindenféle szuggesztióra. És még most is az! Talán elég volna nagyon intenzíven, nagy szeretettel gondolni rá, hogy testet öltsön.

– Tulajdonképpen mit mondott? – kérdezte Ravinel.

Germain éppen a hadifogolytábor ápolóival folytatott perpatvarairól mesélt. Kissé sértve hagyta félbe.

– Hogy mit mondott?... Ó, tudod, nem jegyeztem meg a szavait… Inkább én beszéltem, mert úgyis a röntgenfelvételemre, volt kíváncsi.

– Sokáig maradt?

– Pár percig.

– Megvárhatott volna – dörmögte Marthe.

– Éppen ez az! Ha Marthe a lakásban van, Mireille nem is mutatkozik. A természetfölöttinek megvan a maga logikája.

– Nem jutott eszedbe, hogy kinyisd az ablakot, és megnézd, hogy merre megy?

– Nekem ugyan nem. Miért is néztem volna meg?

Kár! Ha Germain megleste volna Mireille távozását, biztosan megállapíthatta volna, hogy a húga el sem hagyta az épületet… Milyen szép bizonyíték lett volna!

– Ne aggódj, öregem – mondta Germain. – Akarsz egy jó tanácsot?… Menj haza a *Derűs Lak-ba.* Talán már ott is van, és vár téged… És ha bánata van, úgyis meg tudod vigasztalni, igaz?

Megpróbált pajzánul nevetni, de köhögés lett belőle, mire Marthe szigorúan nézett rá.

– Kiskorában sohasem volt alvajáró? – kérdezte Ravinel.

Germain elkomorult.

– Ő nem… De én igen, néha. Nem szaladgáltam persze holdfényben a tetőkön, azt nem. De beszéltem, gesztikuláltam álmomban… Néha felkeltem, és a folyosón vagy egy másik szobában ébredtem fel. Nem tudtam, hogy hol vagyok. Úgy kellett visszafektetni, és a kezemet fogni. Nem mertem újra elaludni.

– Azt hinné az ember, hogy örömét leli ebben, Fernand – jegyezte meg Marthe a legélesebb hangján.

– És most már nincsenek ilyen rohamaid? – kérdezte Ravinel.

– Csak nem akarnád… Ugye iszol velünk valamit, öreg Fernand-om? Nem hívlak meg ebédre, mert a diétám elég különleges.

– Haza kell mennie – jelentette ki határozottan Marthe. – Nem hagyhatja magára az asszonykáját.

Germain előszedett a kredencből egy üveget és két ezüsttalpú, aprócska poharat.

– Tudod, hogy mit ajánlott neked az orvos – jegyezte meg Marthe.

– Ó, csak egy cseppecskét.

Ravinel összeszedte minden bátorságát.

– És ha Mireille estig sem jön haza? – kérdezte. – Akkor szerintetek mit kell tennem?

– Én még várnék. Nem gondolod, Marthe?. . . Végül is semmi sem sürget, hogy már holnap újra elutazz. Talán a boldogságod forog kockán. Hiszen érted… Ha visszamegy, és üresen találja a házat…

Képzeld magad a helyébe… Higgy nekem, vegyél ki egy hét szabadságot, és érdeklődj tapintatosan. Ha csakugyan megszökött, biztosan Párizsban bujkál. Azelőtt, ha megszökött, mindig azért tette, hogy Párizsba jöjjön. Fantasztikus, hogy Párizs mennyire vonzotta !

Ravinel akarata ellenére elbizonytalanodott, a végén már nem is tudta, meghalt-e vagy él a felesége. Koccintottak.

– Az egészségedre, Germain.

– Mireille egészségére.

– Mielőbbi visszatérésére – mondta Marthe.

Ravinel egy hajtásra kiitta a gyümölcslikőrt, és végigsimított a kezével a szemhéján. Nem. Nem álmodik. A likőr felmelegítette a torkát. Az ingaóra tizenegyet ütött. Még mindig a határnak ugyanazon az oldalán van. Tudta, hogy mit látott a saját szemével, mit érintett meg a saját ujjaival.… Például a tűzikutyákat. Azt nem könnyű megcáfolni, a több kilós tűzikutyákat!

– Adja át neki üdvözletünket.

– Mi történt?… Marthe kifelé kíséri. Ravinel észre sem vette, mikor állt fel.

– Csókold meg a nevemben – szólt utána Germain.

– Jó, jó.

Kedve lett volna odakiáltani nekik: *„De hiszen meghalt, meghalt!... Jól tudom, én öltem meg."* De uralkodott magán, mert Marthe csak örülne neki.

– Jó estét, Marthe. Ne fárassza magát. Ismerem az utat.

Az asszony a lépcsőkorlátra támaszkodva hallgatta, hogyan megy lefelé.

– Értesítsen minket, Fernand, ha megtud valamit.

*

Ravinel betér az első kocsmába, és megiszik két konyakot. Az óramutató halad. Annyi baj legyen. Taxival idejében kiér. Az a fő, az a legfontosabb, hogy most mindjárt tisztázza a helyzetet. Lássuk csak: én, Ravinel itt állok a bárpult előtt. Nem beszélek félre. Hideg fejjel elmélkedem. Már nem félek. Tegnap este, akkor igen, akkor féltem. Valamiféle őrjöngés tört ki rajtam. De már elmúlt. Na jó! Vizsgáljuk meg a tényeket a lehető legnagyobb nyugalommal… Mireille meghalt. Ebben biztos vagyok, mert abban is biztos vagyok, hogy Ravinelnek hívnak, mert az emlékezetem egyáltalán nem hagy ki, mert megérintettem a holttestét, mert ebben a pillanatban konyakot iszom, és mindez valóság… Mireille él. Ebben is biztos

vagyok, mert saját kezűleg írt egy csőpostalevelet, amelyet a postás elhozott, és mert Germain nemrég látta Mireille-t. Nincs okom kétségbe vonni a tanúskodását. Csakhogy éppen ez a bökkenő! Hogy nem lehet egyszerre élő és halott… Csak az lehetséges, hogy félig halott, és félig élő… Csak az lehetséges, hogy hazajáró lélek. Ez a logika parancsa. Nem én… igyekszem… megnyugtatni magam. Egyébként ez egyáltalán nem megnyugtató. A józan érvelés a bizonyság rá. Mireille megjelenik a fivére előtt. Talán nemsokára előttem is megjelenik. Én elfogadom a dolgot, mert *tudom,* hogy lehetséges. De Lucienne nem fogja elfogadni. Egyetemi képzettsége miatt. A gondolkodásmódja miatt. Akkor hát? Mit fogunk mondani egymásnak?

Megiszik egy harmadik konyakot is, mert belülről fázik. Ha nem volna Lucienne…

Fizet, taxiállomást keres. Most nem szabad elkerülnie Lucienne-t!

– A Montparnasse-pályaudvarra, gyorsan!

Hátradől az ülésen, elengedi magát. Már azon töpreng, hogy amit az imént gondolt, vajon nem túlerőltetett agyának csapongása-e. És lassan kezdi meggyőzni magát, hogy kilátástalan helyzetben van. Mindenképpen üldözött vad. Fáradt. Tegnap szerette volna viszontlátni Mireille-t. Akkor lehetségesnek érezte. Most fél tőle. Arra számít, hogy Mireille meg fogja gyötörni. Hogyan is felejthetné el?… Miért ne emlékeznének a halottak?… Megint ezek a gondolatok!... A kocsi szerencsére megáll. Ravinel nem várja meg a visszajáró aprót. Rohan. Embereket lök félre, eléri a peront. Egy villamos mozdony közelít lassan, megáll az ütközőbak előtt, az utasok tömege kiözönlik a szerelvényből, elönti a gyalogjárókat. Ravinel odamegy a jegyszedőhöz.

– Ez a nantes-i vonat?

– **Ez.**

Különös türelmetlenség keríti hatalmába. Lábujjhegyre emelkedik, tekergeti a nyakát, végül meglátja a szigorúan öltözött, sötét kosztümöt és svájci sapkát viselő, látszólag nyugodt nőt.

– Lucienne!

Kezet fognak, kétségtelenül óvatosságból.

– Ijesztő az arcod, szegény Fernand**-om.**

A férfi szomorúan elmosolyodik.

– Mert meg vagyok ijedve – **mondja.**

8.

A metró korlátjához húzódtak, hogy szabaduljanak a tolongásból.

Nem volt időm szobát foglalni – mentegetőzött Ravinel. – De nem lesz nehéz ...

– Szobát! De hiszen hat órakor feltétlenül vissza kell utaznom. Éjszakás vagyok.

– Vagy úgy! Csak nem…

– Mit csak nem?... Csak nem hagylak magadra?... Ezt akarod mondani. Azt hiszed, hogy veszélyben vagy… Na nézzük, nincs errefelé egy nyugodt kávéház, ahol zavartalanul beszélgethetünk? Mert én főleg azért jöttem, hogy beszélgessünk. Tudod-e? Hogy megnézzem, nem vagy-e beteg.

Lucienne lehúzta a kesztyűjét, megfogta Ravinel csuklóját, aztán a járókelőkkel mit sem törődve, megveregette az arcát, sőt még meg is csípte.

– Szavamra, lefogytál. A bőröd sárga és petyhüdt, a szemed zavaros.

Ebben rejlett Lucienne ereje. Soha nem törődött mások véleményével, fütyült rá, mit gondolhatnak róla. A körülöttük ordítozó rikkancsok közt képes volt megmérni Ravinel pulzusát, megnézni a nyelvét, vagy kitapogatni a nyirokcsomóit. És Ravinel máris biztonságban érezte magát. Lucienne-ben, hogy is mondják –. nyoma sincs zavarosságnak, homályosságnak. Lucienne határozott, egy kissé éles, majdnem agresszív. A hangja tiszta, sohasem tétovázik. Ravinel néha szeretett volna Lucienne lenni. Néha pedig gyűlölte, ugyanezekből az okokból. Mert egy hideg, sima, nikkelezett, szokatlan orvosi műszerre emlékeztetett. Most azért Lucienne is nehezen tudja majd megmagyarázni…

– Menjünk végig a rue de Rennes-en – mondta a férfi. – Ott biztosan találunk egy csendes bisztrót.

Átvágtak a téren. Lucienne volt az, aki belekarolt, mintha irányítani akarná, vagy mintha meg akarná akadályozni, hogy elessen.

– Semmit sem értettem a két telefonodból. Először is rosszul

lehetett hallani. Aztán meg túl gyorsan beszéltél. Kezdjük az elején. Mire tegnap reggel hazamentél, Mireille holtteste eltűnt. Így van?

– Pontosan.

Félszemmel Lucienne-t leste, és azon tűnődött, hogyan fogja megoldani ezt a problémát ő, aki gyakran ismételgette: „Ne ragadtassuk el magunkat!... Csak egy csepp józan észre van szükség…” Járás közben nem engedték elterelni a figyelmüket, tekintetüket nem hagyták elkószálni a hosszan elhúzódó utcán, amely kéklőn ereszkedett le a Saint-Germain-des-Prés felé, mintha völgybe szállna alá. Ravinel elengedte magát. Most cipelje Lucienne egy keveset a terhet.

– Erre nem lehet sokféle magyarázat – mondta az asszony. – Elvihette a patak sodra a holttestet?

Ravinel elmosolyodott.

– Lehetetlen! Először is a pataknak alig van sodra, ezt te is ugyanolyan jól tudod, mint én. És ha mégis feltételeznénk, a hulla megrekedt volna a zubogó után, gátat alkotott volna. S én az első pillanatban felfedezem. Képzelheted, hogy mindenütt kerestem, mielőtt telefonáltam neked.

– Hát igen, ezt elhiszem.

Lucienne összeráncolta a homlokát, Ravinel pedig rosszul elfojtott nyugtalansága ellenére őszinte örömet érzett, amikor azt látta, hogy az asszony elbizonytalanodik, mint a vizsgázó, amikor váratlan kérdést kap.

– Talán ellopták a holttestet, hogy megzsaroljanak – vetette fel Lucienne meggyőződés nélkül.

– Lehetetlen!

Ezt egy kis leereszkedéssel mondta, hogy megalázza Lucienne-t.

– Lehetetlen! Nyugodtan elmondhatom, hogy nagyítóval vizsgáltam meg ezt a feltevést. Még a postás lányát is kikérdeztem, egy kislányt, aki minden reggel kiviszi a kecskéjét a mosóházzal szemközti rétre.

– Kikérdezted?… Remélem, nem fogott gyanút?

– Óvatos voltam. A kölyök egyébként félig-meddig idióta… Szóval ez a feltevés nem állja meg a helyét. Miért lopta volna el valaki a hullát? Hogy megzsaroljon; amint mondod, vagy egyszerűen azért, hogy ártson nekem. Csakhogy velem senki sem foglalkozik… Meg aztán, ellopni egy hullát, tudod, hogy mit jelent?... Nézd csak, van itt egy kis kávéház, ez éppen megfelel.

Két cserép kecskerágó, parányi bárpult, három asztal szorosan

a kályha mellett. A tulaj sportújságot olvas a kasszánál.

– Nem. Ebéddel nem szolgálhatunk. De ha parancsolnak szendvicset… Rendben van. És két korsó sört!

A férfi bement a hátsó helyiségbe, amelyről látszott, hogy kicsi. Ravinel félrehúzta az egyik asztalt, hogy Lucienne leülhessen. A kávéház előtt autóbuszok álltak meg nyikorogva, letettek két-három utast, és továbbindultak. Tömegük gyors árnyékot vetett. Lucienne letette a kalapját, és rátámaszkodott a kerek asztalra.

– Most pedig hadd lássam azt a csőpostalevelet.

És már nyújtotta is a kezét.

Ravinel a fejét rázta.

– Ott maradt. Azóta nem mentem haza. De nagyjából kívülről is tudom. Hallgass ide: *„Kénytelen vagyok két-három napig távol maradni. De ne nyugtalankodj. Nincs semmi komoly baj …"* H m ! . . . *„Az élelmiszertartó szekrényben találsz ennivalót... Edd meg a megkezdett lekvárt…"*

– Tessék?

– Tudom, hogy mit beszélek. *„Edd meg a megkezdett lekvárt, mielőtt kinyitsz egy másik üveget, és ne felejtsd el gondosan elzárni a gázcsapot, ha már nincs szükséged a tűzhelyre. Erre sohasem gondolsz. A viszontlátásra. Csókollak …"*

Lucienne éles pillantást vetett a szeretőjére. Egy kis ideig csendben maradt, aztán megkérdezte:

– Az írását természetesen felismerted?

– Hát persze.

– Egy írást tökéletesen lehet utánozni.

– Tudom. De nemcsak az írás számít, hanem a hangvétel is. Meg vagyok győződve róla, hogy ez a levél Mireille kezétől származik.

– És a postai bélyegző? Csakugyan igazi? Ravinel vállat vont.

– Ha már itt tartasz, azt is megkérdezheted, hogy a postás igazi volt-e.

– Ebben az esetben csak egyetlen magyarázat lehetséges. Mireille még nantes-i utazása előtt írt neked.

– Megfeledkezel a bélyegzőn levő **dá**tumról. A levelet aznap adták fel Párizsban. Ugyan ki vitte volna el a postára?

A tulaj megérkezett a szendvicsekkel, amelyeket egy tányéron halmozott fel. Elhozta a két korsó sört is, és újra belemerült az újság olvasásába. Ravinel halkabbra fogta a hangját.

– Aztán ha Mireille csak egy kicsit is gyanakodott volna,

felelősségre vont volna minket. És nem elégedett volna meg azzal, hogy megemlíti a megkezdett lekvárt.

– Mindenekelőtt pedig nem ment volna el Nantes-ba – jegyezte meg Lucienne. – Nem, az mindenképpen nyilvánvaló, hogy ez a levél nem íródhatott… előtte.

Beleharapott az egyik szendvicsbe. Ravinel megitta a söre felét. Még egyszer sem érezte ilyen tisztán, hogy milyen képtelen helyzetben vannak. És azt is érezte, hogy Lucienne alól fokozatosan kicsúszik a talaj. Az asszony visszatette a szendvicset, és eltolta a tányért.

– Nem vagyok éhes. Mindaz, amit mesélsz, annyira... váratlan! Mert ha ez a levél nem íródhatott előtte, még kevésbé íródhatott… utána. És nincs benne fenyegetőzés, mintha annak, aki fogalmazta, kihagyott volna az emlékezete.

– Nagyon jó – suttogta Ravinel. – Jó úton jársz.

– Hogyhogy?

– Nem fontos. Folytasd.

– No de éppen… nem nagyon értem. Hosszú, mély pillantást váltottak. Az asszony végül elfordította a fejét, és láthatólag zavartan megkockáztatta:

– Talán egy hasonmás? – Lucienne ezúttal bevallotta, hogy vereséget szenvedett. Egy hasonmás! Egy hasonmást fojtottak vízbe! – Nem – folytatta az asszony máris. – Ez nevetséges!... Ha fel is tételezzük, hogy van olyan nő, aki meglepően hasonlít Mireille-re, hogyan téveszthetted volna össze őket te?… Vagy akár én, amikor láttam a holttestét… És ez a nő a kezünkbe adta volna magát?

A férfi engedélyezett még egy kis gondolkodási időt Lucienne-nek. A buszok szinte a járdát súrolták, majd eltávolodtak utasokból álló rakományukkal, amely szelíden ringatózott a peronon. Nagy ritkán belépett egy-egy férfi, rendelt egy pohár italt, és oldalpillantást vetett a megdermedt párra, amely se nem evett, se nem ivott, és mintha sakkjátszmát folytatott volna.

– Még nem mondtam el neked mindent – szólalt meg hirtelen Ravinel. – Mireille ma reggel meglátogatta a fivérét.

Döbbenet, majd félelem kifejezése jelent meg Lucienne szemében. A büszke Lucienne szemében! Most bezzeg megszeppent.

– Felment hozzá, megcsókolta, pár percig beszélgettek.

Lehetséges persze – mondta Lucienne tűnődve –, hogy a másik, a második a hasonmás. De Germain ennek éppúgy nem ugrott volna be, mint mi magunk. Azt mondod, hogy beszélt vele,

hogy megcsókolta… Lehetséges, hogy egy másik nőnek ugyanolyan hangja, ugyanolyan hanghordozása, ugyanolyan járása, ugyanolyan gesztusai legyenek?… Nem, ez valószínűtlen! A hasonmások szerepeltetése regénybe illő trükk.

– Van még egy magyarázat – mondta Ravinel. – A katalepszia! Mireille minden szempontból halottnak látszott… de a mosóházban magához tért.

– És minthogy Lucienne szemlátomást nem értette, így folytatta:

– A katalepszia létezik. Valamikor sokat olvastam róla.

– Katalepszia, miután valaki negyvennyolc órát töltött víz alatt?

Ravinel megérezte, hogy Lucienne mindjárt megharagszik, és intett neki, hogy ne emelje fel a hangját.

– Ide hallgass – mondta Lucienne. – Ha kataleptikus esetről volna szó, azonnal abbahagynám az orvosi gyakorlatot, érted? Mert akkor az orvostudomány többé nem lenne tudomány, mert akkor…

Úgy tűnt, hogy nagyon szívére vette a dolgot. Remegett a szája.

– A halál beálltát végül is meg tudjuk állapítani. Akarod, hogy bizonyítékokat soroljak fel? Hogy elmondjam, miből állapítottam meg… Szóval te azt képzeled, hogy csak úgy vaktában állítjuk ki a halotti bizonyítványokat?

– Kérlek, Lucienne.

Elhallgattak, de a szemük villogott. Lucienne büszke a tudományára, a társadalmi helyzetére. Tudja, hogy hivatása magaslatáról lenézhet a férfira. Mindig is szüksége volt rá, hogy az csodálja. Most pedig Ravinel arra vetemedik, hogy… Egy mentegetőző szót vagy gesztust várva figyelte a másikat.

– Ezen nincs mit vitatkozni – folytatta kórházi hangján. – Mireille meghalt. A többit magyarázd úgy, ahogy akarod.

– Mireille meghalt. És Mireille mégis él.

– Én komolyan beszélek.

– Én is. Én azt hiszem, hogy Mireille …

Szabad bevallania Lucienne-nek?… Legtitkosabb gondolatait sohasem árulta el neki, de tudta, hogy az asszony alaposan ismeri, kicsit ugyan elméletileg, ez nem vitás, de nagyon megbízhatóan. Végül rászánta magát.

– Mireille kísértet – suttogta.

– Micsoda?

– Ahogy mondom: kísértet. Úgy és akkor jelenik meg, ahogy és amikor akar. Testet ölt.

Lucienne újra megfogta a csuklóját, mire a férfi elvörösödött.

– Nem mernék ilyesmit bárkinek elmondani, ezt vedd számításba. Egy hátsó gondolatomat, egy feltevésemet közlöm veled. Én hihetőnek tartom.

– Alaposan meg kell hogy vizsgáljalak – suttogta Lucienne. – Kezdem azt hinni, hogy rögeszméd van. Nem magad mesélted nekem egyszer, hogy az apád?…

Az arca hirtelen megkeményedett, és ujjai úgy megszorították Ravinel csuklóját, hogy az már fájt.

– Fernand!... Nézz rám… Nem lehetséges, hogy te esetleg komédiázol velem?

Idegesen felkacagott, keresztbe fonta a karját, előrehajolt. Az utcáról azt hihették volna, hogy a száját nyújtja oda a szeretőjének.

– Ne nézz engem ostobának, hallod-e! … Sokáig akarod még a bolondját járatni velem? Mireille meghalt. Ezt tudom. És te el akarod hitetni velem, hogy elrabolták a hulláját, hogy feltámadott, hogy Párizsban sétifikál… Én pedig, minthogy… igen, bevallhatom, minthogy szeretlek… gyötröm magam.

– Halkabban, Lucienne, kérlek.

– Kezdem már érteni… Végül is nekem akármit bemesélhetsz. Én nem voltam ott! De vannak bizonyos határok, amelyeket nem lehet átlépni. Ugyan már, légy végre őszinte: hová akarsz kilyukadni?

Ravinel még sohasem látta ilyen feldúltnak. Dühében majdnem dadogott, és bőre az orrcimpái körül egyre nagyobb folton ólomszürke lett.

– Lucienne! Esküszöm, hogy nem hazudok neked.

– Na nem! Ne erőlködj. Hajlandó vagyok sok mindent tudomásul venni, de nem hiszem el, hogy a kör négyszögletes, hogy egy halott él, és hogy a lehetetlen lehetséges.

A kávéház tulajdonosa közönyösen olvasgatott. Annyi párt látott már! Annyi fura kijelentést hallott már! De Ravinel, akit nyugtalanított, hogy háta mögött ott érzi mozdulatlan jelenlétét, meglengetett egy bankjegyet.

– Fizetek!

Majdnem mentegetőzött, hogy nem nyúlt a szendvicsekhez. Lucienne bepúderezte magát, arcát a táskája mögé rejtette. Elsőnek kelt fel, és úgy ment ki, hogy oda se nézett, vajon követi-e a férfi.

– Ide hallgass, Lucienne… Esküszöm, hogy igazat mondtam.

Az asszony a kirakatok felé fordított fejjel lépkedett, Ravinel pedig a járókelők miatt nem mert hangosabban beszélni.

– Hallgass meg, Lucienne!

Rettentő buta volt ez a jelenet, előre nem is tudta elképzelni, s közben telt-múlt az idő! Lucienne hamarosan visszamegy a pályaudvarra, és őt magára hagyja, hogy egyedül nézzen szembe minden fenyegetéssel, minden veszéllyel… Kétségbeesetten ragadta meg a karját.

– Lucienne… Tudod, hogy nem áll érdekemben…

– Nem? És a biztosítás?

– Mit akarsz ezzel mondani?

– Pedig egyszerű. Nincs hulla, nincs kártérítés. Te majd azt meséled nekem, hogy a biztosítást nem lehetett érvényesíteni, hogy nem kaptál egy fillért sem.

Egy férfi jól megnézte őket. Talán meghallotta Lucienne utolsó mondatát? Ravinel rémült tekintettel nézett körül. Ez a vita az utcán... Ez mindennél rosszabb!

– Lucienne! Nagyon kérlek! Ha el tudnád képzelni, hogy mi mindent éltem át Menjünk be ide.

Éppen maguk mögött hagyták a boulevard Saint-Germain kereszteződését, és a templomot körülvevő tér mellett mentek. A padok nedvesek voltak. Szomorú fény szűrődött át a csupasz ágak közt.

Nincs hulla, nincs kártérítés. Ravinel eddig egy pillanatra sem gondolt a kérdésnek erre az oldalára. Leült egy pad szélére. Ez itt már a vég. Lucienne állva maradt mellette, cipője orrával a száraz leveleket bökdöste. A rendőrök füttyszava, az autók surrogása, az orgona szaggatott bugása, amely kiszűrődött a templom párnázott kapuján… a mások élete! Ó, ha nem lenne többé Ravinel!

– Magamra hagysz, Lucienne?

– Bocsánat, azt hiszem, hogy inkább te… A férfi ráterítette a padra a felöltőjét.

– Gyere ide… Csak nem fogunk most veszekedni?

Lucienne is leült. A térről jövő asszonyok bizalmatlanul néztek rájuk. Nem, ezek ketten nem olyanok, mint más szerelmesek.

– Számomra ez sohasem volt pénzkérdés, nagyon jól tudod – folytatta a férfi fáradtan. – És különben is, gondolkozz egy kicsit… Tegyük fel, hogy hazudni akarok neked. Vajon komolyan remélhetem-e, hogy sohasem tudod meg az igazat?. . . Csak ellátogatsz Enghienbe, tájékozódsz, és mindjárt rájössz…

A nő mérgesen vállat vont.

– Hagyjuk a biztosítást. De hátha megijedtél a végső teendőktől? Hátha meginogtál, hátha inkább eldugtad, elástad a holttestet?

– De hiszen ez még veszélyesebb volna az én szempontomból. Akkor már nem lehetne szó balesetről, és mindjárt engem gyanúsítanának… De végül is, miért találtam volna ki a csőpostalevelet vagy a Germainnél tett látogatást?

Az alkonyatban kigyúltak a kirakati fények. Az autók helyzetlámpáit is kezdték már meggyújtani, de az útkereszteződésben még világos volt. Ez az a bizonytalan pillanat, amelytől mindig félt, az a pillanat, amely valaha véget vetett játékainak a szűk szobában, ahol anyja a lassan sötétedő ablak mellett kötögetett, és már csak fekete körvonalai maradtak meg, míg árnyékkeze mintha késekkel játszott volna. És Ravinel hirtelen megértette, hogy nem menekülhet többé. Antibes-nak vége!

– Hát nem érted? – dörmögte. – Ha a biztosító nem fizet, soha nem lesz elég erőm, hogy… hogy…

– Te mindig magadra gondolsz, szegény barátom – mondta Lucienne. – Ha legalább tennél valamit! De nem. Isten tudja, milyen fantasztikus álmodozásba menekülsz. Hajlandó vagyok tudomásul venni, hogy a holttest eltűnt. Mit tettél azért, hogy megtaláld? Egy hulla nem szokott egyedül sétálni.

– Mireille azelőtt is többször megszökött. – Micsoda? Te gúnyolódsz velem?

Hát igen, Ravinel tisztában volt megjegyzésének teljes képtelenségével. És mégis sejtette, hogy ez a szökési história fontos, hogy valami módon kapcsolódik a hulla eltűnéséhez. Idézte Germain szavait, és Lucienne újból vállat vont.

– Na jó! Mireille nemegyszer megszökött, amíg élt. De arról mindig megfeledkezel, hogy meghalt. Tekintsünk el a levelétől, a fivérénél tett látogatástól…

Ez a kifejezés jellemző volt Lucienne-re. „Tekintsünk el!" Könnyű mondani.

– A lényeg a holttest. Valahol lennie kell. – Germain nem bolond.

– Mit tudom én! Nem is akarom tudni. Én tényekre alapozva okoskodom. Mireille meghalt. A hullája eltűnt. A többinek nincs jelentősége. Tehát meg kell keresni, és meg kell találni a hullát. Ha nem keresed, ez azt bizonyítja, hogy már nem érdekelnek a terveink. Ebben az esetben…

Hangsúlya világosan azt jelentette, hogy Lucienne egyedül is törekedni fog a tervek megvalósítására, hogy egyedül is útnak ered. Egy pap ment arra hosszú köpenybe burkolódzva. Aztán, akárcsak holmi összeesküvő, eltűnt egy kis ajtó mögött.

– Ha ezt tudom – mondta Lucienne –, másképpen állítom össze a terveimet.

– Jól van. Tovább fogom keresni. Az asszony dobbantott.

Nem arról van szó, Fernand, hogy kényelmesen keresgélj. Úgy látszik, nem érted, hogy ez az eltűnés kezd veszélyessé válni. Előbb-utóbb rá kell szánnod magad, hogy értesítsd a rendőrséget.

– A rendőrséget! – ismételte meg a férfi rémülten.

– Persze! A feleséged nem ad életjelt magáról…

– És a levél?

– A levél!... Hát igen, a levél tulajdonképpen ürügy lehet rá, hogy várakozz… Az a szökési história is! De végső fokon az eredmény ugyanaz. Ez csak idő kérdése. El kell menni.

– A rendőrségre!

– Igen, a rendőrségre… Ezt nem lehet elkerülni. Szóval higgy nekem Fernand, ne tétovázz, keresd meg! Keresd komolyan. Ha nem laknék olyan messze, én bezzeg megtalálnám, erre esküszöm!

Felállt, lehuzigálta a kabátját, és egy kurta mozdulattal a hóna alá kapta a táskáját.

– Ideje indulni, nem szeretnék állva utazni.

Ravinel nehézkesen feltápászkodott. Na jó! Lucienne-re nem szabad többé számítania. Már a defektnél is kis híján faképnél hagyta. Vagy nem?… Egyébként ez érthető. Mindig inkább csak szövetségesek voltak, bűntársak.

– Természetesen mindenről tájékoztatsz.

– Hát persze – sóhajtott Ravinel.

Csak Mireille-ről beszéltek, és miután ezt a témát láthatólag kimerítették, nem maradt mondanivalójuk. Szótlanul mentek végig a rue de Rennes-en. Már nem is tartoztak össze. Elég volt ránézni Lucienne-re, és tudni lehetett, hogy **ő** mindig ki fogja vágni, magát. Ha a rendőrség komolyan elkezd kíváncsiskodni, Ravinel egyedül fog fizetni, ebben biztos volt. Ezt már megszokta. Már olyan régóta csak fizet!

– Azt is szeretném, ha vigyáznál magadra – mondta Lucienne.

– Ó, hát tudod…

– Én nem tréfálok.

Úgy van! Lucienne sohasem tréfált. Mikor látta őt a férfi felszabadultnak, mosolygósnak, bizakodónak? Hosszú lejáratra élt, hetek, hónapok távlatában. A jövő volt a menedéke, mint ahogy a legtöbb emberé a múlt. Mit várt a jövőtől? Ravinel babonás félelemből sohasem tette fel Lucienne-nek ezt a kérdést. Nem volt nagyon biztos benne, hogy ő fontos szerepet játszik ebben a

jövőben.

– Engem nyugtalanít, amit az imént mondtál – kezdte újra Lucienne.

A férfi megértette, hogy mire céloz, és lehalkította a hangját:

– Pedig az mindent megmagyarázna.

A nő megfogta a karját, és egy kicsit hozzásimult.

– Te ugye azt hiszed, hogy láttad azt a levelet. De én kezdem megérteni, drágám, hogy mi van veled. Rosszul tettem, hogy elragadtattam magam. Látod, az embernek mindig orvosként kellene gondolkodnia… Nincsenek hazugok. Csak beteg emberek vannak. Egy pillanatra azt hittem, hogy a bolondját akarod járatni velem. Gondolhattam volna, hogy a múltkori éjszakai utazás. . . és mindaz, ami megelőzte, aláásta az ellenállásodat.

– De miután Germain is. . .

– Germaint hagyjuk. Az ő tanúsága a lehető leggyanúsabb, és ezt te ismernéd el elsőként, ha képes volnál gondolkodni. El kell hogy küldjelek Brichet-hez. Ő majd kianalizál.

– És ha beszélek? Ha mindent elmondok neki?

Lucienne élénk mozdulattal felemelte a fejét, és az álla előreszegeződött. Dacolt Brichet-vel és minden gyóntatóval; dacolt a jóval és a rosszal.

– Ha Brichet-től félsz is, tőlem csak nem fogsz félni. Én magam vizsgállak meg. És megígérem, hogy nem fogsz több kísértetet látni. Addig is írok neked egy receptet.

Megállt egy lámpa alatt, elővett egy recepttömböt a táskájából, és írni kezdett. Ravinel homályosan érezte, hogy ez a jelenet mennyire csikorgó és hamis. Lucienne igyekszik megnyugtatni őt. De kétségtelenül máris arra gondol, hogy vissza sem jön többé, hogy nem is találkozik többé Ravinellel, s a férfi menthetetlenül elveszett, mint az a katona, akit otthagynak az őrhelyén, a senki földjén, és azt mondják neki, hogy a váltás hamarosan megérkezik.

– Tessék!... Jóformán csak nyugtatókat írtam fel. Igyekezz aludni, kicsikém. Öt napja feszült idegállapotban élsz. Ennek nagyon rossz vége lehet, tudod-e?

Megérkeztek a pályaudvarhoz. A *Dupont* ki volt világítva. Lehet, hogy ez jelkép?... Újságárusok, taxik, tömeg. . . Lucienne percről percre idegesebb lett. Vásárolt egy halom képes újságot. Szóval még olvasni **is** lesz ereje!

– Ha én **is** elutaznék?

– Fernand, megbolondultál? Neked el kell játszanod a szerepedet.

És a következő meglepő kijelentést tette:

– Végül is Mireille a te feleséged volt. Azt kellett hinni, hogy egyáltalán nincs bűntudata. Ravinel arra vágyott, hogy eltűnjön a felesége. Lucienne a haszonban való részesedése fejében értelmével és kezdeményezőkészségével sietett a segítségére. De **a** felelőssége nem terjed túl ezen. Ravinelnek magának kell kimásznia a csávából. És **a** férfi arra gondolt – ami semmivel sem volt kevésbé meglepő –, hogy Mireille és ő nagyon egyedül vannak.

Vett egy peronjegyet, és követte Lucienne-t.

– Visszamész Enghienbe? – kérdezte az asszony. – Jobb volna, ha visszamennél. Már holnap láss neki az alapos keresésnek.

Az alapos keresésnek – ismételte meg **a** férfi fájdalmas gúnnyal.

Elmentek egy üres kocsikból álló szerelvény mellett, és egy hídon átkeltek egy jelzőlámpákkal szegélyezett hosszú út fölött, amelynek fényei mintha valahol nagyon messze, a szürkén gomolygó felhős ég alatt találkoznának egymással.

– Ne felejts el benézni a céghez. Kérj tőlük szabadságot. Nem fogják megtagadni… Aztán pedig olvass újságot. Talán megtudsz valamit.

Mindez csak vigasz. Üres szavak. Hogy megtörjék a csöndet, hogy törékeny pallót vessenek kettőjük közé, amely pár perc múlva összetörik, és a mély örvénybe zuhan. Ravinel becsületbeli kötelességének érezte, hogy végigjátssza a játékot. Keresett egy fülkét, és talált egy üres sarkot egy lakkszagú, új vagonban. Lucienne pedig ragaszkodott hozzá, hogy a lehető legtovább a peronon maradjon. Az egyik ellenőr kénytelen volt inteni neki. Olyan hevesen csókolta meg a férfit, hogy az meglepődött.

– Bátorság, drágám. Telefonálj!

A vonat nagyon lassan gurulni kezdett. Lucienne arca eltávolodott, már csak egy fehér folt látszott belőle. Az ablakokban idegen arcok vonultak el sorra, és minden szem Ravinelre szegeződött. Ő megigazította a gallérját. Rosszul érezte magát. A vonat elszáguldott a tarka jelzőfényekkel kilyuggatott messzeségbe. Ravinel sarkon fordult, és szembenézett a jövővel.

9.

Elalvás előtt Ravinel sokáig gondolkozott Lucienne szavain: „Egy hulla nem szokott egyedül sétálni.” Másnap reggel az ébredés első tétova, mozdulatai után hirtelen eszébe jutott egy apró részlet, amely mindaddig elkerülte a figyelmét, egy olyan egyszerű dolog, hogy görcsbe rándult arccal, kavargó fejjel mozdulatlanná dermedt. Mireille személyazonossági igazolványa a táskájában maradt, a táskája pedig ott volt Enghienben, a házukban. A holttestet tehát semmiképpen sem lehetett azonosítani. Ha a tolvajok megszabadultak baljós terhüktől, és ha azóta megtalálták… A fenébe! Hová kerülnek **a** névtelen hullák? A hullaházba!

Ravinel egykettőre megtisztálkodott, aztán telefonált a boulevard de Magentára, és pár nap szabadságot kért. Semmi nehézség. Utána megkereste a hullaház címét **a** telefonkönyvben, miután idejében eszébe jutott, hogy a hullaházat hivatalosan Törvényszéki Orvostani Intézetnek nevezik… A place Mazas-n van, jobban mondva a quai de la Rapée-n, kétlépésnyire az Austerlitz-hídtól. Végre! Most majd megtudja...

A *Bretagne Szállóban* aludt, amikor tehát kilépett a kapun, a Montparnasse -pályaudvar előtti téren találta magát, de nehezen tájékozódott. Sűrű, zöldes köd volt, s ez afféle tenger alatti fennsíkká alakította át a teret, amelyet bizarrul fénylő formák barázdáltak. A *Dupont* egy égő lámpákkal elsüllyedt személygőzöshöz hasonlított. Ott ragyogott nagyon messze, a víz fenekén, és Ravinelnek sokáig kellett gyalogolnia, amíg odaért. Állva ivott meg egy kávét a pultnál, egy vasutas mellett, aki éppen azt magyarázta a pincérnek, hogy minden vonat késik, és a 602-es, amelyet Le Mans felől vártak, Versailles közelében kisiklott.

– És a Meteorológiai Intézet azt mondja, hogy ez a mocsok köd napokig eltart. Londonban a gyalogosok állítólag zseblámpával kénytelenek közlekedni.

Ravinel tompa nyugtalanságot érzett. Miért van köd? Miért éppen ma van köd? Az embert súroló alakok közt hogyan lehet megkülönböztetni azokat, akik élnek, és azokat… Képtelenség! De mi módon akadályozza meg, hogy ez a nyúlós köd behatoljon a

mellkasába, és lassan forogni kezdjen a fejében, mint az ópium füstje? Egyszer minden hamis, máskor minden igaz.

Egy bankjegyet dobott a pultra, és kimerészkedett a járdára. Alighogy hátat fordított a fényeknek, máris elvesztették erejüket, máris megvonták tőle oltalmukat. A nyirkos űr a kijelölt átkelőhelynél kezdődött, abban a bizonytalan térségben, ahol összevissza kavarogtak a motorok, a vaksi szemekre emlékeztető fehér fényszórók és a koppanó léptek, a végtelen lassan koppanó léptek, amelyekről nem lehetett tudni, hogy kinek a léptei. Egy taxi állt meg a *Dupont* előtt, Ravinel odarohant. Nem merte kimondani, hogy:

– A hullaházba! – hanem zavaros magyarázatokat hebegett, míg a gépkocsivezető unott arccal hallgatta.

Jó volna, ha elhatározná magát. Hová akar menni?

– A quai de La Rapée-ra.

A taxi olyan lendülettel indult meg, hogy Ravinel nekilódult a háttámlának. Rögtön megbánta elhatározását. Mit csinál majd a hullaházban? Mit mond? Milyen kelepcébe csalják ott? Mert valahol ott van a kelepce. A kelepce, amelyben egy hulla a csalétek. Hirtelen maga előtt látta a szárnyas hálóvarsákat, ezeket a drótból készült különös alkotmányokat; amelyek kezelését el szokta magyarázni az ügyfeleinek. „Ide ráerősít egy darab húst vagy tyúkbelet… A víz folyásával szembefordítva bemeríti a füves mederbe… A hal észre se veszi, hogy megfogták." Valahol kelepce rejtőzik.

A hirtelen fékezéstől feljajdultak a kerékgumik, és Ravinel előrebukott. Az ablakon kihajló gépkocsivezető a ködöt, a láthatatlan járókelőt szidta. Aztán egy rántással újra beindította a kocsit. Időnként a keze fejével megtörölte a szélvédőt a szeme előtt, és szakadatlanul morgott. Ravinel nem ismerte meg a körutat, és már nem tudta, hogy melyik negyeden hajtanak keresztül. Vajon nem része-e a kelepcének a taxi is? Mert Lucienne-nek igaza van: egy holttest nem párolog el. Mireille talán képes újra testet ölteni és visszajárni, de ez már egy másik probléma, ez az ügy csak Mireille-re és őrá tartozik. Ezzel szemben ott van a holttest! Azt miért lopták volna el, és aztán miért hagyták volna ott? Hová akarnak kilyukadni? Vajon Mireille-től ered-e a fenyegetés vagy Mireille holttestétől, esetleg egyszerre mind a kettőtől? Ha így tette fel a kérdést, volt benne valami megdöbbentő, de hogyan tegye fel másképpen?

Bizonytalan, reszketeg fények vonultak el jobb kéz felől, bizonyára az Austerlitz-pályaudvar fényei. A taxi kanyarodott, és benyomult valami vattás puhaságba, amelybe beleveszett a reflektorok fénye. A Szajna nyilvánvalóan ott folyt egészen közel, de

az ablakon át csak a mozdulatlan felhőzetet lehetett látni, amikor pedig a taxi megállt, nagy csönd burkolta be Ravinelt. A csöndet a lelassított motor csak alig zavarta meg, pincecsönd, alagsori csönd, figyelmeztetéssel egyenértékű csönd volt. A köd takarta autó lassan eltávolodott, Ravinel meghallotta a víz hangját, a tetőkről hulló cseppek koppanását, az átitatott föld nedves cuppogását, egy patak csörgedezését, a bizonytalan, cseppfolyós neszeket, amelyek mintha egy mocsár neszei lettek volna. A mosóházra gondolt, és kezét rátette pisztolyára. Ez volt az egyetlen szilárd tárgy, amelyre támaszkodhatott a tér egyetemes bomlása közepett. Tapogatózva haladt egy korlát mellett. A köd a combját harapdálta, hideg cafatokban tekeredett a lábikráira. Ösztönösen felemelte a lábát, mint a horgász, aki ingoványos talajra tévedt. A ház váratlanul úgy magasodott fel előtte, mintha csak a földből nőtt volna ki. Felment a lépcsőkön, az előcsarnok mélyén megpillantott egy hordágyat, aztán, belökött egy ajtót.

Egy iroda, iratrendezőkkel és egy zöld lámpával, amelynek fénye nagy kerek fénykört hasított ki a padlóból. Fűtőtest, amelyen vízzel teli lábas duruzsolt. Gőz, dohányfüst és köd. A szoba ázott szagot és fertőtlenítőszertől eredő bűzt árasztott. A tisztviselő az íróasztal mögött ült, ezüstpajzzsal díszített sapkáját a tarkójára tolta. Egy másik férfi úgy tett, mintha a fűtőtestnél melegedne. Gyűrött felöltőt viselt, amely már kifényesedett a csípője körül, de új cipője volt, amely mindig megcsikordult, amikor megmozdult. Mindketten Ravinelt figyelték, aki gyanakodva lépett közelebb.

– Mit akar? – kérdezte a tisztviselő a széken hintázva.

Idegesítő volt érezni a másik férfi jelenlétét a háta mögött, és hallani a cipője halk csikorgását.

– A feleségem miatt jöttem – mondta Ravinel. – Vidéki útról érkeztem haza, és nem találtam otthon. Nyugtalanít a távolléte.

A tisztviselő rápillantott a másik férfira, és Ravinelnek az volt a benyomása, hogy csak nehezen fojtja el mosolyát.

– Értesítette már a rendőrséget?… Hol lakik?

– Enghienben… Nem. Még senkit sem értesítettem.

– Rosszul tette.

– Nem tudtam.

– Legközelebb tudni fogja.

Ravinel zavarában a másik férfi felé fordult. Az, kezét a fűtőtest közelében tartva, szórakozottan sétáltatta tekintetét a levegőben. Kövér volt és táskás szemű, gyertyaszínű álla majdnem eltakarta keménygallérját.

– Mikor jött haza vidéki útjáról?

– Két napja.

– Először van távol a felesége?

– Igen… Vagyis nem… Amikor még egész fiatal volt, megesett, hogy elszökött hazulról. De most már évek óta…

– Tulajdonképpen mitől tart?… öngyilkosságtól?

– Nem tudom.

– Hogy hívják?

Ez már egyre inkább kihallgatáshoz hasonlított. Ravinel kis híján tiltakozott, már-már rendreutasította ezt a pasast, aki tetőtől talpig jól megnézte, s közben nyelvével a **fo**gait simogatta.

– Ravinelnek… Fernand Ravinelnek.

–…Hány éves a felesége?

– Huszonkilenc.

– Magas?. . . Alacsony?

– Egyik sem. Körülbelül egy méter hatvan.

– A haja milyen színű?

– Szőke.

A tisztviselő még mindig hintázott, kezét az asztal szélének támasztotta. A körmei körül voltak rágva. Ravinel a homályos üvegű ablak felé fordult.

– Hogyan volt öltözve?

– Tengerészkék kosztümöt viselt. Legalábbis feltételezem.

Ez talán hiba volt, mert a tisztviselő a fűtőtest felé nézett, mint aki az ismeretlent kéri fel tanúnak.

– Nem tudja, milyen ruhát visel a felesége?

– Nem. Rendszerint kék kosztümöt visel, de megesik, hogy prémszegélyes kabátot húz rá.

– Ezt ellenőrizhette volna.

A tisztviselő megemelte a sapkáját, megvakarta a feje búbját, és visszatette a sapkát a fejére.

– Csak a bercyi hídnál vízbe fúlt nőről tudom elképzelni…

– Ó, tehát találtak egy…

– A tegnapelőtti lapok mind írtak róla. Maga nem olvas újságot?

Ravinelnek az a benyomása támadt, hogy a mögötte álló férfi már le sem veszi róla a szemét.

– Várjon meg – mondta a tisztviselő.

Megperdült a székén, felállt, és eltűnt egy ajtó mögött, amelyre két fogas volt felszegezve. Ravinel, aki egy kicsit elveszettnek érezte magát, mozdulni sem mert többé. A másik férfi egyre csak őt vizsgálta, ebben biztos volt. Néha alig észrevehetően megcsikordult

az egyik cipője. A várakozás kezdett borzalmas lenni. Ravinel polcokon sorakozó holttesteket képzelt el. A sapkás alak most nyilvánvalóan a polcok közt sétál, mint egy pincemester, aki 1939-es *Haut-Brion-t* vagy különleges pezsgőt keres. Aztán kinyílt az ajtó.

– Szíveskedjék velem jönni.

Egy folyosón mentek, majd betértek egy olajfestékkel kifestett kőpadlós terembe, amelyet egy óriási üvegfal vágott két részre. A legcsekélyebb zaj is végeérhetetlen visszhangot keltett. A mennyezetlámpa lezúduló nyers fénye sápadtan és megsokszorozódva verődött vissza. Ilyen lehet, egy halkereskedés a piaci órák után. Ravinel kis híján algafoszlányokat és jégmorzsalékot keresett a földön. De csak egy őrt vett észre, aki tolókocsit tolt.

– Jöjjön közelebb. Ne féljen.

Ravinel nekitámaszkodott az üvegfalnak. A test feléje siklott, és ő már-már Mireille-t látta maga előtt, amint csapzott hajjal, a combját kirajzoló, nedves ruhában kilép a fürdőkádból. Csuklásfélén kellett erőt vennie; keze rátapadt az üvegre, lehelete elhomályosította az átlátszó falat.

– Nana – mondta a tisztviselő kedélyesen.

Nem. Nem Mireille volt. De így még rettenetesebb volt.

– Szóval?

– Nem.

A tisztviselő intett, és a tolókocsi, amelyet az őr elvontatott, eltűnt. Ravinel megtörölte izzadó arcát.

– Első alkalommal egy kicsit megrendíti az embert – jegyezte meg a tisztviselő. – De ha egyszer nem a felesége!

Visszavezette Ravinelt az irodába, és leült.

– Sajnálom. Vagyis ez csak afféle szólásmód. Ha megtudunk valamit, értesítjük. A címe?

– A *Derűs Lak.* Enghienben.

A toll kapart. A másik férfi még mindig ott állt mozdulatlanul a hősugárzó mellett.

– A maga helyében én értesíteném a rendőrséget.

– Köszönöm – hebegte Ravinel.

– Ó, nincs mit.

Erőtlen lábbal, csengő füllel újra ott állt az épület előtt. A köd még most is ugyanolyan tömör volt, de vörhenyes fény itatta át. Az festette meg, az kölcsönözte neki a muszlin, a beáztatott fehérnemű állagát. Ravinelnek eszébe jutott a közvetlen közelben levő metróállomás. Körülnézett, és találomra útnak indult. Az autóforgalom már kisebb volt. A más jellegű zajok mintha csendben szálltak volna

tova, bonyolult pályákon haladva. Egyes hangok nagyon messziről jöttek, mások azonnal, kimúltak, s az embernek az volt a benyomása, hogy folyton van mellette valaki, hogy egy menetelő világnak, egy ünnepélyes és titokzatos temetésfélének a részese. Hellyel-közzel egy-egy utcai lámpa világított csökkent fénnyel. Szürkés, lebegő fátyol burkolta. Mireille nem volt a hullaházban. Mit mondana Lucienne?... És a biztosító? Vajon értesíteni kell-e… Ravinel megállt. Fuldoklott. Ekkor cipőnyikorgást hallott a közelben. Köhögött. A lépések megálltak. Hol? Jobbra? Balra?… Ravinel ismét megindult. Pár méterrel mögötte újrakezdődött a nyikorgás. Ah! Milyen erősek! Milyen ügyesen csalták oda a hullaházba!…De nem… Senki sem tudhatta… Ravinel járdába ütközött, s feltűnt előtte egy alak, amely aztán félrehúzódott, beleolvadt a vattába. A metrólejáratnak itt kell nyílnia pár méternyire. Ravinel futásnak eredt, más árnyékok útját keresztezte, és olyan arcokat látott, amelyek mintha akkor rögtön magának a ködnek az anyagából formálódtak volna, de aztán szétfoszlottak, elolvadtak, mint a viasz. A nyikorgás még mindig hallható volt. Az az ember talán ölni akar. Egy ködből előbukkanó kés, éles, soha nem érzett fájdalom… De miért? Miért? Ravinelnek nincs ellensége… Mireille kivételével. De hogyan lehetne Mireille az ellensége? Nem, nem erről van szó.

A metró… És a testek egyszerre újra láthatóvá váltak, férfiak és nők rajzolódtak ki újra, ezer cseppecske csillogott a kabátjukhoz, a hajukhoz, a szemöldökükhöz tapadva. Ravinel megvárta a férfit a kis peronajtó előtt. A legfelső lépcsőfokon már meglátta a cipőjét, duzzadó zsebű felöltőjét. Kilépett a peronra. A férfi követte. Talán ő tüntette el a hullát? És most arra készül, hogy feltételeket diktáljon?

Ravinel felment a szerelvény elejéig, és látni vélte a felöltőt, amely két ajtóval arrább nyomult be. Ravinel mellett egy rendőr a sportújságot olvasta. Kis híján megrántotta a zubbonya ujját, hogy megszólítsa: „Követnek. Veszélyben forgok." De vajon nem gúnyolnák-e ki? És ha véletlenül komolyan vennék, ha magyarázatot kérnének tőle?… Nem. Nincs mit tenni. Semmit sem lehet tenni.

Az állomások egymást követték óriási plakátjaikkal. A fordulókban Ravinel nekidőlt a rendőrnek, aki az egyik plakáton egy rúdugró szökellő alakját nézegette. Rázza le magáról az üldözőjét? Ez túl sok erőfeszítést, ravaszságot, színlelést igényelne. Jobb lesz várni. Hát megérdemli az élet, hogy ilyen makacsul védje az ember?

Ravinel az Északi pályaudvarnál szállt le, Nem kellett megfordulnia. A férfi mögötte jött. Mihelyt megritkult a tömeg, és szétszóródott a folyosókon, a nyikorgás makacsul újrakezdődött. Azt

akarják, hogy elveszítsem a fejem! – gondolta Ravinel. Belépett az előcsarnokba, és az ismeretlen előtt váltotta meg a jegyét, aki ugyancsak Enghienbe kért jegyet. A pályaudvar órája tíz nulla ötöt mutatott. Ravinel üres kocsit keresett. A férfi, most már kénytelen lesz felfedni magát, elárulni szándékait. Ravinel elhelyezkedett, és letett egy újságot a szemközti ülésre, mint aki le akar foglalni egy helyet. A férfi megjelent. A sarokülésre mutatott.

– Szabad?

– Már vártam magát – mondta Ravinel. A férfi nehézkesen leült, előbb azonban félretolta az újságot.

– Désiré Merlin vagyok – dörmögte. – Nyugalmazott rendőrfelügyelő.

– Nyugalmazott?

Ravinel nem bírta visszafojtani ezt a kérdést. Egyre kevésbé értette ezt a dolgot.

– Igen – felelte Merlin. – Elnézését kérem, hogy követtem…

A szeme világoskék és nagyon élénk volt, nem illett puffadt arcához. Jóindulatúnak látszott, ahogy könyökét vaskos combjára támasztotta; egy óralánc húzódott keresztbe a mellényén. Körülnézett, aztán előrehajolt:

– Az imént merő véletlenségből végighallgattam beszélgetésüket, és arra gondoltam, hogy hasznára lehetek. Sok szabad időm és huszonöt éves tapasztalatom van. Vagyis több tucat olyan üggyel foglalkoztam már, amely hasonlít az önéhez. Egy nő eltűnik, a férje halottnak hiszi, aztán egy napon… Higgyen nekem, kedves uram, gyakran jobb várni, mielőtt az ember mozgósítja a rendőrséget.

A vonat elindult, és lassan haladt az elmosódott tájban, ahol csupán fényfoltok mozogtak. Merlin megérintette Ravinel térdét, és gyóntatóatyához illő hangon folytatta:

– Nagyon kedvező helyzetben vagyok ahhoz, hogy elvégezzek bizonyos vizsgálatokat, és feltűnés nélkül, tapintatosan nyomozzak… Természetesen semmiféle illegális lépésre nem vállalkozom, de nincs is ok rá, hogy feltételezzem…

Ravinel a nyikorgó cipőre gondolt, és elengedte magát. Ez a Merlin elég rokonszenvesnek látszott. Nyilvánvalóan mindenféle apró kis ügyre vadászik, ez magyarázza jelenlétét a Törvényszéki Orvostani Intézetben. Egy felügyelő nyugdíja nem lehet túl magas. Nos, ez a Merlin éppen jókor jött. Neki talán sikerül megtalálni a…

– Tényleg azt hiszem, hogy tud segíteni rajtam – mondta Ravinel. – Kereskedelmi utazó vagyok, és elvben mindig

szombatonként térek haza. Nos, tegnapelőtt nem találtam otthon a feleségemet. Két napig türelmesen vártam, ma reggel pedig…

– Engedje meg, hogy először is feltegyek önnek pár kérdést – suttogta Merlin, előbb azonban újra körülnézett.

– Mióta házasok?

– Öt éve. A feleségem mindig nagyon rendesen viselkedett, és nem hiszem…

Merlin felemelte párnás kezét.

– Várjon! Vannak gyerekeik?

– Nincsenek.

– A szülei?

– Már nem élnek. De nem értem…

– Engedje, hadd folytassam. Ezt én így szoktam. A felesége családja?

– Már az ő szülei sem élnek. Mireille-nek egyetlen fivére van csak, aki nős, és Párizsban lakik.

– Jól van. Értem… Egy fiatal asszony, aki egyedül él… Az egészsége rendben van?

– Rendben. De három éve a feleségem majdnem meghalt tífuszban. Viszont nagyon erős a szervezete. Bizonyára jóval ellenállóbb nálam.

– A hullaházban szökésekre célzott. Tapasztalt ilyesmit?…

– Nem. Mireille-t én mindig nagyon kiegyensúlyozottnak találtam. Elég gyakran volt ideges, igen, ingerlékeny. De alapjában véve nem gyakrabban, mint bárki más.

– Ezt majd meglátjuk! Egyelőre megpróbálom tisztázni a körülményeket… Fegyvert vitt magával?

– Nem, pedig volt egy pisztoly a háznál.

– Pénzt vett magához?

– Nem. Még a táskáját is otthagyta. **Né**hány ezerfrankos bankjegy volt benne. Kevés készpénzt szoktunk tartani magunknál.

– Takarékos volt?… Akarom mondani: takarékos-e?

– Igen, meglehetősen.

– Ne feledje el, hogy jelentékeny összeget is félretehetett, anélkül hogy ön tudna róla. Emlékszem egy bizonyos ügyre negyvenhétből…

Ravinel udvariasan hallgatta. **A** vízcseppektől barázdált ablaküveget nézte és a lejtős utat, amely fokozatosan láthatóvá vált az itt-ott tisztuló ködben. Jól teszi? Rosszul teszi? Már nem is tudta. Lucienne szempontjából kétségtelenül bölcsen cselekszik. De Mireille szempontjából?… Összerezzent. Ez az észrevétel ostoba. De mégis!

... Vajon Mireille eltűrné-e ennek a rendőrnek a tolakodását? Vajon hozzájárulna-e, hogy Merlin nyomozást indítson a holtteste felkutatására? Merlin egyre beszélt, nosztalgiával gombolyította le emlékeit, s Ravinel igyekezett nem gondolkozni, nem sejteni előre semmit. Majd meglátjuk. A körülmények fogják meghatározni, hogy milyen döntést kell hoznia.

– Tessék?

– Azt kérdem, hogy a felesége csakugyan nem vitt magával semmilyen igazolványt?

– Nem hát. A személyazonossági igazolványa, a szavazókönyvecskéje, minden a táskájában maradt.

A vasúti kocsi váltókon zötykölődött, **és** lassított.

– Megérkeztünk – mondta Ravinel. Merlin felállt, és megkereste a jegyét a zsebeiben összegyűlt papírdarabok közt.

– Az első feltevés, amire az ember gondol, nyilvánvalóan a szökés. Ha a felesége öngyilkosságot követett volna el, már megtalálták volna a holttestét. Hát persze! Két nap alatt…

Holott éppen ezt a holttestet kell megtalálni. De hogyan magyarázza ezt meg Merlinnek? … Újra kezdődött **a** lidércnyomás. Ravinelnek kedve lett volna személyazonossági igazolványt kérni a kövér embertől. De az biztosan kellő óvatossággal járt el. A kérdés nem érné váratlanul. És különben is minek kételkedjen? Még mindig az a legvalószínűbb, hogy igazi felügyelő. Nem, nincs mit tenni. Merlin már le is ugrott a peronra. Ravinelt várta. Lehetetlen megszökni.

– Menjünk! – mondta Ravinel sóhajtva – A ház pár percnyire van.

Megindultak a ködben, amely jobban elszigetelte őket egymástól, mint egy fal. A cipők egyre jobban nyikorogtak, és Ravinelnek minden akaraterejére szüksége volt, hogy ne engedjen a pániknak. A kelepce! Kelepcébe esett, Merlin…

– Ön igazán?…

– Tessék?

– Nem, semmi… Nézze, itt kezdődik az utca. A végén van a ház.

– Még szerencse, hogy kiismeri magát ebben a sűrű ködben.

– A megszokás, felügyelő. Behunyt szemmel is hazatalálnék.

Lépteik már a rácsos kapu előtti cementen kopogtak, és Ravinel elővette a kulcsait.

– Hadd nézem, hátha van valami a levélszekrényben? – mondta Merlin.

.Ravinel belökte a kapu egyik szárnyát, **a** rendőr pedig bedugta a kezét a levélszekrénybe.

– Nincs benne semmi.

– Csodálkoznék, ha volna – dörmögte Ravinel.

Kinyitotta a ház ajtaját, és gyorsan bement a konyhába, ahol eltüntette az asztalon maradt levelet, és kiszabadította az ajtóba röpített kést.

– Kedves itt maguknál – mondta Merlin. – Valamikor én is egy ilyen kis házról álmodoztam.

A kezét dörzsölgette, majd levette puha kalapját, és ezzel felfedett egy majdnem kopasz koponyát, amelyen vörös nyomot hagyott a kalap.

– Legyen szíves, vezessen körül.

Ravinel bekísérte az ebédlőbe, előbb azonban megszokásból leoltotta a villanyt a konyhában.

– Aha, itt a táska! – kiáltotta Merlin. Kinyitotta, és lefelé fordítva addig rázta, míg tartalma kiszóródott az asztalra.

– Kulcs nincs? – kérdezte, miközben hurkás ujjaival szétlökdöste a púdertartót, a pénztárcát, a zsebkendőt, a rúzst és a *High Life* márkájú, megkezdett cigarettásdobozt.

– Kulcs? Ravinel tökéletesen megfeledkezett erről a részletről.

– Nincs! – mondta, hogy elejét vegye a további kérdéseknek. – Erre van a lépcső.

Felmentek az első emeletre. A hálószobában az ágyon még mindig látszott egy mélyedés azon a helyen, ahol Ravinel aludt.

– Na igen – mondta Merlin. – És ez az ajtó?

– **A** ruhásszekrényé.

Ravinel kinyitotta, és félretolta a ruhákat.

– Semmi sem hiányzik… kivéve egy prémmel szegélyezett kabátot, de azt a feleségem már régebben be akarta festetni, nagyon könnyen meglehet tehát…

– És a kék kosztüm? Ön ott azt mondta…

– Igen, igen… A kosztüm is hiányzik.

– A cipők?

– Mind itt van, legalábbis az újak. Mireille el szokta ajándékozni a régi holmiját. Honnan tudjam?

– És ez a szoba?

– Ez az irodám. Lépjen be, felügyelő. Nézze el a rendetlenséget… Tessék, üljön a karosszékbe. Van egy kis konyakom. Az majd felmelegíti.

Egy iratszekrényből elővett egy üveget, amelyben még maradt

egy kis konyak. De pohár csak egy volt

– Foglaljon helyet. Mindjárt jövök. Keresek még egy poharat.

Merlin jelenléte megnyugtatta egy kicsit, lehetővé tette, hogy újra otthonosan érezze magát a házban. Lement a lépcsőn, keresztülvágott az ebédlőn, és belépett a konyhába, de az ablak előtt hirtelen megállt. Az az árnyék a kertkapu mögött…

– Merlin!

A kiáltás rémületes lehetett, mert a felügyelő felugrott, lerohant a lépcsőn, és sápadtan berontott.

– Mi az? Mi baja?

– Ott!… Mireille!

10.

Az utcán nem volt senki. Ravinel már tudta, hogy Merlin hiába vesztegeti **az** idejét, hogy felesleges szaladgálni, kutatni.

– Végül is biztos benne, Ravinel?

A felügyelő lihegve jött vissza. **Az** utca végéig elfutott.

Nem, Ravinel nem volt biztos benne. Először azt hitte… Megpróbálta pontosan felidézni **az** iménti benyomást, **de** nyugalomra és csöndre lett volna szüksége, és a felügyelő végleg megzavarta kérdéseivel, jövés-menésével, széles mozdulataival. **A** ház túl kicsi volt egy olyan embernek, mint Merlin.

– Figyeljen rám, Ravinel (ösztönösen **el**hagyta **az** ,,úr"-at), lát maga engem?

A felügyelő visszament, **a** kertkapu mögé állt, és kénytelen volt kiáltani, hogy megértesse magát. Nevetséges helyzet. Mintha bújócskát játszanának.

– Nos?. . .

– Nem. Semmit sem látok.

– És most?

– Most sem.

Merlin visszajött **a** konyhába.

– Ejnye, Ravinel. Vallja be. Maga semmit sem látott. Maga meg van zavarodva. Egyszerűen az oszlopról hitte azt, hogy…

– Az oszlopról? Talán tényleg ez a helytálló magyarázat… De mégsem. Ravinel emlékezett rá, hogy az az árnyék megmozdult. Leroskadt egy székre. Merlin viszont az ablaküveghez szorította az arcát.

– Semmiképpen sem ismerhette **f**el… Miért kiáltotta, hogy „Mireille”?

A felügyelő megfordult. Állát leszegte, és gyanakvó tekintettel nézegette Ravinelt.

– Mondja csak! Nem ugrat maga engem?

– Esküszöm, hogy nem, felügyelő!

Tegnap is így esküdött Lucienne-nek. Mi van ezekkel, hogy mind ilyen bizalmatlanok?

– Na nézze, gondolkozzon egy kicsit. Ha lett volna valaki az

utcán, nekem szükségszerűen hallanom kellett volna a lépteit. Tíz másodpercbe sem tellett, míg elértem a kertkaput.

– Az nem biztos. Maga is nagy lármát csapott.

– Na tessék! Most meg én vagyok a hibás.

Merlin kapkodva szedte a levegőt, kövér arca remegett. Megpróbált cigarettát sodorni, hogy megnyugtassa magát.

– Különben meg is álltam egy pillanatra a járdán, hogy hallgatózzam.

– És?

– És… A köd azért nem akadályozza meg az embert abban, hogy meghallja, ha valaki arra jár.

Mire jó makacskodni, vitatkozni, elmagyarázni, hogy Mireille most már olyan csöndes, mint az éjszaka, olyan kitapinthatatlan, megfoghatatlan, mint a levegő? Talán itt van egész közel, **a** konyhában, és csak az alkalmatlan vendég távozását várja, hogy újból testet öltsön. A bűnügyi rendőrség felügyelőjével kerestetni egy hazajáró lelket! Groteszk ötlet! Hogyan remélhette komolyan, hogy ez **a** Merlin…

– Erre csak egy magyarázat van – folyatatta a rendőr. – Maga hallucinál. Én **a** maga helyében inkább orvoshoz mennék. Mindent elmondanék neki… **a** gyanúimat, **az** ijedelmeimet, **a** látomásaimat...

Megnyalta **a** cigarettapapírt, **s** tekintete hosszan elidőzött **a** falakon, **a** mennyezeten, hogy jól beszívja a ház légkörét.

– A feleségének nem lehetett valami kellemes itt nap-nap után – jegyezte meg. – Ráadásul egy olyan férjjel, aki… hm…

Feltette **a** kalapját, és **a** még mindig **ülő** Ravinel fölé tornyosulva lassan begombolta **a** felöltőjét.

– Egyszerűen elment. És nekem **az a** benyomásom, hogy nem lehet egyértelműen hibáztatni.

Ez az, amit az emberek gondolni fognak, hiszen nem mondhatja nekik: „Megöltem a feleségemet. Meghalt.” Senkire sem lehet számítani többé. Tényleg mindennek vége.

– Mennyivel tartozom, felügyelő?

Merlin összerezzent.

– De hát… Én nem akartam… De **az** istenért, ha biztos benne, hogy látott valamit…

Azt már nem! Nem kezdik elölről. Ravinel elővette a pénztárcáját.

– Háromezer? Négyezer?

Merlin eltaposta a cigarettáját a kövön. Hirtelen nagyon öregnek, ínségesnek, szánalmasnak látszott.

– Ahogy gondolja – dörmögte, és félrenézett, míg keze a viaszosvásznon tapogatózva felmarkolta a bankjegyeket.

Szerettem volna hasznára lenni, Ravinel úr… Ha valami új fordulat következne be, természetesen rendelkezésre állok. Itt a névjegyem.

Ravinel kikísérte a kertkapuig. A felügyelő azonnal eltűnt a ködben. De még sokáig hallani lehetett a cipője nyikorgását. A maga szempontjából igaza volt. A köd nem akadályozza meg az embert abban, hogy meghallja, ha valaki arra jár.

Ravinel visszament a házba, becsukta az ajtót, egyszerre csönd vette körül. Kis híján felnyögött, és nekitámaszkodott az előszoba falának. Most már biztos volt benne, hogy valami mozgott ott az előbb. Hiába hiszik mindnyájan, hogy beteg. Nagyon jól tudta, hogy látta őt. És Germain is kijelentette, hogy látta. És Lucienne?... Ő nemcsak látta. Meg is érintette, megtapogatta a kihűlt testet. Ő *bizonyítékot* szerzett. Akkor hát?

Ravinel megcsípte a bőrét, megnézte a kezét. Tévedésről szó sem lehet. A tény, az tény. Visszament a konyhába, és észrevette, hogy az ébresztőóra megállt. Keserű elégtételt érzett. Ha beteg lenne, vajon megfigyelte volna-e ezt a részletet? Megállt az ablak előtt, hogy újra kezdje a kísérletet. Ó! … A levélszekrény rácsa mögött egy fehér folt látszott.

Ravinel újra kiment, és lassú léptekkel osont oda, mintha egy alvó állatot akarna meglepni… Egy levél. És ez az ostoba Merlin semmit sem vett észre!

Ravinel kinyitotta a levélszekrényt. Nem levél volt benne, hanem csak egy kettőbe hajtott papír.

Drágám!

Nagyon bánt, hogy még mindig nem adhatok magyarázatot. De ma este vagy éjjel biztosan eljövök. Csókollak. ***I***

Mireille írása!… A levélkét ceruzával vetették papírra. De kétségtelenül az ő írása volt. Ugyan mikor írta ezt a kis levelet? És hol? A térdén? Egy falon?… Mintha Mireille-nek még volna térde! Mintha a falaknak támaszthatná még a kezét! De itt ez a papír. Igazi papír, amelyet sietve téptek le. A fejlécből még maradt is egy töredék, kék betűkkel rányomva: „… *rue Saint-Benoit…"* Mit jelentsen ez a rue Saint-Benoit?

Ravinel leteszi a papírt a konyhaasztalra, és kisimítja. *„Rue Saint-Benoit."* Ég az arca, de kiállja a próbát. Ki kell állnia a próbát. Csak nyugalom! Nem szabad idegeskedni.

Vissza kell tartania a gondolatait, amelyek ki akarnak szökni, mint a gőz, ha túlságosan összesűrűsödött a kazánban. Előbb inni egyet! A kredencben van egy üveg konyak. Felkapja, és keresi a dugóhúzót. Annyi baj legyen! Nincs rá idő. A mosogató peremére mért kemény kis ütéssel eltöri a palack nyakát, és a szesz, amely ragacsos, akár a vér, szétfröccsen. Fog egy poharat, félig megtölti. Az ital égeti, eltelíti. Csupa kitörni készülő láva, mint egy tűzhányó. *„Rue Saint-Benoit."* Ez egy szálloda címe. Nem lehet más, csak egy szálloda címe. A papírt szemlátomást egy blokkról tépték le sietve. Tehát meg kell találni a szállodát. Na és aztán?… Aztán majd meglátjuk. Mireille nem vehetett ki szobát, az biztos. De nyilvánvalóan azt akarja, hogy a férje tájékozódjon, hogy felfedezze a szállodát. Talán e pillanatban arra készül, hogy döntő jelet adjon neki, hogy odavonzza magához?

Tölt magának a konyakból, a viaszosvászonra is ömlik belőle. Nem számít. Most, hogy afféle beavatás előtt áll, jól érzi magát. *„Nagyon bánt, hogy még mindig nem adhatok magyarázatot."* Vannak titkok, amelyeket csak óvatosan lehet továbbadni, ***ez*** nyilvánvaló. És Mireille még csak nagyon rövid ideje van beavatva! Bizonyára még nem nagyon tudja, hogyan fogjon hozzá. Ma este vagy éjjel hazajön. Rendben van! De mégsem sajnálta a fáradságot, eljött, hogy bedobja ezt a levélkét. Az tehát jelent valamit, valami fontosat jelent. Azt jelenti, hogy mindegyiküknek akarnia kell, csak úgy találkozhatnak egymással. Mindegyikük az üvegablak feléje eső oldalán tapogatózik, mint a hullaházban is, ahol egy üvegfal választja el az élőket és a holtakat. Szegény Mireille! Mennyire meg lehet érteni két levele hangvételét. Mireille egy cseppet sem haragszik. Boldog abban az ismeretlen világban, ahol várja őt. Csak arra gondol, hogy őt is részesítse örömében. És ő még félt! Lucienne pedig a testről beszélt! A test nem számít. A test az élők gondolata és gondja. Lucienne materialista, nem tudja felfogni a misztériumot. Egyébként manapság már mindenki materialista… Mégis furcsa, hogy Merlin nem találta meg a levelet. De hiszen éppen erről van szó: a hozzá hasonló emberek nem láthatnak meg bizonyos dolgokat. Induljunk!

Két óra elmúlt. Ravinel átmegy a garázshoz, felhúzza a vasredőnyt. Majd később ebédel. A táplálék is megvetendő dolog. Beindítja a furgon motorját, és kiviszi a kocsit. A ködnek most már más a színe. Szürkéskék, mintha az éjszaka kezdené átitatni. A

reflektorok két nedves fényű, cseppfolyós sugarat vágnak ebbe a lebegő hamuba. Ravinel megszokásból bezárja a garázs ajtaját, és beugrik az ülésre.

Különös utazás! Nincs többé se föld, se út, se ház, csak bolygó fények vannak, kóbor csillagképek, a végtelen hideg füstben gravitáló meteorok. Csak a kerekek továbbítanak hasznos felvilágosításokat, azok jelzik jól ismert zajokkal az út szegélyét és kavicsait, a kövezetet, a síneket, majd a körutat, ahol az ember úgy érzi, mintha valami viaszos anyagon csúszna. Ki kell hajolni, figyelni kell a homlokzatok anyagtalan szürkeségét, hogy észre lehessen venni egy-egy sugárút öblét, amely holmi fjord bejáratához hasonlít. Ravinelt belül nehézkes, tompa fájdalom hatja át. Vaktában parkol a Saint-Germain-des-Prés után.

A rue Saint-Benoit! Szerencsére nem hosszú. Ravinel a bal oldali járdán halad, és mindjárt rábukkan az első szállodára, egy törzsvendégek látogatta kis hotelra, ahol legfeljebb húsz kulcs lóg a kulcstartó táblán.

– Meg tudják mondani, hogy Ravinelné itt szállt-e meg?

Végigmérik. Ruhája rendetlen, nincs megborotválva. Megjelenése bizonyára kissé nyugtalanító. Mégis hajlandók megnézni a nyilvántartásban.

– Nem. Nem találom. Biztosan téved.

– Köszönöm.

A második szálló külseje szerény. A recepcióban nincs senki. Ravinel bemegy egy kis szalonba, amely a pénztárgép közelében nyílik. Néhány nádfonatú karosszék, egy cserepes növény és több erősen használt menetrend egy alacsony asztalon.

– Van itt valaki?

Ravinel hangja visszhangot kelt, felismerhetetlen. És váratlanul azt kérdezi magától, hogy mit keres ebben a szállodában, ahol senki sincs. Bárki végigkutathatja a pénztárgép fiókját, vagy felosonhat a szobákhoz vezető lépcsőn.

– Van itt valaki?

Csoszogó léptek. Könnyező szemű öregember jön ki egy benyílóból. A lábai közt fekete macska tekereg, vibráló farkát függőlegesen tartja.

– Meg tudja mondani, hogy Ravinelné itt szállt-e meg?

Az öregember kezéből tölcsért formál a füle köré, és odafordítja a fejét.

– Ravinelné.

– Igen, igen. Hallom.

Elbiceg a recepcióig. A macska felugrik **a** pénztárgépre, és Ravinelt figyelve, félig lehunyja zöld szemét. Az öregember kinyit egy könyvet, és fémkeretű pápaszemet tesz fel.

– Ravinel… Megvan! Csakugyan itt lakik.

A macska szeme már csak keskeny rés. Fázósan behúzza a farkát, és fehér foltos lába köré tekeri. Ravinel kigombolja az esőköpenyét, a zakóját, és az egyik ujját bedugja a gallér gomblyukába.

– Azt mondtam: Ravinelné.

– Igen, igen. Nem vagyok süket. Ravinelné. Hát persze, hogy ő!

– Itthon van?

Az öregember leteszi a szemüvegét. Vizenyős pupilláját a rekeszekre szegezi, ahová a kulcsokat akasztják, és **a** vendégek postáját rakják.

– Nincs. Itt a kulcsa.

Vajon melyik rekeszt nézi?

– Régen ment el? Az öreg vállat von.

– Azt hiszi, van arra időm, hogy azt lessem, mikor mennek el az emberek? Folyton jönnek-mennek. Semmi közöm hozzá.

– Látta egyáltalán Ravinelnét?

A jóember gépiesen simogatja a macska fejét. Mialatt gondolkodik, ráncok képződnek a szeme körül.

– Várjon csak!… Nem egy szőke… fiatal nő… prémes szegélyű kabátban?

– Beszélt magával?

– Nem. Vélem nem. A feleségem írta be.

– De… hallotta beszélni?

Az öreg kifújja az orrát, megtörli a szemhéját.

– A rendőrségtől van?

– Nem, nem – dadogta Ravinel. – Egy barátnőm. Pár napja keresem már. Van poggyásza?

– Nincsen.

A hang most már rideg. Ravinel megkockáztat még egy utolsó kérdést.

– Tudja, hogy mikor jön haza?

Az öreg nagy csattanással becsukja a könyvét, és egy zöldes tokba csúsztatja a szemüvegét.

– Nála… sosem lehet tudni. Azt hisszük, hogy elment, de itthon van! Azt hisszük, hogy itthon van, pedig elment hazulról… Nem tudok felvilágosítást adni.

Görnyedten, sántikálva távozik, és a macska a fal mentén

követi, begörbített háttal.

– Várjon! – kiáltja Ravinel. Névjegyet húz elő a levéltárcájából.

– Ezt mindenesetre itt hagyom neki.

– Ó, ha úgy tetszik…

És a jóember ferdén beteszi a névjegyet az egyik rekeszbe. *„19-es szám.”* Ravinel távozik, bemegy a szomszéd kávéházba. Szája teljesen kiszáradt. Leül az egyik sarokban.

– Konyakot.

Csakugyan ott lakna? Az öreg annyira biztos volt benne. És nincs poggyásza, még csak egy kis útitáskája sincs. Azt hiszik, hogy otthon van, holott elment hazulról. Azt hiszik, hogy elment, pedig otthon van. Pontosan erről van szó. Ha tudná az a szegény, öreg fickó, hogy miféle utasnak adott szállást… Talán beszélni kellett volna a feleségével, az egyetlen emberrel, aki szót váltott a prémszegélyes kabátot viselő lakóval. De éppen nem volt ott. Egy egész csomó olyan tanúvallomás, amelyhez nem fér kétség, ám ha közelebbről megnézi az ember, elveszti erejét és súlyát.

Ravinel egy bankjegyet dob az asztalra, és kisiet az utcára. A köd benedvesíti az arcát, és ennek a ködnek koromszaga, csatornaszaga, avas szaga van. Ravinel három lépést tesz. A szálloda előcsarnoka üres. Belöki az ajtót, s az önműködően, csendesen újra becsukódik mögötte. A kulcs még mindig ott lóg a rézszám alatt, és a névjegy sem változtatott helyet. Ravinel lábujjhegyen jár. Alig lélegzik. Keze leemeli a kulcsot, anélkül hogy a ráerősített számtábla megcsörrenne. A 19-es feltehetőleg a második emeleten van, ha nem a harmadikon. A lépcsőfokokat borító szőnyeg fényes a kopottságtól, de a fa nem nyikorog. Csakhogy nincs világítás. Különös ez az alvó szálloda! Itt az első emelet. Éjszakai sötétség. Ravinel megkeresi az öngyújtóját, meggyújtja, kinyújtott karral maga elé tartja. Barna szőnyeg vezet a folyosó mélye felé. Egy-egy oldalon legfeljebb négy-öt szoba lehet. Ravinel továbbmegy felfelé. Olykor áthajol a korláton, és beteges, sápadt fényt fedez fel odalent, akár biciklilámpa fénye is lehetne. Mireille jól tudta, hogy mit tesz, amikor itt keresett menedéket. De miért gondolja, hogy menedéket keresett? Inkább ő, Ravinel az, aki, ha volna bátorsága hozzá…

Második emelet. Ravinel az öngyújtó lángjával sorra megvilágítja a szobaszámokat. 15… 17… 19… Eloltja az öngyújtót, hallgatózik. Valahol kiürül egy mosdó. Vajon bemenjen-e? Nem fog-e felfedezni az ágyon egy még csuromvizes hullát? Nem! El kell űzni az ilyen gondolatokat… Ravinel számolni próbál, közömbös tárgyra

igyekszik irányítani a figyelmét. Reszket. Vacogását bizonyára bentről is hallani lehet.

Az újra meggyújtott öngyújtó segítségével megtalálja a zárat. .Bedugja a kulcsot, várakozik. Semmi sem moccan. Ostoba dolog ez a névtelen félelem, amikor nincs mitől tartania. Mireille most már jó barátnője. Elfordítja az ajtó gombját, és beoson a szobába.

A szoba üres, sötét. Összeszedi minden erejét, keresztülmegy rajta, behúzza a függönyt, és meggyújtja a mennyezetlámpát. A feltűnően sárga fény gyöngén világítja meg a vaságyat, a foltos terítővel letakart asztalt, a festett szekrényt, a kopott karosszéket. Mégis van, ami a szoba lakójáról árulkodik: Mireille parfümje. Lehetetlen összetéveszteni. Ravinel megfordul, óvatosan beszívja az illatot. Tényleg az övé ez a parfüm, néha alig lehet érezni, néha erős, majdnem tömény. Olcsó parfüm. *Coty.* Sok nő használja. Vajon egyszerű véletlen volna? És ez **a** fésű a mosdó fölötti polcon?

Ravinel a kezében tartja, érzi a súlyát **a** tenyerén. Ez is véletlen? Nantes-ban vásárolta, a quai de la Fosse egyik boltjában. Az utolsó foga középmagasságban törött. Nincs még egy ilyen fésű egész Párizsban. És az arany hajszálak, amelyek most is a nyele köré csavarodnak! És ez a bioxinos doboz, amelynek hamutartóként szolgáló tetejében egy alig megkezdett *High Life* cigaretta található. Mireille ugyanis ragaszkodik hozzá, hogy *High Life-ot* szívjon. Nem szereti, de tetszik neki a neve. Ravinel kénytelen leülni az ágyra. Szeretne sírni, a párnába temetett arccal zokogni, mint annak idején, amikor nem tudott felelni egy kérdésre, amit az apja tett fel. Ma sem tud felelni. Nagyon halkan ismételgeti: „Mireille... Mireille...", és közben a fésűt meg a csillogó hajszálakat nézi. Ha nem volnának itt ezek a hajszálak, talán nem érezné magát ilyen nyomorultul.

Maga előírt látja a többi hajszálat, azokat, amelyeket a víz sötétre festett, és amelyek úgy tapadtak az arcbőrre, mintha oda lettek volna tetoválva. És tessék: nem maradt más, csak ez a fésű és ez a rúzsfoltos végű cigaretta. Meg kell fejtenie ezt a jeladást, meg kell értenie, hogy Mireille mit akar tőle.

Feláll. Kinyitja a szekrényt, a fiókokat. Semmi. A fésűt zsebre vágja. Házasságuk kezdetén megesett, hogy reggel ő fésülte meg Mireille-t. Mennyire tetszett neki a meztelen vállára omló haja! Néha beletemette az arcát, hogy érezze lekaszált füvet, vadvirágot idéző illatát. Ez az, ez a jeladás! Mireille nem akarta otthagyni, otthon hagyni a fésűt, ahol minden jelentőségét elvesztette volna, idejött, ide tette le, ebben a névtelen szobában, hogy emlékeztessen szerelmük idejére. Ez világos. Mireille nem magyarázhat meg semmit.

Ravinelnek kell lépésről lépésre megtennie a komor utat, neki kell megpróbálni, hogy találkozzon Mireille-jel. És a levélke találkát ígér: *„De ma este vagy éjjel biztosan eljövök.”*

Most már nincs helye kétségnek: meg fogja látni Mireille-t. Szemmel látható lesz. A beavatás már majdnem véget ért. Ma este lesz a szertartás. Ravinel egyszerre lázas és nyugodt. A szájához emeli a cigarettát. Nem akarja tudni, milyen ajkak érintették, és elnyomja a torkát szorongató hányingert abban a pillanatban, amikor ő is megérinti. Mireille gyakran gyújtotta meg a cigarettát, mielőtt átnyújtotta neki. Lángot csihol az öngyújtójából, és kifújja az első füstgomolyt. Készen áll. Még egy utolsó pillantást vet arra a szobára, ahol szándéka ellenére olyan határozatot hozott, amelyet nem mer megfogalmazni.

Kilép, megfordítja a zárban a kulcsot; két foszforeszkáló pontot vesz észre a folyosó végén. Pár perce még biztosan eszméletét vesztette volna ettől, olyan feszült volt Most megindul a két nagy szem felé, amely az éjszaka mélyéből figyeli, és már látja is a lépcsőfordulón üldögélő fekete macskát. A macska előtte megy le a lépcsőn, visszafordul, szemének fakó félholdjait egy pillanatra ráfüggeszti. Ravinel nem is igyekszik tompítani léptei zaját a lépcsőn. Leér a földszintre, a macska pedig nyávog egyet, egyetlenegyet, de szívbe markoló hangon. Az öregember megjelenik a konyha küszöbén.

– Nem volt ott? – dörmögi egyszerűen.

– De ott volt – feleli Ravinel, és felakasztja a kulcsot.

– Megmondtam – folytatja az öreg. – Azt hisszük, hogy elment, pedig itthon van. Ugye a felesége?

– Az – mondja Ravinel. – A feleségem.

Az öreg megrázza a fejét, mintha előre látta volna, ami történik. És még hozzáteszi, de mintha csak magában beszélne:

– Az asszonyokhoz sok türelem kell.

És macskájával együtt hátraarcot csinál.

Ravinel többé nem csodálkozik. Tudatában van annak, hogy egy olyan világba hatolt be, ahol a közös lét törvényei már másképpen érvényesülnek. Keresztülmegy az előcsarnokon. A szíve nagyon gyorsan ver, mint amikor több csésze erős kávét iszik az ember. A köd megsűrűsödött. A tüdeje legtávolabbi csücskében is érzi frissességét. A köd olyan, mint egy jó testvér. Az ember szeretne megtelni vele, és lassan felszívódni, beleolvadni a ködbe. Újabb jeladás. Nantes-ban kezdődött, azon az estén, amikor… A köd úgy veszi körül, mint egy védőbástya. Csak tudni kell mindennek az

értelmét!

Ravinel megkeresi a kocsiját. Kénytelen lesz kettes sebességgel haladni egészen Enghienig. Elindul, megnyomja a dudát. A kormányszerkezet magasságában elhelyezett fényszórói beteges fénypalástot terítenek az úttestre. Pár perccel múlt öt óra.

A hazatérés békés hangulatú. Ravinelnek az a benyomása, hogy megszabadult. Nem valami tehertől, hanem az unalomtól, amely makacs köd gyanánt itatta át egész múltját. Ez a képtelen mesterség, ez a lehetetlen élet ügyféltől ügyfélig, aperitiftől aperitifig! Lucienne-re gondol, de a legcsekélyebb melegséget sem érzi. Lucienne messze van. Elhalványul. Csak arra való volt, hogy Ravinel közelebb kerüljön általa az igazsághoz. De ha nem találkozott volna vele, idővel akkor is célba ért volna.

Az ablaktörlő zümmög, legyezőszerű csapásai merevek és gyorsak. Ravinel tudja, hogy nem téved el. Csalhatatlan tájékozódási ösztön irányítja a ködfelhő közepén. Egyébként majdnem egyedül van úton. A többiek félnek. Teljes világításra, jól jelzett útvonalakra, az útkereszteződéseknél rendőrökre van szükségük. Ravinel először mer letérni a forgalmas utakról, férfihoz méltó kockázatot vállal. Nem hajlandó arra gondolni, ami ott, az enghieni találkán várja; csupa szelídség, már-már csupa könyörület. Egy kicsit gyorsít. Egyik hengere kopog. Normális körülmények közt meg kellene mutatni a garázsmesternek. De már semmi sem normális. És az ilyen kicsinyes anyagi gondok ezentúl már mind időszerűtlenek.

Egy fényszóró elvakítja, egy kocsi előzés közben súrolja, rajta pedig átcsap a rémület azonnal enyhülő hulláma. De azért lassít. Ostobaság volna, ha ma este baleset érné. Fontosnak tartja, hogy világos fejjel és határozottan térjen haza. Óvatosan teszi meg az utolsó kanyart, majd felfedezi az első enghieni fényeket, amelyek a félig lecsavart lámpáknál is halványabbak. Sebességet vált; itt az utcájuk. Egy kicsit fázik. Az autó kikapcsolt motorral is gurul még egy keveset. A kertkapu előtt lefékez. A köd ellenére is látja, hogy a redőnyök mögött ég a lámpa.

11.

A redőnyök mögött ég a lámpa. Ravinel egy kicsit habozik. Ha nem volna olyan fáradt, talán az utolsó pillanatban mégsem menne be. Talán üvöltve elmenekülne. Megérinti **a** fésűt a zsebében, és az utca túlsó végét kémleli. Senki sem láthatja, és ha látnák is, csak ennyit mondanának: „Nini, Ravinel úr hazajött", aztán pedig másra gondolnának. Kiszáll a furgonból, már a kertkapu előtt áll. Minden pontosan úgy történik, mint máskor. Mireille-t az ebédlőben, varrás közben fogja találni. Az asszony felemeli majd a fejét.

– Jól utaztál, drágám?

Ő pedig lehúzza a cipőjét, hogy be ne piszkítsa a lépcsőt, amikor felmegy levetkőzni. A papucsa ott lesz az első lépcsőfokon. És aztán …

Ravinel bedugja a kulcsot a zárba. Hazatér. Semmi sem történt. Sohasem ölt. Szereti Mireille-t. Mindig szerette Mireille-t. Csak képzelődött, hogy az élet ne legyen olyan egyhangú… De tulajdonképpen Mireille-t szereti. Soha többé nem találkozik Lucienne-nel. Belép.

Az előszobában ég a lámpa. A konyhában, a mosogató fölött egy villanykörte világít. Becsukja az ajtót, és gépiesen mondja: „Én vagyok az… Fernand." Egy kicsit beleszagol a levegőbe. Pörköltszagot érez. Bemegy a konyhába. A gázon két serpenyő gőzölög. A lángot ügyes és takarékos kéz állította be. Éppen csak egy-egy kékes gyöngysor remeg a lyukak körül. A kőpadlót felmosták. Az ébresztőórát felhúzták. Hét óra tízet mutat. Minden tiszta, fényes, a pörköltszag betölti a helyiséget. Ravinel önkéntelenül felemeli az egyik serpenyő fedőjét. Birkahús babbal, a kedvenc étele. De miért éppen birkahús? Mindez túlságosan meghitt, túlságosan... kedves. Ennyi édeskés béke, kétértelmű nyugalom… Jobban szeretne egy kis drámaiságot. Egy pillanatra nekitámaszkodik a kredencnek. Szédül. Orvosságot kellene kérni Lucienne-től. Lucienne-től? De hiszen… Nagyot lélegzik, mint a búvár, aki isten tudja milyen mélységekből szállt fel!

Az ebédlő ajtaja félig nyitva van. Egy széket, egy asztalsarkot, egy darabka kék tapétát lát. Kis hintókkal és apró vártornyokkal

telehintett tapétát. Mireille választotta ezt a mintát, Perrault *Meséi-re* emlékeztette. Többnyire a kandalló mellett szokott ülni, **s** ha nedves az idő, lobogó tüzet gyújt benne. Ravinel lehorgasztott fejjel áll az ajtó előtt, mint egy bűnös. Pedig nem, nem keresi **a** szavakat, nem kutat mentség után. **Arra vár,** hogy a teste engedelmeskedjen, de **a** teste megmerevedik, ellenkezik, belekapaszkodik a padlóba, könyörög, mozdulatlan és néma küzdelemben vergődik. Egyszerre két Ravinel van, mint ahogy Mireille-ből is kettő lett. Két lélek egymást keresi, két test egymást taszítja. Valami recseg-ropog, pattog az ebédlőben. A tűz. A tüzet meggyújtották. Szegény Mireille! Mennyire fázhat! Azonnal felbukkan a fürdőkád képe. Nem, nem! Nem igaz!

Ravinel reszketve beljebb löki egy kicsit az ajtót. Így jobban látja az asztalt. Meg van terítve. Megismeri az asztalkendőjét a puszpánggyűrűben. A vizeskancsó hasa visszaveri a csillár fényét. Minden tárgy hívogató és félelmetes.

– Mireille!

Ezt ő suttogja: engedélyt kér, hogy belépjen. Vajon milyen külsőt választott? Azt, ami azelőtt volt… Vagy ami azután… csapzott hajjal, merev orrcimpákkal… Vagy egy egészen más külsőt, a plazmák cseppfolyós és fehéres állapotát? Vigyázzunk! Ne hagyjuk el magunkat. Tartsuk a… Ahogy a garázsmester szokta mondani: „Tartsuk a féken a lábunkat.”

Most már egészen belöki az ajtót, szélesen kitárja, úgyhogy a falat éri. A réz szikravédő mögött lobogó tűz mellett üres a karosszék. Az asztalon két teríték van. Miért kettő?… De miért ne lenne kettő? Leveszi az esőköpenyét, a karosszékre dobja… Ó! Mireille tányérján egy cédula van. Ezúttal a saját levélpapírjukat használta.

Szegénykém!
Igazán nincsen szerencsénk. Vacsorázz meg nélkülem.
Visszajövök.

„Visszajövök!” Milyen különös szó! Nem szándékosan használta, és mégis mindent megmond. Ravinel még egyszer megvizsgálta a kézírást, mintha kétség férhetne hozzá. De miért nem írta alá Mireille a két utolsó levelet? Talán ott, ahol most tartózkodik, nincs többé meghatározott személyisége. Ami egyénivé tette, kilúgozódott belőle… Ha ez így volna! Ha egy csapásra ledobhatná az ember az egész terhét, múltját, végzetét, sőt még a nevét is! Ha többé nem lenne Ravinel. Ha nem viselné többé a rigolyás kis tanár nevetséges nevét, aki terror alatt tartotta gyerekkorában. Ó, Mireille!

Micsoda reménység!

Nehézkesen belehull egy karosszékbe, és nyugodt kézzel máris kifűzi a cipőiét, majd felpiszkálja a tüzet. A tűzhely mellett olyan langyos a levegő, mint egy keltetőgépben Ha Mireille majd itt lesz, mindent el kell magyarázni neki… Beszélni kell majd Brestről, mert minden Brestben kezdődött… Sohasem merték elmesélni egymásnak a gyerekkorukat. Mit is tud Mireille-ről? Huszonnégy éves korában idegenként lépett be az életébe. Vajon mit csinált tíz évvel előbb, amikor még kislány volt, masnival a hajában? Tudott-e egyedül játszani? És milyen titkos játékokat? Talán ő is ködjátékot játszott. Vajon félt-e esténként? Üldözte-e álmában valamiféle szörny, amely keresztbe tett sarlókhoz hasonlatos ollót lengetett? Milyen tanulmányokat folytatott? Milyen lánypajtásai voltak? Miket meséltek egymásnak a kislányok? Miért érezte váratlanul Mireille, hogy el kell mennie nagyon messzire, ki tudja, talán éppen Antibes-ba? Úgy éltek egymás mellett, hogy nem tudták: ugyanattól a névtelen bajtól szenvednek mind a ketten. Ebben a túlságosan is csöndes házban éltek, és szerettek volna máshol lenni, mindegy, hogy hol, csak legyen ott napfény, virág, legyen, maga **a** Paradicsom. Ravinel mindig hitt **a** Paradicsomban. Maga előtt látja Madelaine nővért, aki hittanra tanította. Kegyetlen arccal beszélt a bűnről. Nagyon öreg volt csúcsos, nagy főkötője alatt, és néha gonosznak látszott. De amikor a Paradicsomról beszélt, hinni kellett neki. Úgy írta le, mintha látta volna: fénytől ragyogó, nagy park… mindenhol állatok, gyöngéd szemű, szelíd állatok, és különös kék meg fehér virágok. Szemét lesütve ránézett repedezett kezeire, amelyeknek ráncai kicsit feketék voltak, majd hozzátette: „És soha többé nem kell dolgozni, soha többé.” Ravinel pedig egyszerre érezte magát szomorúnak és boldognak. Már akkor biztos volt benne, hogy nagyon nehéz lesz bejutni a Paradicsomba.

Feláll, kiviszi a cipőjét a konyhába, leteszi a helyére, egy deszkalapra, a kredenc mellé. A papucsa ott várja a lépcső aljában, egy pár charente-i papucs, amelyet Nantesban, a place Royale-on vásárolt. Abszurdum emlékezni ezekre a részletekre, de az emlékezete szertelenül zaklatott. A feje tele van képekkel. Eloltja a gázt. Nem éhes. Mireille sem lesz éhes. Egyébként már nem is lehet éhes. Lassan felmegy a lépcsőn, az egyik kezét az oldalához szorítja. A lépcsőházi lámpa ég. A hálószobában, sőt az irodában is világosság van. Ettől ünnepi hangulata van a háznak. Amikor beköltöztek, az első alkalommal gondosan mindenhol felgyújtotta a villanyt, hogy a meglepetés még teljesebb és megindítóbb legyen,

Mireille pedig tapsolt, és a bútorokat, a falakat tapogatta, mintha meg akarna győződni róla, hogy nem álmodik. Ravinel tétlenül jön-megy, egy csepp fájdalmat érez a halántéka mögött. Az ágyat megvetették. Az üres palack nincs már a szekrény alatt. Az irodát is rendbe rakták. Leül az asztal elé, amelyen különböző színű irattartók fekszenek egymáson. *Blache* és *Lehuédé* jelentést kér tőle… Milyen jelentést? … Elfelejtette. Mindez már olyan távoli, olyan felesleges! Enyhe zajt hall kintről. Átmegy az irodán, majd a hálószobán, és az utcára nyíló ablaknál hallgatózik. Férfiléptek hallatszanak, aztán egy ajtó csukódik. A vasutas jött haza.

Ravinel visszamegy az irodájába. Minden ajtót nyitva hagyott, nehogy meglepjék. Valószínűleg már egy csusszanásról, egy súrlódásról felismeri majd Mireille jelenlétét. Miért kutatja át íróasztala fiókjait? Szüksége van életének összefoglalására, a végelszámolásra? Vagy a várakozást kell becsapnia, papírokkal kell matatnia, hogy rögzítse kínosan szétforgácsolódó figyelmét? Lent az ébresztőóra tompán ketyegve jelzi a másodperceket. Valamicskével elmúlt fél nyolc. A fiókjai tele vannak papírokkal. Prospektusokkal, jelentések fogalmazványaival, csalikat, orsókat, messze vető horgászbotokat, hármashoroggal felszerelt műlegyeket hirdető reklámokkal… Fényképekkel horgászokról, csatornákról, halastavakról, folyók partjáról… Sajtókivágatokkal: *„A nort-sur-erdre-i horgászverseny… Egy redoni horgász tizenkét fontos csukát fog. Ariadne-féle selyemszálat használt…"* Mennyi hiábavalóság, s a vége az, hogy az ember kénytelen így virrasztani! Micsoda jelentéktelen élet!

A bal oldali fiókban **a** műlegyek készítéséhez szükséges anyag van. Ravinel egy pillanatra sajnálatot érez. Mindennek ellenére művész volt a maga módján. Műlegyeket talált fel, ahogy mások új virágokat ötölnek ki. A cég katalógusában egy egész színes oldalt szentelnek **a** Ravinel-féle legyeknek. A fiók rekeszei tele vannak szőrrel, pehellyel, tollal, parányi reszkető testekkel, s ezek úgy bújnak össze, mint egy fázékony raj, mint egy kérésznemzedék, amelyet már az este első hűvös fuvallata halomszám leterít egy fal lábánál. Egy kicsit visszataszító látvány **a** szőrös állatkák halmaza. Az ember hiába tudja, hogy cérnából, tollból és fémből készültek, titkos hullahalomra emlékeztetnek, különösen a zöldek, a kőrisbogarak.

Ravinel visszatolja a fiókot. Nincs már ideje megírni a könyvet, amelyet a legyekről akart összeállítani. Valami elvész, holott… Ugyan, csak semmi gyöngeség! Hallgatózik. A csönd olyan mély, olyan egyhangú, hogy hallani véli a patak csobogását a mosóház

mellett. Ez persze érzékcsalódás. Kellemetlen érzékcsalódás, amelyet minden módon el kell hárítani. Kezét bedugja egy másik fiókba, gépírásos papírlapokat, másodpéldányokat, kópiákat pörget, legalul egy köteg receptet talál. Ó igen, ez jó régi! A házassága előtti időből való. Azt képzelte, hogy rákja van, mert nem bírt enni, és egész éjszakákat töltött ébren borzongva, vér ízével **a** szájában. De aztán megértette, hogy csak egy szóval ijesztgeti magát, büntetésfélét ró ki magára, mintha jogos volna, hogy napról napra valamilyen kór mardossa a beleit. A rákot pók formájúnak képzelte, mert egészen kicsi korában ájuldozott a pókok láttán, pedig éppen elég volt belőlük a bresti lakásban, hihetetlen, hogy mennyi volt belőlük. Ki tudja, hogy a legyek iránt is nem azért kezdett-e érdeklődni, mert…

A lépcső megreccsent, Ravinel mozdulatlanná dermed, fülel. Egyetlen nyilvánvaló reccsenés, aztán semmi más, csak az ébresztőóra ketyegése odalent. Valószínűleg **a** tölgyfa dolgozik. A sok égő lámpa hirtelen gyászos hatást kelt. Ravinel érzi, hogy ha Mireille megjelenne itt, az iroda küszöbén, benne is megreccsenne valami. Csengő hangon összetörne, ő pedig összeesne, mint akit villám sújtott. Érzi, de ez semmit sem jelent. Azt is érezte, hogy rákja van, és még mindig él. Az ember nem hal meg olyan könnyen. A bizonyíték: két tűzikutyára is szükség volt… Elég! Elég!

Feláll, és hátralöki a karosszéket, hogy lármát csapjon, és megtörje a varázst. Jön-megy faltól falig, aztán belép a hálóba, kinyitja az akasztós szekrényt. A ruhák ott vannak, savanykás naftalinszagba dermedve lógnak az akasztóikon. Megint egy ostoba gesztus. Ugyan mire számított, hogy mit talál?… Lábával berúgja az ajtót, lemegy **a** lépcsőn. Ez a csönd! Rendszerint hallani **a** vonatok dübörgését. De a köd minden életet elfojt. Csak ez az átok ébresztőóra működik! Háromnegyed kilenc. Mireille még sohasem jött haza ilyen későn! Illetve… Ravinel vállat von. Látja magát, amint cselekszik. Hallja magát, amint beszél. Ugyanakkor hóbortos gondolatok fakadnak elméjéből. Mireille-t biztosan baj érte… Baleset! … Azelőtti gondolatok, amelyek összekeverednek az azutáni gondolatokkal… És mindez morajlik, forgolódik, ránehezedik a koponyafalára. Kerülőt tesz az ebédlőn át. A tűz már parázslik. Fáért kellene menni a pincébe. De nincs benne annyi bátorság, hogy lemenjen a pincébe. Talán éppen a pincében állították fel a csapdát? Miféle csapdát? Csapda nincs.

Tölt magának egy kevés bort, és takarékos kis kortyokban megissza. Milyen sokat késik Mireille! Ravinel újra felmegy az

emeletre. Nehéznek érzi magát, nehéznek. És ha Mireille nem jön? Vajon várnia kell-e reggelig, és aztán megint estig, és még tovább, még annál is tovább? … Kimerített már minden lehetséges ellenállást. Ha Mireille nem jön, ő megy elébe. Előveszi a pisztolyát, amely barátságos, eleven melegtől langyos. Úgy fekszik a kezében, mint egy csillogó és ártalmatlan játékszer. A hüvelykujjával megpöccinti a biztonsági reteszt. Már nem képes megérteni az ütőszeg működését, az eldördülést. Semmiképpen sem tudja elképzelni, hogy ezt a kékes csövet a mellére vagy a halántékához szorítja. Nem! Minden jel arra mutat, hogy a dolgok nem így fognak lezajlani.

Visszateszi a fegyvert a zsebébe, újra leül az íróasztal mögé. Talán illene írni Lucienne-nek? De úgysem hinne neki. Azt gondolná, hogy hazudik. Tulajdonképpen mit tart róla? Ugyan már! Minek áltassuk magunkat? Szerencsétlen alaknak tartja. Az ilyesmit az első pillantásra ki lehet találni. De nem veti meg, azt nem. Habár… De az nem megvetés. Inkább úgy vélekedik róla, hogy… Különös szót használt… Hogy abúliás. Olyan ember, akiben nincs lendület, ez az! És alapjában véve ő tényleg ilyen ember. Túl sokai akartak, túl sokat gondolkoztak helyette. Túl gyakran rendelkeztek vele, anélkül hogy őt megkérdezték volna. Maga Mireille is… Abúliás! Pedig Lucienne-t mindig vonzotta… mi is vonzotta?… Jól látta, hogy Lucienne szakadatlanul tanulmányozta, hogy igyekezett kifürkészni a jellemét, és néha igazi gyöngédségről árulkodó mozdulatot tett. Mintha azt mondta volna a szeme: bátorság! Vagy kedvesen beszélt hozzá a jövőjükről, anélkül hogy bármit is pontosan leszögezett volna, de az mégis sokkal több volt minden ígéretnél. Igaz, hogy jóságosnak mutatkozott Mireille-jel szemben is. És lehetséges, hogy testvérként viselkedik minden betegével, amikor az a halálán van. Isten veled, Lucienne!

Szórakozottan babrálta ujjával a szétszórt papírokat. Mire újabb fényképek láttak napvilágot. Mireille fényképei, amelyek a neki ajándékozott Kodakkal készültek, szavamra, pár nappal azelőtt, hogy megkapta a tífuszt. Ott voltak Lucienne képei is, amelyek majdnem ugyanabból az időszakból valók. Felsorakoztatja a csipkés szélű, sima papírra másolt fotókat, és összehasonlítja őket. Milyen finom jelenség ez a Mireille! Karcsú, mint egy kisfiú, és olyan vonzó a tiszta, nagy szemével, amelyet a gép lencséjére szegez, ám messzebbre, sokkal messzebbre néz, elnéz a férje válla fölött, mintha Ravinel akaratlanul is eltakarta volna a boldogság képét. Mintha ügyetlenül odaállt volna Mireille és valami olyasmi közé, amit Mireille nagyon

régóta várt. Lucienne olyan, amilyennek mindig látta. Szigorú, személytelen, a válla majdnem szögletes, az álla egy kicsit makacs, de mégis szép, afféle hideg és veszélyes szépség. Saját magáról pedig… de nem, róla nincs fénykép. Mireille-nek sohasem jutott az eszébe, hogy fogja a gépet és lefényképezze. Lucienne-nek sem. Turkál **a** fényképekből és borítékokból álló vastag kötegben. Végül talál egy egészen megsárgult személyi igazolványképet. Egyidős a jogosítványával. Hány éves lehetett? Huszonegy, huszonkettő? Abban az időben még nem volt kopasz. Sovány arca mohónak, ugyanakkor csalódottnak látszik. A kép homályos. Csak ez a félig már elmosódott nyom marad utána. Álmodozik a fényképek előtt, amelyek így, egymás mellett egy egész történetet foglalnak össze, de azt soha senki meg nem fogja ismerni. Már biztosan késő van. Tíz óra? Fél tizenegy? A kinti nyirkosság lassan átszivárog **a** túlságosan is vékony falakon. Ravinel fázik. Elzsibbadt **a** karosszékben. Már nincs benne annyi energia, hogy irányítsa **a** gondolatait. Mintha jéggé dermedt volna **a** csöndtől és **a** nyers fénytől. Vajon elalszik-e ültében? Vajon Mireille arra számít, hogy már alva találja? Ravinel kétségbeesetten meresztgeti **a** szemét, nyöszörögve áll fel. Szokatlannak, valószerűtlennek látja **a** szobát. Bizonyára aludt pár másodpercig. Nem szabad aludni. Semmiképpen sem. Csoszogva botorkál le a lépcsőn, és újra bemegy a konyhába. Az ébresztőóra tíz perc híján tíz órát mutat. A fáradtság most már lesújt Ravinelre, szinte meggörnyeszti. Éjszakákon át nem aludt. A keze szakadatlanul reszket, mint az alkoholistáké, amellett szomjas, kiszáradt, megrepedezett, mintha egészen elsatnyult volna belül. De nincs kedve megkeresni a kávészacskót és a darálót. Túl sokáig tartana. Egyszerűen csak felveszi **a** felöltőjét, és felhajtja a gallérját. Ugyan milyen benyomást kelthet borostás arcával, papucsával? Az imént, amikor égett a gáz, és meg volt terítve az asztal, mindent fantasztikusnak és rettenetesnek talált. Most az a benyomása, hogy álmában járkál egy házban, amely már nem egészen az övé. A szerepek felcserélődtek. Most ő a kísértet. És Mireille az élő, aki jó egészségnek örvend. Elég, ha belép, és Ravinelt máris a megsemmisülésbe taszítja.

Az asztal körül jár, de egyre lassabban. Hajadonfőtt van, de mintha egy túlságosan szűk kalap szorítaná a homlokát. A végén kimerülten leoltja a villanyt a földszinten, és újra felmegy az emeletre. A hálószobában is elsötétít, és bemenekül az irodába, amelynek becsukja az ajtaját. Nem megy le többé. Nem volna benne elég erő, hogy szembeszálljon a lépcső és a konyha sötétségével. Így is

mindent hallani fog…

Telik az idő. A karosszékébe süppedő Ravinelt lassan aggodalommal terhes kábultság keríti hatalmába. Összefüggéstelen emlékek vonulnak el lezárt szemhéja alatt. De azért nem alszik. A csöndet figyeli, a mérhetetlen csöndet, amely időnként zümmögéssé, kagylómorajlássá változik. Egyedül van egy világos sziget közepén, mint egy hajótörött. Valóban hajótörött. Vízbe fog fulladni, alászáll a habok fakó, alattomos, nyúlós világába. Ezt az álmot sokszor átélte. Azt is gyakran álmodta, hogy láthatatlan, hogy átlép a falakon, hogy lát, de őt nem látják.

Ekképpen tudott megszökni a dolgozatok, a vizsgák lidércnyomása elől. Álltóhelyében eltűnt. Azt hitték, hogy nincs ott, de ő mindent megfigyelt. Talán Mireille is a vele való érintkezésből merítette azt a képességét, hogy egyszerre több helyen tud lenni… Valami megmozdult.

Kitépi magát félálmából, amelytől ég a **szeme, és dermedt a keze meg a lába. A nyakát nyújtogatja, és újra rendes térfogatára** duzzad, **érzi magán a bőrét, mint egy burkot, amelyből átmenetileg kibújt. Tényleg zajt hallott? Az volt a benyomása, hogy** a **kertből jött. A kertből vagy a teraszról.**

A távolban füttyszó hallatszik. A vonatok már megint közlekednek. Bizonyára oszladozik a köd.

Ezúttal tisztán hallja. Most csukták be az ajtót. Valaki tapogatózik. Kattan egy villanykapcsoló…

Ravinel halkan zihál, mint a **haldokló. A levegő sípol a torkában, szinte szétfeszíti.**

Most a konyha ajtaját is kinyitják. És hirtelen tipegő, szaggatott léptek hallatszanak, gátolja őket a szűk kosztümszoknya. Ő az. A sarka kőkockákon kopog. Aztán kattan egyet a kapcsoló, és Ravinel arca fájdalmasan összerándul, mintha vakítaná a konyhai fényesség. Csönd van. Bizonyára a kalapját veszi le. Minden úgy történik, mint máskor, mint azelőtt… Az ebédlő felé tart.

Ravinel nyöszörög, fuldoklik, vonaglik, hogy fel tudjon állni. Mireille!… Nem. Be fog jönni… Nem szabad…

Megrezdül a **piszkavas. Fahasábok dőlnek össze, tányérok csörömpölnek. Folyadék csobban egy pohárban. A tárgyak beszélni, mozogni kezdenek. A két cipő egymás után esik le. A két papucs leszáll a deszkáról, és kip-kop megindul a konyhán át a lépcső felé. Kip az első lépcsőfokon, kop a másodikon.**

Ravinel magába roskadva sír. Képtelen felállni, és elmenni

az ajtóig, hogy megfordítsa a kulcsot a zárban. Tudja, hogy él, hogy bűnös, hogy meg fog halni.

Kip a harmadik lépcsőfokon, kop a következőn. Kip-kop. Kip-kop. Közeledik, felfelé tart, felfelé az emeletre. Menekülni kell, át kell lépni a határt, át kell törni az élet vékony falát. Ravinel a zsebeiben motoz. Ujjai erőtlenek, tétovák.

Léptek csusszannak a folyosó túlsó oldalán, majd a hálószoba parkettáján. Kigyullad a csillár. Az iroda ajtajának alja megvilágosodik. Ott van mögötte, közvetlenül az ajtó mögött, holott ott senki sem lehet. Az akadály mögül egymást hallgatja az élő és a halott. De melyik oldalon van az élő, és melyik oldalon a halott?

Aztán az ajtó gombja lassan elfordul, Ravinel feszültsége felenged. Egész életében ezt a percet várta. Most már újra árnyékká válhat. Nagyon nehéz volt embernek lenni. Semmiről sem akar tudni többé. Maga Mireille sem érdekli már. Száját rászorítja a pisztoly csövére, hogy balzsamként szívja be a halált. Hogy felejtsen. Nagyon erősen meghúzza a ravaszt.

12.

– Messze van még Antibes? – kérdezte az egyik utas, egy nő.

– Öt perc – felelte a kalauz.

Az esőpásztázta ablakokon át csak imbolygó fényeket lehetett látni, olykor pedig, amikor az expressz töltés mellett száguldott, kivilágított kocsijainak reszketeg sorát. Már nem is tudták, hogy a tenger jobbra van-e vagy balra, és hogy a vonat Olaszországnak tart-e vagy vissza, Marseille felé. Durva zápor korbácsolta az ablaküvegeket.

– Jégeső – dörmögte valaki. – Sajnálom a turistákat, akik épp az idén keresik fel a Riviérát.

Vajon nem volt-e rejtett szándék ebben a megjegyzésben? Az útitársnő kinyitotta a szemét, és felfedezte a vele szemben ülő férfit. Megnézte magának. Jobban belemélyesztette a kezét a kabátja zsebébe, de hogyan akadályozza meg a remegését? Bizonyára észreveszik, hogy lázas, hogy beteg, beteg… Mindig tudta, hogy bele fog betegedni, hogy nem fogja végig bírni. Ez a férfi, már oly régóta ott ül vele szemben... Lyon vagy **Dijon óta… talán Párizs óta… Már nem emlékszik… Rendkívül nehezére esik végiggondolni a dolgokat… De egy dologban feltétlenül biztos: egy másodpercnyi gondolkodás is elég annak megértéséhez, hogy egy nő, aki köhög, aki reszket a láztól, az megfázott. És ha megfázott, annak az az oka, hogy** *átázott…* **Ebből kiindulva bármelyik kíváncsi megértheti a többit, még a ponyva alatt töltött éjszakát is… Nem lett volna szabad megbetegednie. Ostoba dolog. És igazságtalan. Emellett talán veszélyes is, mert ezúttal már nem egyszerű megfázásról van szó, amelyet elhanyagoltak.**

A nő köhögött. Fájt a háta. Eszébe jutott egy régi barátnője, aki tüdőbajt kapott, mert megfázott, amikor távozott egy bálból. Mindenki így beszélt róla: „A szegény kicsike! Milyen kereszt a férjének. Nem nagy öröm az olyan asszony, aki mindig az ágyat nyomja…”

A vonat váltókon kattogott, és a férfi felállt, **aztán rákacsintott… Csakugyan rákacsintott? Talán csak egy porszemet próbált eltávolítani a szeméből…**

– **Antibes! – dörmögte.**

A kocsi valami vörhenyes színű anyaggal burkolt peron mellett siklott el. Vajon maradjon-e a vonatban, várjon-e… „Nem nagy öröm az olyan asszony, aki mindig az ágyat nyomja." Ez a mondat kezdte befészkelni magát az agyába. Már be is fészkelte magát. Ugyan ki ismételgeti olyan halk, nagyon halk, neheztelő hangon? Az utazó nő felkapta a bőröndjét, elvesztette az egyensúlyát, belekapaszkodott a csomagtartó hálóba. Jobb lesz, ha leszáll, ha tesz még egy utolsó erőfeszítést, ha harcol a szédülés ellen. Ó, aludni! Aludni! …

Az eső hideg volt. A vörös cementtel burkolt járda a végtelenbe nyúlt. Mennyi ideig kell mennie, amíg eléri ott azt a mozdulatlan alakot, aki még a karját sem nyújtja felé?… A férfi már eltűnt. Semmi más nem volt a világon, csak a két, nő, az alvadtvérszínű föld és a síneken fénylő eső. Még tíz méter… Még tíz lépés…

– Mireille! … De hiszen te beteg vagy!… Sírsz?…

Lucienne erős. Az ember rátámaszkodhat, és hagyhatja, hogy vezesse. Tudja, hová kell menni, mit kell csinálni. Igen, Mireille sír… a fáradtság, az aggodalom… Nem nagyon hallja, hogy mit mond Lucienne, mert zúg a szél.

– Figyelsz rám? – kérdi Mireille. – Követ minket?

Nem ismeri ki magát egészen jól a dolgok közt, de tökéletesen tisztában van vele, hogy egy ideges kéz tapogatja, és egy erős kar támogatja, az tartja, hogy el ne essen.

– Segítsen… Az ajtót…

Ezt Lucienne, mondta, utána csak nagy feketeség következik. Mireille mégis tudja, hogy taxin mennek, s aztán egy lift viszi felfelé. A szél még mindig zúg, elnyomja Lucienne szavait. Lucienne nem érti, hogy mindennek vége. Meg kell magyarázni neki, meg kell…

– Ne nyugtalankodj, Mireille!

Mireille nem nyugtalankodik. Csak érzi, hogy beszélnie kell, hogy döntő jelentőségű dolgokat kell megmagyaráznia Lucienne-nek. Az a férfi…

– Feküdj le, drágám. Biztosítalak, hogy senki sem követett… Senki sem foglalkozott veled.

A szél már nem olyan erős. És különben is hogyan lehetne szél ebben a békés szobában, amelyet tompított fényű lámpa világít meg? Lucienne injekciós tűt készít elő. Nem! Csak injekciós tűt ne! Csak injekciót ne! Mireille már eddig is annyi gyógyszert nyelt le.

Lucienne ledobja a takarót. A tű behatol. Alig érezni, csak mintha gyors csípés volna. A takaró a helyére kerül. A lepedő friss,

és Mireille-nek eszébe jut a fürdőkád, amelyben kénytelen volt elmerülni **az** első alkalommal, amikor Fernand azt hitte, hogy elaludt. És a második alkalommal is, amikor Fernand azt hitte, hogy megfulladt, hogy már régóta halott. Hirtelen újra maga előtt lát minden részletet. Egyenesen és mereven tartotta magát. És félt… attól félt, hogy nagyon elevennek fog tűnni. De Lucienne előkészítette a ponyvát… Fernand semmit sem látott, csak egy csuromvizes testet, amelyet **a** lehető leggyorsabban be kellett burkolni. A szörnyű éjszaka valamivel később kezdődött… a hideg, **a** görcsök, és befejezé**sül ferdén besiklott** a **mosóházból** a **folyóba, elszorult a melle, víz ment az orrába… Mihelyt Fernand eltávolodott, azonnal követnie kellett volna Lucienne utasításait, nem kellett volna későbbre halasztani… Mireille megfogadja, hogy ezentúl engedelmes lesz. Máris jó közérzete van, biztonságban érzi magát. Az a benyomása, hogy a homloka sem olyan forró már. Ha mindig hallgatott volna Lucienne tanácsaira!… Hiszen Lucienne minden percben csalhatatlanul tudja, hogy mit kell tenni. Nem látta-e előre Fernand minden reakcióját, még a legcsekélyebb mozdulatait is? Fernand nem maradhatott tovább a fürdőszobában… nem nézhetett még egyszer arra, aki meghalt… nem érthette meg a rejtélyt, hiába törte a fejét, főleg akkor nem érthette meg, ha törte a fejét… Lucienne résen volt, készen állt a beavatkozásra, készen állt rá, hogy jó útra terelje a végzetet. És ha Fernand mégis rájött volna. *…Ugyan, mit kockáztattak ők ketten?* Hiszen Fernand volt a gyilkos. Lucienne még most is, ma este is résen van. Az ágy fölé hajol. Mireille lehunyja a szemét. Jól érzi magát. Bocsáss meg, Lucienne, hogy nem engedelmeskedtem… Bocsáss meg, Lucienne, hogy engedélyed nélkül meglátogattam a fivéremet, és kockáztattam, hogy mindent elrontok… Bocsáss meg, hogy néha kételkedtem benned… Te olyan kemény vagy, Lucienne. Az ember sohasem tudja, hogy szeretetből vagy érdekből cselekszel-e…**

– Hallgass! – suttogja Lucienne. Tehát mindent hall, még a legtitkosabb gondolatokat is, vagy Mireille talán hangosan beszélt a közelgő álom kábulatában? Mireille újra kinyitja a szemét. Közvetlenül maga mellett ott látja Lucienne feldúlt arcát. Megpróbálja összeszedni magát. Elfelejtette a legfontosabbat… Még nem teljesítette megbízatását. Belekapaszkodik a takaróba, és felemelkedik.

– Lucienne… mindent rendbe raktam… az ebédlőben… a konyhában… Senki sem sejtheti, hogy…

– A leveleket, amelyekben bejelentetted a hazatérésed?…

– Kivettem őket a zsebéből.

Lucienne sohasem fogja megtudni, hogy mibe került Mireille-nek ez a mozdulat. Minden csupa vér volt. Szegény Fernand! Lucienne Mireille homlokára teszi a kezét.

– Aludj… Ne gondolj rá többet… Amúgy is halálra volt ítélve. Előbb-utóbb úgyis megtette volna. Nem bírt már tovább élni.

Mennyire biztos magában! Mireille nyugtalankodik. Valami még gyötri… Egy kicsit bizonytalan gondolat… Elalszik, de még van annyi ideje, hogy az öntudat utolsó erőfeszítésével ezt gondolja: „Hiszen semmit sem sejtett! Hiszen soha eszébe nem jutott az első biztosítási kötvény, amelyet a javamra kötött, hogy rávegyen a második kötvény aláírására…" A szemhéja lecsukódik; **lélegzése elcsendesül. Soha nem fog rájönni, hogy majdnem lelkifurdalása volt.**

… Most már süt a nap. Az öntudatlanság hosszú órái után újrakezdődik az élet. Mireille jobbra, majd balra fordítja a fejét. Nagyon fáradt, de mosolyog, mert pálmafát lát egy kertben, nagy pálmafát, amelynek törzsét feketés háncs borítja. Legyező formájú árnyék imbolyog a függöny előtt. A levelek halkan suhognak. Ettől a pálmától minden olyan előkelő. Mireille megfeledkezik előző napi gondjairól. Most már gazdag. Gazdagok. Kétmilliójuk van. A biztosító társaság nem fog nehézséget támasztani. Vajon nem vették-e figyelembe az öngyilkosság esetére előírt két évi határidőt? Minden tökéletesen rendben van. Már csak meg kell gyógyulni.

Hirtelen egy mondat kezd motozni Mireille fejében: „Nem nagy öröm az olyan asszony, aki mindig az ágyat nyomja." Egy cseppet kipirul az arca. Nem! Senkinek sem nagy öröm. De ő **nem fogja mindig az ágyat nyomni. Lucienne biztosan ismer hatékony orvosságokat. Ez a szakmája. Akarata ellenére maga előtt látja a quai de la Fosse-i házat és Fernand-t, amint felemeli a vizeskancsót… „Nem nagy öröm egy olyan asszony, aki mindig az ágyat nyomja…" Az éjjeliszekrényen vizeskancsó van. Mireille nézegeti. A kancsó gyöngéd fényben ragyog,** mint azok a kristálygömbök, amelyekben a jövő körvonalait látják a látnokok. Mireille nem tudja kiolvasni a jövőt a kristálygömbből, és megborzong, amikor pedig kinyílik az ajtó, gyorsan elfordítja a szemét, mint akit tetten értek.

– Jó reggelt, Mireille… Jól aludtál? Lucienne fekete ruhát

visel… Mosolyog, és erőteljes, férfias léptekkel közelebb jön. Megfogja Mireille csuklóját.

– Mi a bajom? – kérdezi suttogva Mireille.

Lucienne áthatóan néz rá, mintha azt mérlegelné, mennyi esélye van az életre vagy a halálra. Hallgat.

– Súlyos?

A csuklót körülzáró ujjak alatt ütőér lüktet.

– Hosszadalmas lesz – sóhajt fel végül Lucienne.

– Mondd meg, hogy mi.

– Csitt!

Lucienne felveszi a kancsót, és elviszi, hogy kicserélje benne a vizet. Mireille a könyökére támaszkodik, és figyelő kis arcát a félig nyitott ajtó felé fordítja, amely látni engedi az előszoba világos tapétáját. A neszek alapján nyomon követi Lucienne minden mozdulatát. Az utolsó kotyogások a lefolyóban, a víz könnyed hullámzása a kristály kancsóban, a hirtelen megváltozó hang, amikor a víz eléri a kancsó nyakát. Vajon tényleg szükség van ennyi időre egy kancsó megtöltéséhez? Mireille erőltetett nevetéssel, amely köhögésben végződik, odakiált:

– Annyi bizonyos, hogy erősen kellett bíznom benned… Elvégre az utolsó pillanatig módod volt választani.

Lucienne elzárja a csapot, és egy falra akasztott törlőruhával lassan megtörli a kancsót. A foga közt, nagyon halkan, ezt mormolja:

– Honnan tudod, hogy nem haboztam?

Felelős kiadó a Magvető Könyvkiadó igazgatója
Felelős szerkesztő Déva Mária • Műszaki vezető
Sebestyén Lajos • A kötetet Romhányi Katalin
tervezte • Kiadványszám 2478 • Megjelent 10,4
(A5) iv terjedelemben,Primus betűtípusból, 1975-
ben • MA 2757

7,5.1385 Athenaeum Nyomda, Budapest
Rotációs magasnyomás .
Felelős vezető: Soproni Béla vezérigazgató

ISBN 963 270 194 1